។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

អង្គុត្តរនិកាយោ

អដ្ឋកនិបាតបាឡិ

១. បឋមបណ្ណាសកំ

១. មេត្តាវគ្គោ

១. មេត្តាសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

[អ. និ. ១១.១៥] “មេត្តាយ, ភិក្ខវេ, ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវិតាយ ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ អដ្ឋានិសំសា បាដិកង្ខា។ កតមេ អដ្ឋ? សុខំ សុបតិ, សុខំ បដិពុជ្ឈតិ, ន បាបកំ សុបិនំ បស្សតិ, មនុស្សានំ បិយោ ហោតិ, អមនុស្សានំ បិយោ ហោតិ, ទេវតា រក្ខន្តិ, នាស្ស អគ្គិ វា វិសំ វា សត្ថំ វា កមតិ, ឧត្តរិ អប្បដិវិជ្ឈន្តោ ព្រហ្មលោកូបគោ ហោតិ។ មេត្តាយ, ភិក្ខវេ, ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវិតាយ ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ ឥមេ អដ្ឋានិសំសា បាដិកង្ខា”តិ។

“យោ ច មេត្តំ ភាវយតិ, អប្បមាណំ បដិស្សតោ [បតិស្សតោ (សី.)];
តនូ សំយោជនា ហោន្តិ, បស្សតោ ឧបធិក្ខយំ។

“ឯកម្បិ ចេ បាណមទុដ្ឋចិត្តោ,
មេត្តាយតិ កុសលី តេន ហោតិ;
សព្ពេ ច បាណេ មនសានុកម្បី,
បហូតមរិយោ បករោតិ បុញ្ញំ។

“យេ សត្តសណ្ឌំ បថវិំ វិជេត្វា,
រាជិសយោ យជមានា អនុបរិយគា;
អស្សមេធំ បុរិសមេធំ,
សម្មាបាសំ វាជបេយ្យំ និរគ្គឡំ។

“មេត្តស្ស ចិត្តស្ស សុភាវិតស្ស,
កលម្បិ តេ នានុភវន្តិ សោឡសិំ;
ចន្ទប្បភា តារគណាវ សព្ពេ,
យថា ន អគ្ឃន្តិ កលម្បិ សោឡសិំ [អយំ បាទោ ពហូសុ ន ទិស្សតិ]។

“យោ ន ហន្តិ ន ឃាតេតិ, ន ជិនាតិ ន ជាបយេ;
មេត្តំសោ សព្ពភូតានំ, វេរំ តស្ស ន កេនចី”តិ។ បឋមំ;

២. បញ្ញាសុត្តំ

២. “អដ្ឋិមេ , ភិក្ខវេ, ហេតូ អដ្ឋ បច្ចយា អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តន្តិ។ កតមេ អដ្ឋ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថារំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ អញ្ញតរំ វា គរុដ្ឋានិយំ សព្រហ្មចារិំ, យត្ថស្ស តិព្ពំ ហិរោត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ បេមញ្ច

គារវោ ច។ អយំ , ភិក្ខវេ, បឋមោ ហេតុ បឋមោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តតិ។

“សោ តំ សត្ថារំ ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អញ្ញតរំ វា គរុដ្ឋានិយំ សព្រហ្មចារិំ, យត្ថស្ស តិព្ពំ ហិរោត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ បេមំ គារវោ ច, តេ កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា បរិបុច្ឆតិ បរិបញ្ហតិ – ‘ឥទំ, ភន្តេ, កថំ; ឥមស្ស កោ អត្ថោ’តិ? តស្ស តេ អាយស្មន្តោ អវិវដញ្ចេវ វិវរន្តិ, អនុត្តានីកតញ្ច ឧត្តានី ករោន្តិ, អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខាឋានិយេសុ ធម្មេសុ កង្ខំ បដិវិនោទេន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ ហេតុ ទុតិយោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តតិ។

“សោ តំ ធម្មំ សុត្វា ទ្វយេន វូបកាសេន សម្បាទេតិ – កាយវូបកាសេន ច ចិត្តវូបកាសេន ច។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ ហេតុ តតិយោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តតិ។

“សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ ហេតុ ចតុត្ថោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តតិ។

“ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ។ យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ [សត្ថា សព្យញ្ជនា (ក. សី.)] កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា [ធតា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ អយំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមោ ហេតុ បញ្ចមោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តតិ។

“អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋោ ហេតុ ឆដ្ឋោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តតិ។

“សង្ឃគតោ ខោ បន អនានាកថិកោ ហោតិ អតិរច្ឆានកថិកោ។ សាមំ វា ធម្មំ ភាសតិ បរំ វា អជ្ឈេសតិ អរិយំ វា តុណ្ហីភាវំ នាតិមញ្ញតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ ហេតុ សត្តមោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តតិ។

“បញ្ចសុ ខោ បន ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរតិ – ‘ឥតិ រូបំ, ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ, ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ; ឥតិ វេទនា, ឥតិ វេទនាយ សមុទយោ, ឥតិ វេទនាយ អត្ថង្គមោ; ឥតិ សញ្ញា…បេ…. ឥតិ សង្ខារា…បេ…. ឥតិ វិញ្ញាណំ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ’តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋមោ ហេតុ អដ្ឋមោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តតិ។

“តមេនំ សព្រហ្មចារី ឯវំ សម្ភាវេន្តិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា សត្ថារំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ អញ្ញតរំ វា គរុដ្ឋានិយំ សព្រហ្មចារិំ, យត្ថស្ស តិព្ពំ ហិរោត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ បេមញ្ច គារវោ ច។ អទ្ធា អយមាយស្មា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតី’តិ! អយម្បិ ធម្មោ បិយត្តាយ គរុត្តាយ [បិយតាយ គរុតាយ (ស្យា.)] ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“‘តំ ខោ បនាយមាយស្មា សត្ថារំ ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អញ្ញតរំ វា គរុដ្ឋានិយំ សព្រហ្មចារិំ, យត្ថស្ស តិព្ពំ ហិរោត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ បេមញ្ច គារវោ ច, តេ កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា បរិបុច្ឆតិ បរិបញ្ហតិ – ឥទំ, ភន្តេ, កថំ; ឥមស្ស កោ អត្ថោតិ? តស្ស តេ អាយស្មន្តោ អវិវដញ្ចេវ វិវរន្តិ, អនុត្តានីកតញ្ច ឧត្តានី ករោន្តិ, អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខាឋានិយេសុ ធម្មេសុ កង្ខំ បដិវិនោទេន្តិ។ អទ្ធា អយមាយស្មា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតី’តិ! អយម្បិ ធម្មោ បិយត្តាយ គរុត្តាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

‘‘‘តំ ខោ បនាយមាយស្មា ធម្មំ សុត្វា ទ្វយេន វូបកាសេន សម្បាទេតិ – កាយវូបកាសេន ច ចិត្តវូបកាសេន ច។ អទ្ធា អយមាយស្មា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតី’តិ! អយម្បិ ធម្មោ បិយត្តាយ គរុត្តាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

‘‘‘សីលវា ខោ បនាយមាយស្មា បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ អទ្ធា អយមាយស្មា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតី’តិ! អយម្បិ ធម្មោ បិយត្តាយ គរុត្តាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

‘‘‘ពហុស្សុតោ ខោ បនាយមាយស្មា សុតធរោ សុតសន្និចយោ។ យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ អទ្ធា អយមាយស្មា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតី’តិ! អយម្បិ ធម្មោ បិយត្តាយ គរុត្តាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

‘‘‘អារទ្ធវីរិយោ ខោ បនាយមាយស្មា វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ អទ្ធា អយមាយស្មា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតី’តិ! អយម្បិ ធម្មោ បិយត្តាយ គរុត្តាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

‘‘‘សង្ឃគតោ ខោ បនាយមាយស្មា អនានាកថិកោ ហោតិ អតិរច្ឆានកថិកោ។ សាមំ វា ធម្មំ ភាសតិ បរំ វា អជ្ឈេសតិ អរិយំ វា តុណ្ហីភាវំ នាតិមញ្ញតិ។ អទ្ធា អយមាយស្មា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតី’តិ! អយម្បិ ធម្មោ បិយត្តាយ គរុត្តាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

‘‘‘បញ្ចសុ ខោ បនាយមាយស្មា ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរតិ – ឥតិ រូបំ, ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ, ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ; ឥតិ វេទនា…បេ… ឥតិ សញ្ញា…បេ… ឥតិ សង្ខារា…បេ… ឥតិ វិញ្ញាណំ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោតិ។ អទ្ធា អយមាយស្មា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតី’តិ! អយម្បិ ធម្មោ បិយត្តាយ គរុត្តាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

‘‘ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ ហេតូ អដ្ឋ បច្ចយា អាទិព្រហ្មចរិយិកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ, បដិលទ្ធាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តន្តី’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមអប្បិយសុត្តំ

៣. ‘‘អដ្ឋហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ អប្បិយោ ច ហោតិ អមនាបោ ច អគរុ ច អភាវនីយោ ច។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អប្បិយបសំសី ច ហោតិ, បិយគរហី ច, លាភកាមោ ច, សក្ការកាមោ ច, អហិរិកោ ច, អនោត្តប្បី ច, បាបិច្ឆោ ច, មិច្ឆាទិដ្ឋិ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ អប្បិយោ ច ហោតិ អមនាបោ ច អគរុ ច អភាវនីយោ ច។

‘‘អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ច។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អប្បិយបសំសី ច ហោតិ, ន បិយគរហី ច, ន លាភកាមោ ច, ន សក្ការកាមោ ច, ហិរិមា ច ហោតិ, ឱត្តប្បី ច, អប្បិច្ឆោ ច, សម្មាទិដ្ឋិ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ចា’’តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយអប្បិយសុត្តំ

៤. ‘‘អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ អប្បិយោ ច ហោតិ អមនាបោ ច អគរុ ច អភាវនីយោ ច។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ លាភកាមោ ច ហោតិ, សក្ការកាមោ ច, អនវញ្ញត្តិកាមោ ច, អកាលញ្ញូ ច, អមត្តញ្ញូ ច, អសុចិ ច, ពហុភាណី ច, អក្កោសកបរិភាសកោ ច សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ អប្បិយោ ច ហោតិ អមនាបោ ច អគរុ ច អភាវនីយោ ច។

‘‘អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ច។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន លាភកាមោ ច ហោតិ, ន សក្ការកាមោ ច, ន អនវញ្ញត្តិកាមោ ច,

កាលញ្ញូ ច, មត្តញ្ញូ ច, សុចិ ច, ន ពហុភាណី ច, អនក្កោសកបរិភាសកោ ច សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ចា’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមលោកធម្មសុត្តំ

៥. ‘‘អដ្ឋិមេ , ភិក្ខវេ, លោកធម្មា លោកំ អនុបរិវត្តន្តិ, លោកោ ច អដ្ឋ លោកធម្មេ អនុបរិវត្តតិ។ កតមេ អដ្ឋ? លាភោ ច, អលាភោ ច, យសោ ច, អយសោ ច, និន្ទា ច, បសំសា ច, សុខញ្ច, ទុក្ខញ្ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ លោកធម្មា លោកំ អនុបរិវត្តន្តិ, លោកោ ច ឥមេ អដ្ឋ លោកធម្មេ អនុបរិវត្តតី’’តិ។

‘‘លាភោ អលាភោ ច យសាយសោ ច,
និន្ទា បសំសា ច សុខំ ទុខញ្ច;
ឯតេ អនិច្ចា មនុជេសុ ធម្មា,
អសស្សតា វិបរិណាមធម្មា។

‘‘ឯតេ ច ញត្វា សតិមា សុមេធោ,
អវេក្ខតិ វិបរិណាមធម្មេ;
ឥដ្ឋស្ស ធម្មា ន មថេន្តិ ចិត្តំ,
អនិដ្ឋតោ នោ បដិឃាតមេតិ។

‘‘តស្សានុរោធា អថ វា វិរោធា,
វិធូបិតា អត្ថង្គតា ន សន្តិ;
បទញ្ច ញត្វា វិរជំ អសោកំ,
សម្មប្បជានាតិ ភវស្ស បារគូ’’តិ។ បឋមំ;

៦. ទុតិយលោកធម្មសុត្តំ

៦. ‘‘អដ្ឋិមេ, ភិក្ខវេ, លោកធម្មា លោកំ អនុបរិវត្តន្តិ, លោកោ ច អដ្ឋ លោកធម្មេ អនុបរិវត្តតិ។ កតមេ អដ្ឋ? លាភោ ច, អលាភោ ច, យសោ ច, អយសោ ច, និន្ទា ច, បសំសា ច, សុខញ្ច, ទុក្ខញ្ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ លោកធម្មា លោកំ អនុបរិវត្តន្តិ, លោកោ ច ឥមេ អដ្ឋ លោកធម្មេ អនុបរិវត្តតិ។

‘‘អស្សុតវតោ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនស្ស ឧប្បជ្ជតិ លាភោបិ អលាភោបិ យសោបិ អយសោបិ និន្ទាបិ បសំសាបិ សុខម្បិ ទុក្ខម្បិ។ សុតវតោបិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ឧប្បជ្ជតិ លាភោបិ អលាភោបិ យសោបិ អយសោបិ និន្ទាបិ បសំសាបិ សុខម្បិ ទុក្ខម្បិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, កោ វិសេសោ កោ អធិប្បយាសោ [អធិប្បាយោ (សី.), អធិប្បាយសោ (ស្យា. កំ.) អធិ + ប + យសុ + ណ = អធិប្បយាសោ] កឹ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេនា’’តិ? ‘‘ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា ភគវំនេត្តិកា ភគវំបដិសរណា។ សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី’’តិ។

‘‘តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – ‘‘អស្សុតវតោ, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនស្ស ឧប្បជ្ជតិ លាភោ។ សោ ន ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ លាភោ; សោ ច ខោ អនិច្ចោ ទុក្ខោ វិបរិណាមធម្មោ’តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ឧប្បជ្ជតិ អលាភោ…បេ.… ឧប្បជ្ជតិ យសោ… ឧប្បជ្ជតិ អយសោ… ឧប្បជ្ជតិ និន្ទា… ឧប្បជ្ជតិ បសំសា… ឧប្បជ្ជតិ សុខំ… ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខំ។ សោ ន ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ឧប្បន្នំ ខោ មេ ឥទំ ទុក្ខំ; តញ្ច ខោ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្ម’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ’’។

‘‘តស្ស លាភោបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, អលាភោបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, យសោបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, អយសោបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, និន្ទាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, បសំសាបិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, សុខម្បិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, ទុក្ខម្បិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។ សោ ឧប្បន្នំ លាភំ អនុរុជ្ឈតិ, អលាភេ បដិវិរុជ្ឈតិ; ឧប្បន្នំ យសំ អនុរុជ្ឈតិ, អយសេ បដិវិរុជ្ឈតិ; ឧប្បន្នំ បសំសំ អនុរុជ្ឈតិ, និន្ទាយ

បដិវិរុជ្ឈតិ; ឧប្បន្នំ សុខំ អនុរុជ្ឈតិ, ទុក្ខេ បដិវិរុជ្ឈតិ។ សោ ឯវំ អនុរោធវិរោធសមាបន្នោ ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ។ ‘ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មា’តិ វទាមិ”។

“សុតវតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ឧប្បជ្ជតិ លាភោ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ លាភោ; សោ ច ខោ អនិច្ចោ ទុក្ខោ វិបរិណាមធម្មោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឧប្បជ្ជតិ អលាភោ…បេ…. ឧប្បជ្ជតិ យសោ… ឧប្បជ្ជតិ អយសោ… ឧប្បជ្ជតិ និន្ទា… ឧប្បជ្ជតិ បសំសា… ឧប្បជ្ជតិ សុខំ… ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខំ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ឧប្បន្នំ ខោ មេ ឥទំ ទុក្ខំ; តញ្ច ខោ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្ម’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ”។

“តស្ស លាភោបិ ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, អលាភោបិ ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, យសោបិ ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, អយសោបិ ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, និន្ទាបិ ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, បសំសាបិ ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, សុខម្បិ ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ, ទុក្ខម្បិ ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ។ សោ ឧប្បន្នំ លាភំ នានុរុជ្ឈតិ, អលាភេ នប្បដិវិរុជ្ឈតិ; ឧប្បន្នំ យសំ នានុរុជ្ឈតិ, អយសេ នប្បដិវិរុជ្ឈតិ; ឧប្បន្នំ បសំសំ នានុរុជ្ឈតិ, និន្ទាយ នប្បដិវិរុជ្ឈតិ; ឧប្បន្នំ សុខំ នានុរុជ្ឈតិ, ទុក្ខេ នប្បដិវិរុជ្ឈតិ។ សោ ឯវំ អនុរោធវិរោធវិប្បហីនោ បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ។ ‘បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មា’តិ វទាមិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិសេសោ អយំ អធិប្បយាសោ ឥទំ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេនា”តិ។

“លាភោ អលាភោ ច យសាយសោ ច,
និន្ទា បសំសា ច សុខំ ទុខញ្ច;
ឯតេ អនិច្ចា មនុជេសុ ធម្មា,
អសស្សតា វិបរិណាមធម្មា។

“ឯតេ ច ញត្វា សតិមា សុមេធោ,
អវេក្ខតិ វិបរិណាមធម្មេ;
ឥដ្ឋស្ស ធម្មា ន មថេន្តិ ចិត្តំ,
អនិដ្ឋតោ នោ បដិឃាតមេតិ។

“តស្សានុរោធា អថ វា វិរោធា,
វិធូបិតា អត្ថង្គតា ន សន្តិ;
បទញ្ច ញត្វា វិរជំ អសោកំ,
សម្មប្បជានាតិ ភវស្ស បារគូ”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. ទេវទត្តវិបត្តិសុត្តំ

៧. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ អចិរបក្កន្តេ ទេវទត្តេ។ តត្រ ភគវា ទេវទត្តំ អារព្ភ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សាធុ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធុ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធុ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធុ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មេហិ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ”។

[ចូឡវ. ៣៤៨] “កតមេហិ អដ្ឋហិ? លាភេន ហិ, ភិក្ខវេ, អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។ អលាភេន, ភិក្ខវេ…បេ…. យសេន, ភិក្ខវេ… អយសេន, ភិក្ខវេ… សក្ការេន, ភិក្ខវេ… អសក្ការេន, ភិក្ខវេ… បាបិច្ឆតាយ, ភិក្ខវេ… បាបមិត្តតាយ, ភិក្ខវេ, អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ អសទ្ធម្មេហិ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។

“សាធុ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ, ឧប្បន្នំ អលាភំ…បេ…. ឧប្បន្នំ យសំ… ឧប្បន្នំ អយសំ… ឧប្បន្នំ សក្ការំ … ឧប្បន្នំ អសក្ការំ… ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ… ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ។

“កិញ្ច [កថញ្ច (ក.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អត្ថវសំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ, ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ?

“យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ឧប្បន្នំ លាភំ អនភិភុយ្យ [អនភិភូយ្យ អនភិភូយ្យ (ក.)] វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ [អភិភូយ្យ អភិភូយ្យ (ក.)] វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អនភិភុយ្យ វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អត្ថវសំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ, ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ។

“តស្មាតិហ , ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរិស្សាម, ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ឧត្តរវិបត្តិសុត្តំ

៨. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ឧត្តរោ មហិសវត្ថុស្មិំ វិហរតិ សង្ខេយ្យកេ បព្ពតេ វដជាលិកាយំ [ធវជាលិកាយំ (សី.), វដ្ដជាលិកាយំ (ស្យា.)]។ តត្រ ខោ អាយស្មា ឧត្តរោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតី”តិ។

តេន ខោ បន សមយេន វេស្សវណោ មហារាជា ឧត្តរាយ ទិសាយ ទក្ខិណំ ទិសំ គច្ឆតិ កេនចិទេវ ករណីយេន។ អស្សោសិ ខោ វេស្សវណោ មហារាជា អាយស្មតោ ឧត្តរស្ស មហិសវត្ថុស្មិំ សង្ខេយ្យកេ បព្ពតេ វដជាលិកាយំ ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស – “សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតី”តិ។

អថ ខោ វេស្សវណ្ណោ មហារាជា – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ [សម្មិញ្ជិតំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ [សម្មិញ្ជេយ្យ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], ឯវមេវំ មហិសវត្ថុស្មិំ សង្ខេយ្យកេ បព្ពតេ វដជាលិកាយំ អន្តរហិតោ ទេវេសុ តាវតឹសេសុ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ វេស្សវណ្ណោ មហារាជា យេន សក្កោ ទេវានមិន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា សក្កំ ទេវានមិន្ទំ ឯតទវោច – “យគ្ឃេ មារិស, ជានេយ្យាសិ! ឯសោ អាយស្មា ឧត្តរោ មហិសវត្ថុស្មិំ សង្ខេយ្យកេ បព្ពតេ វដជាលិកាយំ ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ ។ សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរវិបត្តិំ...បេ.... អត្តសម្បត្តិំ... បរសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតី’”តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវំ ទេវេសុ តាវតឹសេសុ អន្តរហិតោ មហិសវត្ថុស្មិំ សង្ខេយ្យកេ បព្ពតេ វដជាលិកាយំ អាយស្មតោ ឧត្តរស្ស សម្មុខេ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ យេនាយស្មា ឧត្តរោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ឧត្តរំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អាយស្មន្តំ ឧត្តរំ ឯតទវោច –

“សច្ចំ កិរ, ភន្តេ, អាយស្មា ឧត្តរោ ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេសិ – ‘សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ, សាធាវុសោ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរវិបត្តិំ...បេ.... អត្តសម្បត្តិំ... បរសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតី’” តិ? “ឯវំ, ទេវានមិន្ទា”តិ។ “កឹ បនិទំ [កឹ បន (ស្យា.)], ភន្តេ, អាយស្មតោ ឧត្តរស្ស សកំ បដិភានំ [សកបដិភានំ ឧទាទាយ (ក.)], ឧទាហុ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្សា”តិ? “តេន ហិ, ទេវានមិន្ទ, ឧបមំ តេ ករិស្សាមិ។ ឧបមាយ មិធេកច្ចេ វិញ្ញូ បុរិសា ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានន្តិ”ន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ទេវានមិន្ទ, គាមស្ស វា និគមស្ស វា អវិទូរេ មហាធញ្ញរាសិ។ តតោ មហាជនកាយោ ធញ្ញំ អាហរេយ្យ – កាជេហិបិ បិដកេហិបិ ឧច្ឆង្គេហិបិ អញ្ជលីហិបិ ។ យោ នុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, តំ មហាជនកាយំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ បុច្ឆេយ្យ – ‘កុតោ ឥមំ ធញ្ញំ អាហរថា’តិ, កថំ ព្យាករមានោ នុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សោ មហាជនកាយោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យា”តិ? “‘អមុម្ហា មហាធញ្ញរាសិម្ហា អាហរាមា’តិ ខោ, ភន្តេ, សោ មហាជនកាយោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ទេវានមិន្ទ, យំ កិញ្ចិ សុភាសិតំ សព្ពំ តំ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ តតោ ឧបាទាយុបាទាយ មយំ ចញ្ញេ ច ភណាមា”តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ ភន្តេ! យាវ សុភាសិតំ ចិទំ អាយស្មតា ឧត្តរេន – ‘យំ កិញ្ចិ សុភាសិតំ សព្ពំ តំ តស្ស ភគវតោ វចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។ តតោ ឧបាទាយុបាទាយ មយំ ចញ្ញេ ច ភណាមា’តិ។ ឯកមិទំ, ភន្តេ ឧត្តរ, សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ អចិរបក្កន្តេ ទេវទត្តេ។ តត្រ ខោ ភគវា ទេវទត្តំ អារព្ភ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

“សាធុ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ អត្តវិបត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ សាធុ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាលេន កាលំ បរវិបត្តិំ...បេ.... អត្តសម្បត្តិំ... បរសម្បត្តិំ បច្ចវេក្ខិតា ហោតិ។ អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មេហិ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? លាភេន ហិ, ភិក្ខវេ, អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ; អលាភេន, ភិក្ខវេ...បេ.... យសេន, ភិក្ខវេ ... អយសេន, ភិក្ខវេ... សក្ការេន, ភិក្ខវេ... អសក្ការេន, ភិក្ខវេ... បាបិច្ឆតាយ, ភិក្ខវេ... បាបមិត្តតាយ , ភិក្ខវេ, អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ អសទ្ធម្មេហិ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។

“សាធុ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ; ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ។

“កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អត្ថវសំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ; ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ?

“យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ឧប្បន្នំ លាភំ អនភិភុយ្យ វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អនភិភុយ្យ វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អត្ថវសំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ; ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ។

“តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ឧប្បន្នំ លាភំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរិស្សាម, ឧប្បន្នំ អលាភំ...បេ.... ឧប្បន្នំ យសំ... ឧប្បន្នំ អយសំ... ឧប្បន្នំ សក្ការំ... ឧប្បន្នំ អសក្ការំ... ឧប្បន្នំ បាបិច្ឆតំ... ឧប្បន្នំ បាបមិត្តតំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរិស្សាមាតិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។

“ឯត្តាវតា, ភន្តេ ឧត្តរ, មនុស្សេសុ ចតស្សោ បរិសា – ភិក្ខូ, ភិក្ខុនិយោ, ឧបាសកា, ឧបាសិកាយោ។ នាយំ ធម្មបរិយាយោ កិស្មិញ្ចិ ឧបដ្ឋិតោ [បតិដ្ឋិតោ (សី. ស្យា.)]។ ឧគ្គណ្ហតុ, ភន្តេ, អាយស្មា ឧត្តរោ ឥមំ ធម្មបរិយាយំ។ បរិយាបុណាតុ, ភន្តេ, អាយស្មា ឧត្តរោ ឥមំ ធម្មបរិយាយំ។ ធារេតុ, ភន្តេ, អាយស្មា ឧត្តរោ ឥមំ ធម្មបរិយាយំ។ អត្ថសំហិតោ អយំ, ភន្តេ, ធម្មបរិយាយោ អាទិព្រហ្មចរិយកោ”តិ [អាទិព្រហ្មចរិយិកោ (សី. ក.)]។ អដ្ឋមំ។

៩. នន្ទសុត្តំ

៩. "'កុលបុត្តោ'តិ, ភិក្ខវេ, នន្ទំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ។ 'ពលវា'តិ, ភិក្ខវេ, នន្ទំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ។ 'បាសាទិកោ'តិ, ភិក្ខវេ, នន្ទំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ។ 'តិព្ពរាគោ'តិ, ភិក្ខវេ, នន្ទំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ។ កិមញ្ញត្រ, ភិក្ខវេ, នន្ទោ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ, ភោជនេ មត្តញ្ញូ, ជាគរិយំ អនុយុត្តោ, សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ, យេហិ [យេន (ក.)] នន្ទោ សក្កោតិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ! តត្រិទំ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតាយ ហោតិ។ សចេ , ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស បុរត្ថិមា ទិសា អាលោកេតព្ពា ហោតិ, សព្ពំ ចេតសា សមន្នាហរិត្វា នន្ទោ បុរត្ថិមំ ទិសំ អាលោកេតិ – 'ឯវំ មេ បុរត្ថិមំ ទិសំ អាលោកយតោ នាភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវិស្សន្តី'តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។

"សចេ , ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស បច្ឆិមា ទិសា អាលោកេតព្ពា ហោតិ...បេ.... ឧត្តរា ទិសា អាលោកេតព្ពា ហោតិ... ទក្ខិណា ទិសា អាលោកេតព្ពា ហោតិ... ឧទ្ធំ ឧល្លោកេតព្ពា ហោតិ... អធោ ឱលោកេតព្ពា ហោតិ... អនុទិសា អនុវិលោកេតព្ពា ហោតិ, សព្ពំ ចេតសា សមន្នាហរិត្វា នន្ទោ អនុទិសំ អនុវិលោកេតិ – 'ឯវំ មេ អនុទិសំ អនុវិលោកយតោ នាភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវិស្សន្តី'តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតាយ ហោតិ។

"តត្រិទំ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស ភោជនេ មត្តញ្ញុតាយ ហោតិ។ ឥធ, ភិក្ខវេ, នន្ទោ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ – 'នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ, យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសូបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ, នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ, យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចា'តិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស ភោជនេ មត្តញ្ញុតាយ ហោតិ។

"តត្រិទំ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស ជាគរិយានុយោគស្មិំ ហោតិ។ ឥធ , ភិក្ខវេ, នន្ទោ ទិវសំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ; រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ ; រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេតិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា; រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស ជាគរិយានុយោគស្មិំ ហោតិ។

"តត្រិទំ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស សតិសម្បជញ្ញស្មិំ ហោតិ។ ឥធ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ; វិទិតា សញ្ញា...បេ.... វិទិតា វិតក្កា...បេ.... អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, នន្ទស្ស សតិសម្បជញ្ញស្មិំ ហោតិ។

"កិមញ្ញត្រ, ភិក្ខវេ, នន្ទោ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ, ភោជនេ មត្តញ្ញូ, ជាគរិយំ អនុយុត្តោ , សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ, យេហិ នន្ទោ សក្កោតិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុ"ន្តិ! នវមំ។

១០. ការណ្ឌវសុត្តំ

១០. ឯកំ សមយំ ភគវា ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ។ តេន ខោ បន សមយេន ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ អញ្ញេនាញ្ញំ បដិចរតិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេតិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ។

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "និទ្ធមថេតំ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលំ; និទ្ធមថេតំ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលំ។ អបនេយ្យេសោ [អបនេយ្យោ សោ (សី.), អបនេយ្យោ (ស្យា.)], ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ។ កិំ វោ តេន បរបុត្តេន វិសោធិតេន [កិំ វោបរបុត្តោ វិហេឋយតិ (សី.), កិំ បរបុត្តោ វិហេឋេតិ (ស្យា.), កិំ វោ បរបុត្តា វិហេឋេតិ (បី.), កិំ សោ បរបុត្តោ វិសោធេតិ (ក.)]! ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស តាទិសំយេវ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ, សេយ្យថាបិ អញ្ញេសំ ភទ្ទកានំ ភិក្ខូនំ – យាវស្ស ភិក្ខូ អាបត្តិំ ន បស្សន្តិ។ យតោ ច ខ្វស្ស ភិក្ខូ អាបត្តិំ បស្សន្តិ, តមេនំ ឯវំ ជានន្តិ – 'សមណទូសីវាយំ [សមណរូបី (ក.)] សមណបលាបោ សមណការណ្ឌវោ'តិ [សមណការណ្ឌវោតិ (ក.)]។ តមេនំ ឥតិ វិទិត្វា ពហិទ្ធា នាសេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា អញ្ញេ ភទ្ទកេ ភិក្ខូ ទូសេសី"តិ!

"សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, សម្បន្នេ យវករណេ យវទូសី [យវរូបី (ក.)] ជាយេថ យវបលាបោ យវការណ្ឌវោតិ។ តស្ស តាទិសំយេវ មូលំ ហោតិ, សេយ្យថាបិ អញ្ញេសំ ភទ្ទកានំ យវានំ; តាទិសំយេវ នាឡំ ហោតិ, សេយ្យថាបិ អញ្ញេសំ ភទ្ទកានំ យវានំ; តាទិសំយេវ បត្តំ ហោតិ, សេយ្យថាបិ អញ្ញេសំ ភទ្ទកានំ យវានំ – យាវស្ស សីសំ ន

និព្ពត្តតិ។ យតោ ច ខ្វស្ស សីសំ និព្ពត្តតិ, តមេនំ ឯវំ ជានន្តិ – ‘យវទូសីវាយំ យវបលាបោ យវការណ្ឌវោ’តិ ។ តមេនំ ឥតិ វិទិត្វា សមូលំ ឧប្បាដេត្វា ពហិទ្ធា យវករណស្ស ឆឌ្ឌេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា អញ្ញេ ភទ្ទកេ យវេ ទូសេសីតិ!

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស តាទិសំយេវ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ, សេយ្យថាបិ អញ្ញេសំ ភទ្ទកានំ ភិក្ខូនំ – យាវស្ស ភិក្ខូ អាបត្តិំ ន បស្សន្តិ។ យតោ ច ខ្វស្ស ភិក្ខូ អាបត្តិំ បស្សន្តិ, តមេនំ ឯវំ ជានន្តិ – ‘សមណទូសីវាយំ សមណបលាបោ សមណការណ្ឌវោ’តិ។ តមេនំ ឥតិ វិទិត្វា ពហិទ្ធា នាសេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា អញ្ញេ ភទ្ទកេ ភិក្ខូ ទូសេសីតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហតោ ធញ្ញរាសិស្ស ផុណមានស្ស [វុយ្ហមានស្ស (សី. បី.), ផុសយមានស្ស (ស្យា.), បុនមានស្ស (?)] តត្ថ យានិ តានិ ធញ្ញានិ ទឡ្ហានិ សារវន្តានិ តានិ ឯកមន្តំ បុញ្ជំ ហោតិ, យានិ បន តានិ ធញ្ញានិ ទុព្ពលានិ បលាបានិ តានិ វាតោ ឯកមន្តំ អបវហតិ [អបកស្សតិ (សី.)]។ តមេនំ សាមិកា សម្មជ្ជនីំ គហេត្វា ភិយ្យោសោមត្តាយ អបសម្មជ្ជន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា អញ្ញេ ភទ្ទកេ ធញ្ញេ ទូសេសីតិ! ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស តាទិសំយេវ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ, សេយ្យថាបិ អញ្ញេសំ ភទ្ទកានំ ភិក្ខូនំ – យាវស្ស ភិក្ខូ អាបត្តិំ ន បស្សន្តិ។ យតោ ច ខ្វស្ស ភិក្ខូ អាបត្តិំ បស្សន្តិ, តមេនំ ឯវំ ជានន្តិ – ‘សមណទូសីវាយំ សមណបលាបោ សមណការណ្ឌវោ’តិ។ តមេនំ ឥតិ វិទិត្វា ពហិទ្ធា នាសេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា អញ្ញេ ភទ្ទកេ ភិក្ខូ ទូសេសីតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឧទបានបនាឡិយត្ថិកោ តិណ្ហំ កុឋារិំ [កុធារិំ (ស្យា. កំ. ក.)] អាទាយ វនំ បវិសេយ្យ។ សោ យំ យទេវ រុក្ខំ កុឋារិបាសេន អាកោដេយ្យ តត្ថ យានិ តានិ រុក្ខានិ ទឡ្ហានិ សារវន្តានិ តានិ កុឋារិបាសេន អាកោដិតានិ កក្ខឡំ បដិនទន្តិ; យានិ បន តានិ រុក្ខានិ អន្តោបូតីនិ អវស្សុតានិ កសម្ពុជាតានិ តានិ កុឋារិបាសេន អាកោដិតានិ ទទ្ទរំ បដិនទន្តិ។ តមេនំ មូលេ ឆិន្ទតិ, មូលេ ឆិន្ទិត្វា អគ្គេ ឆិន្ទតិ, អគ្គេ ឆិន្ទិត្វា អន្តោ សុវិសោធិតំ វិសោធេតិ, អន្តោ សុវិសោធិតំ វិសោធេត្វា ឧទបានបនាឡឹ យោជេតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ , ឥធេកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស តាទិសំយេវ ហោតិ អភិក្កន្តំ បដិក្កន្តំ អាលោកិតំ វិលោកិតំ សមិញ្ជិតំ បសារិតំ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណំ, សេយ្យថាបិ អញ្ញេសំ ភទ្ទកានំ ភិក្ខូនំ – យាវស្ស ភិក្ខូ អាបត្តិំ ន បស្សន្តិ។ យតោ ច ខ្វស្ស ភិក្ខូ អាបត្តិំ បស្សន្តិ, តមេនំ ឯវំ ជានន្តិ – ‘សមណទូសីវាយំ សមណបលាបោ សមណការណ្ឌវោ’តិ។ តមេនំ ឥតិ វិទិត្វា ពហិទ្ធា នាសេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មា អញ្ញេ ភទ្ទកេ ភិក្ខូ ទូសេសី”តិ។

“សំវាសាយំ វិជានាថ, បាបិច្ឆោ កោធនោ ឥតិ;
មក្ខី ថម្ភី បឡាសី ច, ឥស្សុកី មច្ឆរី សឋោ។

“សន្តវាចោ ជនវតិ, សមណោ វិយ ភាសតិ;
រហោ ករោតិ ករណំ, បាបទិដ្ឋិ អនាទរោ។

“សំសប្បី ច មុសាវាទី, តំ វិទិត្វា យថាតថំ;
សព្ពេ សមគ្គា ហុត្វាន, អភិនិព្ពជ្ជយាថ [អភិនិព្ពិជ្ជយេថ (ក.)] នំ។

“ការណ្ឌវំ [ករណ្ឌវំ (ក.) សុ. និ. ២៨៣ បស្សិតព្ពំ] និទ្ធមថ, កសម្ពុំ អបកស្សថ [អវកស្សថ (ក.)];
តតោ បលាបេ វាហេថ, អស្សមណេ សមណមានិនេ។

“និទ្ធមិត្វាន បាបិច្ឆេ, បាបអាចារគោចរេ;
សុទ្ធាសុទ្ធេហិ សំវាសំ, កប្បយវ្ហោ បតិស្សតា;
តតោ សមគ្គា និបកា, ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សថា”តិ។ ទសមំ;

មេត្តាវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មេត្តំ បញ្ញា ច ទ្វេ បិយា, ទ្វេ លោកា ទ្វេ វិបត្តិយោ;
ទេវទត្តោ ច ឧត្តរោ, នន្ទោ ការណ្ឌវេន ចាតិ។

២. មហាវគ្គោ

១. វេរញ្ជសុត្តំ

១១. [បារា. ១ អាទយោ] ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេរញ្ជាយំ វិហរតិ នឡេរុបុចិមន្ទមូលេ។ អថ ខោ វេរញ្ជោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ [សារាណីយំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វេរញ្ជោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“សុតំ មេតំ, ភោ គោតម – ‘ន សមណោ គោតមោ ព្រាហ្មណេ ជិណ្ណេ វុឌ្ឍេ មហល្លកេ អទ្ធគតេ វយោអនុប្បត្តេ អភិវាទេតិ វា បច្ចុដ្ឋេតិ វា អាសនេន វា និមន្តេតី’តិ។ តយិទំ, ភោ គោតម, តថេវ។ ន ហិ ភវំ គោតមោ ព្រាហ្មណេ ជិណ្ណេ វុឌ្ឍេ មហល្លកេ អទ្ធគតេ វយោអនុប្បត្តេ អភិវាទេតិ វា បច្ចុដ្ឋេតិ វា អាសនេន វា និមន្តេតិ។ តយិទំ, ភោ គោតម, ន សម្បន្នមេវា”តិ។ “នាហំ តំ, ព្រាហ្មណ, បស្សាមិ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ យមហំ អភិវាទេយ្យំ វា បច្ចុដ្ឋេយ្យំ វា អាសនេន វា និមន្តេយ្យំ។ យញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, តថាគតោ អភិវាទេយ្យ វា បច្ចុដ្ឋេយ្យ វា អាសនេន វា និមន្តេយ្យ, មុទ្ធាបិ តស្ស វិបតេយ្យា”តិ។

“អរសរូបោ ភវំ គោតមោ”តិ! “អត្ថិ ខ្វេស, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អរសរូបោ សមណោ គោតមោ’តិ។ យេ តេ, ព្រាហ្មណ, រូបរសា សទ្ទរសា គន្ធរសា រសរសា ផោដ្ឋព្ពរសា, តេ តថាគតស្ស បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា [អនភាវកតា (សី. បី.)] អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អរសរូបោ សមណោ គោតមោ’តិ, នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសី”តិ [វទេសិ (សី. ក.)]។

“និព្ភោគោ ភវំ គោតមោ”តិ! “អត្ថិ ខ្វេស, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘និព្ភោគោ សមណោ គោតមោ’តិ។ យេ តេ, ព្រាហ្មណ, រូបភោគា សទ្ទភោគា គន្ធភោគា រសភោគា ផោដ្ឋព្ពភោគា, តេ តថាគតស្ស បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘និព្ភោគោ សមណោ គោតមោ’តិ, នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសី”តិ។

“អកិរិយវាទោ ភវំ គោតមោ”តិ! “អត្ថិ ខ្វេស, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អកិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ’តិ។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, អកិរិយំ វទាមិ កាយទុច្ចរិតស្ស វចីទុច្ចរិតស្ស មនោទុច្ចរិតស្ស; អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អកិរិយំ វទាមិ។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អកិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ’តិ, នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសី”តិ។

“ឧច្ឆេទវាទោ ភវំ គោតមោ”តិ! “អត្ថិ ខ្វេស, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឧច្ឆេទវាទោ សមណោ គោតមោ’តិ។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, ឧច្ឆេទំ វទាមិ រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស; អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ ឧច្ឆេទំ វទាមិ។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឧច្ឆេទវាទោ សមណោ គោតមោ’តិ, នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសី”តិ។

“ជេគុច្ឆី ភវំ គោតមោ”តិ! “អត្ថិ ខ្វេស, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ជេគុច្ឆី សមណោ គោតមោ’តិ។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, ជិគុច្ឆាមិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន; ជិគុច្ឆាមិ អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ជេគុច្ឆី សមណោ គោតមោ’តិ, នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសី”តិ។

“វេនយិកោ ភវំ គោតមោ”តិ! “អត្ថិ ខ្វេស, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘វេនយិកោ សមណោ គោតមោ’តិ។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, វិនយាយ ធម្មំ ទេសេមិ រាគស្ស ទោសស្ស

មោហស្ស; អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ វិនយាយ ធម្មំ ទេសេមិ។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘វេនយិកោ សមណោ គោតមោ’តិ, នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសី”តិ។

“តបស្សី ភវំ គោតមោ”តិ! “អត្ថិ ខ្វេស, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘តបស្សី សមណោ គោតមោ’តិ។ តបនីយាហំ , ព្រាហ្មណ, បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ វទាមិ កាយទុច្ចរិតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ។ យស្ស ខោ, ព្រាហ្មណ, តបនីយា បាបកា អកុសលា ធម្មា បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា, តមហំ ‘តបស្សី’តិ វទាមិ។ តថាគតស្ស ខោ, ព្រាហ្មណ, តបនីយា បាបកា អកុសលា ធម្មា បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘តបស្សី សមណោ គោតមោ’តិ, នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសី”តិ។

“អបគព្ភោ ភវំ គោតមោ”តិ! “អត្ថិ ខ្វេស, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អបគព្ភោ សមណោ គោតមោ’តិ។ យស្ស ខោ, ព្រាហ្មណ, អាយតិំ គព្ភសេយ្យា បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា , តមហំ ‘អបគព្ភោ’តិ វទាមិ។ តថាគតស្ស ខោ, ព្រាហ្មណ , អាយតិំ គព្ភសេយ្យា បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អបគព្ភោ សមណោ គោតមោ’តិ, នោ ច ខោ យំ ត្វំ សន្ធាយ វទេសិ។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, កុក្កុដិយា អណ្ឌានិ អដ្ឋ វា ទស វា ទ្វាទស វា។ តានាស្សុ កុក្កុដិយា សម្មា អធិសយិតានិ សម្មា បរិសេទិតានិ សម្មា បរិភាវិតានិ។ យោ នុ ខោ តេសំ កុក្កុដច្ឆាបកានំ បឋមតរំ បាទនខសិខាយ វា មុខតុណ្ឌកេន វា អណ្ឌកោសំ បទាលេត្វា សោត្ថិនា អភិនិព្ភិជ្ជេយ្យ, កិន្តិ ស្វាស្ស វចនីយោ – ‘ជេដ្ឋោ វា កនិដ្ឋោ វា’”តិ? “ជេដ្ឋោ តិស្ស, ភោ គោតម, វចនីយោ។ សោ ហិ នេសំ, ភោ គោតម, ជេដ្ឋោ ហោតី”តិ។

“ឯវមេវ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, អវិជ្ជាគតាយ បជាយ អណ្ឌភូតាយ បរិយោនទ្ធាយ អវិជ្ជណ្ឌកោសំ បទាលេត្វា ឯកោវ លោកេ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ។ អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ , ជេដ្ឋោ សេដ្ឋោ លោកស្ស។ អារទ្ធំ ខោ បន មេ, ព្រាហ្មណ, វីរិយំ អហោសិ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។

“សោ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ; វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ; បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរាមិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេមិ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ; សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។

“សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសឹ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតី ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – ‘អមុត្រាសិ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ។ សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ។ សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ។

“អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, រត្តិយា បឋមេ យាមេ បឋមា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ, យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។ អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, បឋមា អភិនិព្ភិទា អហោសិ កុក្កុដច្ឆាបកស្សេវ អណ្ឌកោសម្ហា។

“សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា, វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា, មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា, អរិយានំ ឧបវាទកា, មិច្ឆាទិដ្ឋិកា, មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា, វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា, មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា, អរិយានំ អនុបវាទកា, សម្មាទិដ្ឋិកា, សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ។

“អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, រត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ ទុតិយា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ, យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។ អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, ទុតិយា អភិនិព្ភិទា អហោសិ កុក្កុដច្ឆាបកស្សេវ អណ្ឌកោសម្ហា។

“សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ។ សោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ; ‘ឥមេ អាសវា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ អាសវសមុទយោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ អាសវនិរោធោ’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, ‘អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ។ តស្ស មេ ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ, អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ អហោសិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ អព្ភញ្ញាសិំ។

“អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, រត្តិយា បច្ឆិមេ យាមេ តតិយា វិជ្ជា អធិគតា; អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា; តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ , យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។ អយំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, តតិយា អភិនិព្ភិទា អហោសិ កុក្កុដច្ឆាបកស្សេវ អណ្ឌកោសម្ហា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ វេរញ្ជោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ជេដ្ឋោ ភវំ គោតមោ, សេដ្ឋោ ភវំ គោតមោ។ អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម! សេយ្យថាបិ, ភោ គោតម, និក្កុជ្ជិតំ [និកុជ្ជិតំ (ក.)] វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ បឋមំ។

២. សីហសុត្តំ

១២. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី សន្ថាគារេ [សន្ធាគារេ (ក.)] សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ។

តេន ខោ បន សមយេន សីហោ សេនាបតិ និគណ្ឋសាវកោ តស្សំ បរិសាយំ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ សីហស្ស សេនាបតិស្ស ឯតទហោសិ – “និស្សំសយំ ខោ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ, តថា ហិមេ សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី សន្ថាគារេ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ។ យំនូនាហំ តំ ភគវន្តំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមេយ្យំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធ”ន្តិ។ អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ យេន និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ [នាថបុត្តោ (ក. សី.), នាតបុត្តោ (ក. សី.)] តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ ឯតទវោច – “ឥច្ឆាមហំ, ភន្តេ, សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ។

“កឹ បន ត្វំ, សីហ, កិរិយវាទោ សមានោ អកិរិយវាទំ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សសិ? សមណោ ហិ, សីហ, គោតមោ អកិរិយវាទោ, អកិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី”តិ។ អថ ខោ

សីហស្ស សេនាបតិស្ស យោ អហោសិ គមិយាភិសង្ខារោ [គមិកាភិសង្ខារោ (ក. សី.) មហាវ. ២៩០] ភគវន្តំ ទស្សនាយ, សោ បដិប្បស្សម្ភិ។

ទុតិយម្បិ ខោ សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី សន្ថាគារេ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស...បេ.... ធម្មស្ស...បេ.... សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ សីហស្ស សេនាបតិស្ស ឯតទហោសិ – ‘‘និស្សំសយំ ខោ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ, តថា ហិមេ សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី សន្ថាគារេ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ, ធម្មស្ស...បេ.... សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ។ យំនូនាហំ តំ ភគវន្តំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមេយ្យំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធ’’ន្តិ។ អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ យេន និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ ឯតទវោច – ‘‘ឥច្ឆាមហំ, ភន្តេ, សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ’’ន្តិ។

‘‘កិំ បន ត្វំ, សីហ, កិរិយវាទោ សមានោ អកិរិយវាទំ សមណំ គោតមំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិស្សសិ? សមណោ ហិ, សីហ, គោតមោ អកិរិយវាទោ អកិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’’តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ សីហស្ស សេនាបតិស្ស យោ អហោសិ គមិយាភិសង្ខារោ ភគវន្តំ ទស្សនាយ, សោ បដិប្បស្សម្ភិ។

តតិយម្បិ ខោ សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី សន្ថាគារេ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស...បេ.... ធម្មស្ស...បេ.... សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ។ តតិយម្បិ ខោ សីហស្ស សេនាបតិស្ស ឯតទហោសិ – ‘‘និស្សំសយំ ខោ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភវិស្សតិ, តថា ហិមេ សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី សន្ថាគារេ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកបរិយាយេន ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសន្តិ។ កិំ ហិមេ ករិស្សន្តិ និគណ្ឋា អបលោកិតា វា អនបលោកិតា វា? យំនូនាហំ អនបលោកេត្វាវ និគណ្ឋេ [និគណ្ឋំ (ស្យា. ក.) មហាវ. ២៩០ បស្សិតព្ពំ] តំ ភគវន្តំ ទស្សនាយ ឧបសង្កមេយ្យំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធ’’ន្តិ។

អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ បញ្ចមត្តេហិ រថសតេហិ ទិវាទិវស្ស វេសាលិយា និយ្យាសិ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ យាវតិកា យានស្ស ភូមិ, យានេន គន្ត្វា យានា បច្ចោរោហិត្វា បត្តិកោវ អគមាសិ។ អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សីហោ សេនាបតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘អកិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ, អកិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ។ យេ តេ, ភន្តេ, ឯវមាហំសុ – ‘អកិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ, អកិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ, កច្ចិ តេ, ភន្តេ, ភគវតោ វុត្តវាទិនោ ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោន្តិ ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ [វាទានុបាតោ (ក. សី. ស្យា.) អ. និ. ៣.៥៨; ៥.៥] គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតិ? អនព្ភក្ខាតុកាមា ហិ មយំ, ភន្តេ, ភគវន្ត’’ន្តិ។

‘‘អត្ថិ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អកិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ, អកិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’’’តិ ។

‘‘អត្ថិ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘កិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ, កិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’’’តិ។

‘‘អត្ថិ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឧច្ឆេទវាទោ សមណោ គោតមោ, ឧច្ឆេទាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’’’តិ។

‘‘អត្ថិ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ជេគុច្ឆី សមណោ គោតមោ, ជេគុច្ឆិតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’’’តិ។

‘‘អត្ថិ , សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘វេនយិកោ សមណោ គោតមោ, វិនយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’’’តិ។

“អត្ថិ , សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘តបស្សី សមណោ គោតមោ, តបស្សិតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“អត្ថិ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អបគព្ភោ សមណោ គោតមោ, អបគព្ភតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“អត្ថិ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អស្សាសកោ សមណោ គោតមោ, អស្សាសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“កតមោ ច, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អកិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ, អកិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ? អហញ្ហិ, សីហ, អកិរិយំ វទាមិ កាយទុច្ចរិតស្ស វចីទុច្ចរិតស្ស មនោទុច្ចរិតស្ស; អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អកិរិយំ វទាមិ។ អយំ ខោ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អកិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ, អកិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“កតមោ ច, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘កិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ, កិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ? អហញ្ហិ, សីហ, កិរិយំ វទាមិ កាយសុចរិតស្ស វចីសុចរិតស្ស មនោសុចរិតស្ស; អនេកវិហិតានំ កុសលានំ ធម្មានំ កិរិយំ វទាមិ។ អយំ ខោ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘កិរិយវាទោ សមណោ គោតមោ, កិរិយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“កតមោ ច, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឧច្ឆេទវាទោ សមណោ គោតមោ, ឧច្ឆេទាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ? អហញ្ហិ, សីហ, ឧច្ឆេទំ វទាមិ រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស; អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ ឧច្ឆេទំ វទាមិ។ អយំ ខោ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឧច្ឆេទវាទោ សមណោ គោតមោ, ឧច្ឆេទាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“កតមោ ច, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ជេគុច្ឆី សមណោ គោតមោ, ជេគុច្ឆិតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ? អហញ្ហិ, សីហ, ជិគុច្ឆាមិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន; ជិគុច្ឆាមិ អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ អយំ ខោ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ជេគុច្ឆី សមណោ គោតមោ, ជេគុច្ឆិតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“កតមោ ច, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘វេនយិកោ សមណោ គោតមោ, វិនយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ? អហញ្ហិ, សីហ, វិនយាយ ធម្មំ ទេសេមិ រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស; អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ វិនយាយ ធម្មំ ទេសេមិ។ អយំ ខោ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘វេនយិកោ សមណោ គោតមោ, វិនយាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“កតមោ ច, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘តបស្សី សមណោ គោតមោ, តបស្សិតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ? តបនីយាហំ, សីហ, បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ វទាមិ កាយទុច្ចរិតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ។ យស្ស ខោ, សីហ, តបនីយា បាបកា អកុសលា ធម្មា បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា, តមហំ ‘តបស្សី’តិ វទាមិ។ តថាគតស្ស ខោ, សីហ, តបនីយា បាបកា អកុសលា ធម្មា បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ អយំ ខោ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘តបស្សី សមណោ គោតមោ, តបស្សិតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’”តិ។

“កតមោ ច, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អបគព្ភោ សមណោ គោតមោ, អបគព្ភតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ? យស្ស ខោ , សីហ, អាយតិំ គព្ភសេយ្យា បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា, តមហំ

‘អបគព្ភោ’តិ វទាមិ។ តថាគតស្ស ខោ, សីហ, អាយតិំ គព្ភសេយ្យា បុនព្ភវាភិនិព្ពត្តិ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវំកតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ អយំ ខោ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អបគព្ភោ សមណោ គោតមោ, អបគព្ភតាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’’’តិ។

“កតមោ ច, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អស្សាសកោ សមណោ គោតមោ, អស្សាសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’តិ? អហញ្ហិ, សីហ, អស្សាសកោ បរមេន អស្សាសេន, អស្សាសាយ ធម្មំ ទេសេមិ, តេន ច សាវកេ វិនេមិ។ អយំ ខោ, សីហ, បរិយាយោ, យេន មំ បរិយាយេន សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អស្សាសកោ សមណោ គោតមោ, អស្សាសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, តេន ច សាវកេ វិនេតី’’’តិ។

ឯវំ វុត្តេ សីហោ សេនាបតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ.… ឧបាសកំ មំ, ភន្តេ, ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។

“អនុវិច្ចការំ ខោ, សីហ, ករោហិ។ អនុវិច្ចការោ តុម្ហាទិសានំ ញាតមនុស្សានំ សាធុ ហោតី”តិ។ “ឥមិនាបាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ ភិយ្យោសោមត្តាយ អត្តមនោ អភិរទ្ធោ, យំ មំ ភគវា ឯវមាហ – ‘អនុវិច្ចការំ ខោ, សីហ, ករោហិ។ អនុវិច្ចការោ តុម្ហាទិសានំ ញាតមនុស្សានំ សាធុ ហោតី’តិ។ មញ្ហិ, ភន្តេ, អញ្ញតិត្ថិយា សាវកំ លភិត្វា កេវលកប្បំ វេសាលិំ បដាកំ បរិហរេយ្យុំ – ‘សីហោ អម្ហាកំ សេនាបតិ សាវកត្តំ ឧបគតោ’តិ។ អថ ច បន ភគវា ឯវមាហ – ‘អនុវិច្ចការំ, សីហ, ករោហិ។ អនុវិច្ចការោ តុម្ហាទិសានំ ញាតមនុស្សានំ សាធុ ហោតី’តិ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, ទុតិយម្បិ ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។

“ទីឃរត្តំ ខោ តេ, សីហ, និគណ្ឋានំ ឱបានភូតំ កុលំ, យេន នេសំ ឧបគតានំ បិណ្ឌកំ ទាតព្ពំ មញ្ញេយ្យាសី”តិ។ “ឥមិនាបាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ ភិយ្យោសោមត្តាយ អត្តមនោ អភិរទ្ធោ, យំ មំ ភគវា ឯវមាហ – ‘ទីឃរត្តំ ខោ តេ, សីហ, និគណ្ឋានំ ឱបានភូតំ កុលំ, យេន នេសំ ឧបគតានំ បិណ្ឌកំ ទាតព្ពំ មញ្ញេយ្យាសី’តិ។ សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘សមណោ គោតមោ ឯវមាហ – មយ្ហមេវ ទានំ ទាតព្ពំ, មយ្ហមេវ សាវកានំ ទាតព្ពំ; មយ្ហមេវ ទិន្នំ មហប្ផលំ, ន អញ្ញេសំ ទិន្នំ មហប្ផលំ; មយ្ហមេវ សាវកានំ ទិន្នំ មហប្ផលំ, ន អញ្ញេសំ សាវកានំ ទិន្នំ មហប្ផល’ន្តិ, អថ ច បន មំ ភគវា និគណ្ឋេសុបិ ទានេ សមាទបេតិ [សមាទាបេតិ (?)]។ អបិ ច, ភន្តេ, មយមេត្ថ កាលំ ជានិស្សាម។ ឯសាហំ, ភន្តេ, តតិយម្បិ ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ, ភន្តេ, ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។

អថ ខោ ភគវា សីហស្ស សេនាបតិស្ស អនុបុព្ពិំ កថំ [អនុបុព្ពិកថំ (សព្ពត្ថ)] កថេសិ, សេយ្យថិទំ – ទានកថំ សីលកថំ សគ្គកថំ, កាមានំ អាទីនវំ ឱការំ សំកិលេសំ នេក្ខម្មេ អានិសំសំ បកាសេសិ។ យទា ភគវា អញ្ញាសិ សីហំ សេនាបតិំ កល្លចិត្តំ មុទុចិត្តំ វិនីវរណចិត្តំ ឧទគ្គចិត្តំ បសន្នចិត្តំ, អថ យា ពុទ្ធានំ សាមុក្កំសិកា ធម្មទេសនា តំ បកាសេសិ – ទុក្ខំ សមុទយំ និរោធំ មគ្គំ។ សេយ្យថាបិ នាម សុទ្ធំ វត្ថំ អបគតកាឡកំ សម្មទេវ រជនំ បដិគ្គណ្ហេយ្យ; ឯវមេវ សីហស្ស សេនាបតិស្ស តស្មិំយេវ អាសនេ វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ – “យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្ម”ន្តិ។

អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ ទិដ្ឋធម្មោ បត្តធម្មោ វិទិតធម្មោ បរិយោគាឡ្ហធម្មោ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិគតកថំកថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ អបរប្បច្ចយោ សត្ថុសាសនេ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អធិវាសេតុ មេ, ភន្តេ, ភគវា ស្វាតនាយ ភត្តំ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេនា”តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។

អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ អញ្ញតរំ បុរិសំ អាមន្តេសិ – “គច្ឆ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស , បវត្តមំសំ ជានាហី”តិ។ អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន សកេ និវេសនេ បណីតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ បដិយាទាបេត្វា ភគវតោ កាលំ អារោចាបេសិ – “កាលោ, ភន្តេ! និដ្ឋិតំ ភត្ត”ន្តិ។

អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន សីហស្ស សេនាបតិស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា និគណ្ឋា វេសាលិយំ រថិកាយ រថិកំ [រថិយាយ រថិយំ (ពហូសុ)] សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទន្តិ –

“អដ្ឋ សីហេន សេនាបតិនា ថូលំ បសុំ វធិត្វា សមណស្ស គោតមស្ស ភត្តំ កតំ។ តំ សមណោ គោតមោ ជានំ ឧទ្ទិស្សកតំ មំសំ បរិភុញ្ជតិ បដិច្ចកម្ម”ន្តិ។

អថ ខោ អញ្ញតរោ បុរិសោ យេន សីហោ សេនាបតិ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា សីហស្ស សេនាបតិស្ស ឧបកណ្ណកេ អារោចេសិ – “យគ្ឃេ, ភន្តេ, ជានេយ្យាសិ! ឯតេ សម្ពហុលា និគណ្ឋា វេសាលិយំ រថិកាយ រថិកំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទន្តិ – ‘អដ្ឋ សីហេន សេនាបតិនា ថូលំ បសុំ វធិត្វា សមណស្ស គោតមស្ស ភត្តំ កតំ។ តំ សមណោ គោតមោ ជានំ ឧទ្ទិស្សកតំ មំសំ បរិភុញ្ជតិ បដិច្ចកម្ម’ន្តិ។ អលំ អយ្យោ ទីឃរត្តញ្ហិ តេ អាយស្មន្តោ អវណ្ណកាមា ពុទ្ធស្ស អវណ្ណកាមា ធម្មស្ស អវណ្ណកាមា សង្ឃស្ស។ ន ច បនេតេ អាយស្មន្តោ ជិរិទន្តិ តំ ភគវន្តំ អសតា តុច្ឆា មុសា អភូតេន អព្ភាចិក្ខិតុំ; ន ច មយំ ជីវិតហេតុបិ សញ្ចិច្ច បាណំ ជីវិតា វោរោបេយ្យាមា”តិ។

អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ ភគវន្តំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណិំ ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ សីហំ សេនាបតិំ ភគវា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។ ទុតិយំ។

៣. អស្សាជានីយសុត្តំ

១៣. “អដ្ឋហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្ទោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ ភទ្ទោ អស្សាជានីយោ ឧភតោ សុជាតោ ហោតិ – មាតិតោ ច បិតិតោ ច។ យស្សំ ទិសាយំ អញ្ញេបិ ភទ្ទា អស្សាជានីយា ជាយន្តិ, តស្សំ ទិសាយំ ជាតោ ហោតិ។ យំ ខោ បនស្ស ភោជនំ ទេន្តិ – អល្លំ វា សុក្ខំ វា – តំ សក្កច្ចំយេវ បរិភុញ្ជតិ អវិកិរន្តោ។ ជេគុច្ឆី ហោតិ ឧច្ចារំ វា បស្សាវំ វា អភិនិសីទិតុំ វា អភិនិបជ្ជិតុំ វា។ សោរតោ ហោតិ សុខសំវាសោ, ន ច អញ្ញេ អស្សេ ឧព្ពេជេតា។ យានិ ខោ បនស្ស ហោន្តិ [យានិ ខោ បនស្ស តានិ (ស្យា.)] សាឋេយ្យានិ កូដេយ្យានិ ជិម្ហេយ្យានិ វង្កេយ្យានិ, តានិ យថាភូតំ សារថិស្ស អាវិកត្តា ហោតិ។ តេសមស្ស សារថិ អភិនិម្មទនាយ វាយមតិ។ វាហី ខោ បន ហោតិ។ ‘កាមញ្ញេ អស្សា វហន្តុ វា មា វា, អហមេត្ថ វហិស្សាមី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតិ។ គច្ឆន្តោ ខោ បន ឧជុមគ្គេនេវ គច្ឆតិ។ ថាមវា ហោតិ យាវ ជីវិតមរណបរិយាទានា ថាមំ ឧបទំសេតា។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្ទោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ…. អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ យំ ខោ បនស្ស ភោជនំ ទេន្តិ – លូខំ វា បណីតំ វា – តំ សក្កច្ចំយេវ បរិភុញ្ជតិ អវិហញ្ញមានោ។ ជេគុច្ឆី ហោតិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន; ជេគុច្ឆី ហោតិ អនេកវិហិតានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ សោរតោ ហោតិ សុខសំវាសោ, ន អញ្ញេ ភិក្ខូ ឧព្ពេជេតា។ យានិ ខោ បនស្ស ហោន្តិ សាឋេយ្យានិ កូដេយ្យានិ ជិម្ហេយ្យានិ វង្កេយ្យានិ, តានិ យថាភូតំ អាវិកត្តា ហោតិ សត្ថរិ វា វិញ្ញូសុ វា សព្រហ្មចារីសុ។ តេសមស្ស សត្ថា វា វិញ្ញូ វា សព្រហ្មចារី អភិនិម្មទនាយ វាយមតិ។ សិក្ខិតា ខោ បន ហោតិ។ ‘កាមញ្ញេ ភិក្ខូ សិក្ខន្តុ វា មា វា, អហមេត្ថ សិក្ខិស្សាមី’តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតិ។ គច្ឆន្តោ ខោ បន ឧជុមគ្គេនេវ គច្ឆតិ; តត្រាយំ ឧជុមគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាសមាធិ។ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ – ‘កាមំ តចោ ច ន្ហារុ [នហារុ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ច អដ្ឋិ ច អវសិស្សតុ, សរីរេ ឧបសុស្សតុ មំសលោហិតំ; យំ តំ បុរិសថាមេន បុរិសវីរិយេន បុរិសបរក្កមេន បត្តព្ពំ, ន តំ អបាបុណិត្វា វីរិយស្ស សណ្ឋានំ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ…. អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ ។ តតិយំ។

៤. អស្សខឡុង្កសុត្តំ

១៤. “អដ្ឋ ច [អដ្ឋ (ស្យា.)], ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កេ [អស្សខលុង្កេ (សី.)] ទេសេស្សាមិ អដ្ឋ ច អស្សទោសេ, អដ្ឋ ច បុរិសខឡុង្កេ អដ្ឋ ច បុរិសទោសេ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ អស្សខឡុង្កា អដ្ឋ ច អស្សទោសា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា បច្ឆតោ បដិក្កមតិ, បិដ្ឋិតោ រថំ បវត្តេតិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ អស្សទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា បច្ឆា លង្ឃតិ, កុព្ពរំ ហនតិ, តិទណ្ឌំ ភញ្ជតិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ អស្សទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា រថីសាយ សត្ថិំ ឧស្សជ្ជិត្វា រថីសំយេវ អជ្ឈោមទ្ទតិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ អស្សទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា ឧម្មគ្គំ គណ្ហតិ, ឧព្ពដុមំ រថំ ករោតិ។ ឯវរូបោបិ , ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ អស្សទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា លង្ឃតិ បុរិមកាយំ បគ្គណ្ហតិ បុរិមេ បាទេ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមោ អស្សទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា អនាទិយិត្វា សារថិំ អនាទិយិត្វា បតោទលដ្ឋិំ [បតោទំ (សី. បី.), បតោទយដ្ឋិំ (ស្យា. កំ.)] ទន្តេហិ មុខាធានំ [មុខាឋានំ (ក.)] វិធំសិត្វា យេន កាមំ បក្កមតិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋោ អស្សទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា នេវ អភិក្កមតិ នោ បដិក្កមតិ តត្ថេវ ខីលដ្ឋាយី ឋិតោ ហោតិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ អស្សទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា បុរិមេ ច បាទេ សំហរិត្វា បច្ឆិមេ ច បាទេ សំហរិត្វា [សង្ឃរិត្វា (ក.)] តត្ថេវ ចត្តារោ បាទេ អភិនិសីទតិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋមោ អស្សទោសោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ អស្សខឡុង្កា អដ្ឋ ច អស្សទោសា។

[វិភ. ៩៥៦] “កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ បុរិសខឡុង្កា អដ្ឋ ច បុរិសទោសា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ‘ន សរាមី’តិ អសតិយា និព្ពេឋេតិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា បច្ឆតោ បដិក្កមតិ, បិដ្ឋិតោ រថំ វត្តេតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ បុរិសទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ចោទកំយេវ បដិប្ផរតិ – ‘កិំ នុ ខោ តុយ្ហំ ពាលស្ស អព្យត្តស្ស ភណិតេន! ត្វម្បិ នាម ភណិតព្ពំ មញ្ញសី’តិ! សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា បច្ឆា លង្ឃតិ, កុព្ពរំ ហនតិ, តិទណ្ឌំ ភញ្ជតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ បុរិសទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ចោទកស្សេវ បច្ចារោបេតិ – ‘ត្វំ ខោសិ ឥត្ថន្នាមំ អាបត្តិំ អាបន្នោ, ត្វំ តាវ បឋមំ បដិករោហី’តិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា រថីសាយ សត្ថិំ ឧស្សជ្ជិត្វា

រថិសំយេវ អជ្ឈោមទ្ទតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ បុរិសទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ អញ្ញេនាញ្ញំ បដិចរតិ, ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេតិ, កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា ឧម្មុគ្គំ គណ្ហតិ, ឧព្ពដុមំ រថំ ករោតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ បុរិសទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ សង្ឃមជ្ឈេ ពាហុវិក្ខេបំ ករោតិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ , អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា លង្ឃតិ, បុរិមកាយំ បគ្គណ្ហតិ បុរិមេ បាទេ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមោ បុរិសទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ អនាទិយិត្វា សង្ឃំ អនាទិយិត្វា ចោទកំ សាបត្តិកោវ យេន កាមំ បក្កមតិ។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា អនាទិយិត្វា សារថឹ អនាទិយិត្វា បតោទលដ្ឋឹ ទន្តេហិ មុខាធានំ វិធំសិត្វា យេន កាមំ បក្កមតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋោ បុរិសទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ‘នេវាហំ អាបន្នោម្ហិ, ន បនាហំ អាបន្នោម្ហី’តិ សោ តុណ្ហីភាវេន សង្ឃំ វិហេឋេតិ [វិហេសេតិ (បី. ក.)]។ សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា នេវ អភិក្កមតិ នោ បដិក្កមតិ តត្ថេវ ខីលដ្ឋាយី ឋិតោ ហោតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ បុរិសទោសោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ។ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ឯវមាហ – ‘កឹ នុ ខោ តុម្ហេ អាយស្មន្តោ អតិពាឡ្ហំ មយិ ព្យាវដា យាវ [ឥទំ បទំ សីហឡបោត្ថកេ នត្ថិ] ឥទានាហំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សាមី’តិ។ សោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា ឯវមាហ – ‘ឥទានិ ខោ តុម្ហេ អាយស្មន្តោ អត្តមនា ហោថា’តិ? សេយ្យថាបិ សោ, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កោ ‘បេហី’តិ វុត្តោ, វិទ្ធោ សមានោ ចោទិតោ សារថិនា បុរិមេ ច បាទេ សំហរិត្វា បច្ឆិមេ ច បាទេ សំហរិត្វា តត្ថេវ ចត្តារោ បាទេ អភិនិសីទតិ; តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ។ ឯវរូបោបិ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋមោ បុរិសទោសោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ បុរិសខឡុង្កា អដ្ឋ ច បុរិសទោសា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មលសុត្តំ

១៥. “អដ្ឋិមានិ , ភិក្ខវេ, មលានិ។ កតមានិ អដ្ឋ? អសជ្ឈាយមលា, ភិក្ខវេ, មន្តា; អនុដ្ឋានមលា, ភិក្ខវេ, ឃរា; មលំ, ភិក្ខវេ, វណ្ណស្ស កោសជ្ជំ; បមាទោ, ភិក្ខវេ, រក្ខតោ មលំ; មលំ, ភិក្ខវេ, ឥត្ថិយា ទុច្ចរិតំ; មច្ឆេរំ, ភិក្ខវេ, ទទតោ មលំ; មលា, ភិក្ខវេ, បាបកា អកុសលា ធម្មា អស្មឹ លោកេ បរម្ហិ ច; តតោ [តតោ ច (ស្យា. បី.)], ភិក្ខវេ, មលា មលតរំ អវិជ្ជា បរមំ មលំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ មលានី”តិ។

“អសជ្ឈាយមលា មន្តា, អនុដ្ឋានមលា ឃរា;
មលំ វណ្ណស្ស កោសជ្ជំ, បមាទោ រក្ខតោ មលំ។

“មលិត្ថិយា ទុច្ចរិតំ, មច្ឆេរំ ទទតោ មលំ;
មលា វេ បាបកា ធម្មា, អស្មឹ លោកេ បរម្ហិ ច;
តតោ មលា មលតរំ, អវិជ្ជា បរមំ មល”ន្តិ។ បញ្ចមំ;

៦. ទូតេយ្យសុត្តំ

១៦. [ចូឡវ. ៣៨៧] “អដ្ឋហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទូតេយ្យំ គន្តុមរហតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សោតា ច ហោតិ, សាវេតា ច, ឧគ្គហេតា ច, ធារេតា ច, វិញ្ញាតា ច, វិញ្ញាបេតា ច, កុសលោ ច សហិតាសហិតស្ស, នោ ច កលហការកោ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទូតេយ្យំ គន្តុមរហតិ។ អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សារិបុត្តោ ទូតេយ្យំ គន្តុមរហតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សារិបុត្តោ សោតា ច ហោតិ, សាវេតា ច, ឧគ្គហេតា ច, ធារេតា ច, វិញ្ញាតា ច, វិញ្ញាបេតា ច, កុសលោ ច សហិតាសហិតស្ស, នោ ច កលហការកោ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សារិបុត្តោ ទូតេយ្យំ គន្តុមរហតី”តិ។

“យោ វេ ន ព្យថតិ [ន វេធតិ (សី.), ន ព្យាធតិ (ស្យា. បី.)] បត្វា, បរិសំ ឧគ្គវាទិនឹ [ឧគ្គវាទិនំ (សី.), ឧគ្គហវាទិនំ (ស្យា. បី.), ឧគ្គតវាទិនឹ (ក.)];
ន ច ហាបេតិ វចនំ, ន ច ឆាទេតិ សាសនំ។

“អសន្ទិទ្ធញ្ច ភណតិ [អសន្ទិទ្ធោ ច អក្ខាតិ (ចូឡវ. ៣៨៧)], បុច្ឆិតោ ន ច កុប្បតិ;
ស វេ តាទិសកោ ភិក្ខុ, ទូតេយ្យំ គន្តុមរហតី”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. បឋមពន្ធនសុត្តំ

១៧. “អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អាការេហិ ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? រុណ្ណេន, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ; ហសិតេន, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ; ភណិតេន, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ; អាកប្បេន, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ ; វនភង្គេន, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ; គន្ធេន, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ; រសេន, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ; ផស្សេន, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហាការេហិ ឥត្ថី បុរិសំ ពន្ធតិ។ តេ, ភិក្ខវេ, សត្តា សុពទ្ធា [សុពន្ធា (សី. ស្យា. ក.)], យេ [យេវ (ស្យា. បី. ក.)] ផស្សេន ពទ្ធា”តិ [ពន្ធាតិ (សី. ស្យា. ក.)]។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយពន្ធនសុត្តំ

១៨. “អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អាការេហិ បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? រុណ្ណេន, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ; ហសិតេន, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ; ភណិតេន, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ; អាកប្បេន, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ; វនភង្គេន, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ; គន្ធេន, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ; រសេន, ភិក្ខវេ , បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ; ផស្សេន, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហាការេហិ បុរិសោ ឥត្ថឹ ពន្ធតិ។ តេ, ភិក្ខវេ, សត្តា សុពទ្ធា, យេ ផស្សេន ពទ្ធា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បហារាទសុត្តំ

១៩. ឯកំ សមយំ ភគវា វេរញ្ជាយំ វិហរតិ នឡេរុបុចិមន្ទមូលេ។ អថ ខោ បហារាទោ អសុរិន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ បហារាទំ អសុរិន្ទំ ភគវា ឯតទវោច –

“អបិ [កឹ (ក.)] បន, បហារាទ , អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តី”តិ? “អភិរមន្តិ, ភន្តេ, អសុរា មហាសមុទ្ទេ”តិ។ “កតិ បន, បហារាទ, មហាសមុទ្ទេ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា [អព្ភុតធម្មា (ស្យា. ក.) ចូឡវ. ៣៨៤ បស្សិតព្ពំ], យេ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តី”តិ? “អដ្ឋ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។ កតមេ អដ្ឋ? មហាសមុទ្ទោ, ភន្តេ, អនុបុព្ពនិន្នោ អនុបុព្ពពោណោ អនុបុព្ពបព្ភារោ , ន អាយតកេនេវ បបាតោ។ យម្បិ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ អនុបុព្ពនិន្នោ អនុបុព្ពពោណោ អនុបុព្ពបព្ភារោ, ន អាយតកេនេវ បបាតោ។ អយំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ បឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ ឋិតធម្មោ វេលំ នាតិវត្តតិ។ យម្បិ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ ឋិតធម្មោ វេលំ នាតិវត្តតិ; អយំ [អយម្បិ (ក.)], ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ ទុតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ ន មតេន កុណបេន សំវសតិ [សំវត្តតិ (ស្យា.)]។ យំ ហោតិ មហាសមុទ្ទេ មតំ កុណបំ, តំ ខិប្បមេវ [ខិប្បំយេវ (សី.), ខិប្បំឯវ (បី.), ខិប្បញ្ញេវ (ចូឡវ. ៣៨៤)] តីរំ វាហេតិ, ថលំ ឧស្សារេតិ។ យម្បិ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ ន មតេន កុណបេន សំវសតិ, យំ ហោតិ មហាសមុទ្ទេ មតំ កុណបំ, តំ ខិប្បមេវ តីរំ វាហេតិ, ថលំ ឧស្សារេតិ; អយំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ តតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, យា កាចិ មហានទិយោ, សេយ្យថិទំ – គង្គា យមុនា អចិរវតី សរភូ មហី, តា មហាសមុទ្ទំ បត្វា [បត្តា (ក., ចូឡវ. ៣៨៤)] ជហន្តិ បុរិមានិ នាមគោត្តានិ, ‘មហាសមុទ្ទោ’ ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆន្តិ។ យម្បិ, ភន្តេ, យា កាចិ មហានទិយោ, សេយ្យថិទំ – គង្គា យមុនា អចិរវតី សរភូ មហី, តា មហាសមុទ្ទំ បត្វា ជហន្តិ បុរិមានិ នាមគោត្តានិ, ‘មហាសមុទ្ទោ’ ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆន្តិ; អយំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ ចតុត្ថោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, យា ច [យា កាចិ (ស្យា. បី. ក.)] លោកេ សវន្តិយោ មហាសមុទ្ទំ អប្បេន្តិ យា ច អន្តលិក្ខា ធារា បបតន្តិ, ន តេន មហាសមុទ្ទស្ស ឩនត្តំ វា បូរត្តំ វា បញ្ញាយតិ។ យម្បិ, ភន្តេ, យា ច លោកេ សវន្តិយោ មហាសមុទ្ទំ អប្បេន្តិ យា ច អន្តលិក្ខា ធារា បបតន្តិ, ន តេន មហាសមុទ្ទស្ស ឩនត្តំ វា បូរត្តំ វា បញ្ញាយតិ; អយំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ បញ្ចមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ ឯករសោ លោណរសោ។ យម្បិ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ ឯករសោ លោណរសោ; អយំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ ឆដ្ឋោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ ពហុរតនោ [បហូតរតនោ (ក.)] អនេករតនោ។ តត្រិមានិ រតនានិ, សេយ្យថិទំ – មុត្តា មណិ វេឡុរិយោ សង្ខោ សិលា បវាឡំ រជតំ ជាតរូបំ លោហិតកោ មសារគល្លំ។ យម្បិ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ ពហុរតនោ អនេករតនោ; តត្រិមានិ រតនានិ, សេយ្យថិទំ – មុត្តា មណិ វេឡុរិយោ សង្ខោ សិលា បវាឡំ រជតំ ជាតរូបំ លោហិតកោ មសារគល្លំ។ អយំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ សត្តមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ។ តត្រិមេ ភូតា – តិមិ តិមិង្គលោ តិមិរបិង្គលោ [តិមិតិមិង្គលា តិមិរបិង្គលា (សី.), តិមិតិមិង្គលា តិមិរមិង្គលា (ស្យា. បី.)] អសុរា នាគា គន្ធព្ពា។ សន្តិ មហាសមុទ្ទេ យោជនសតិកាបិ អត្តភាវា, ទ្វិយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា, តិយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា, ចតុយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា, បញ្ចយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា។ យម្បិ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ; តត្រិមេ ភូតា – តិមិ តិមិង្គលោ តិមិរបិង្គលោ អសុរា នាគា គន្ធព្ពា; សន្តិ មហាសមុទ្ទេ យោជនសតិកាបិ អត្តភាវា...បេ.... ទ្វិយោជន... តិយោជន... ចតុយោជន... បញ្ចយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា; អយំ, ភន្តេ, មហាសមុទ្ទេ អដ្ឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។ ឥមេ ខោ, ភន្តេ , មហាសមុទ្ទេ អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តីតិ។

“អបិ បន, ភន្តេ, ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តី”តិ? “អភិរមន្តិ, បហារាទ, ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ”តិ។ “កតិ បន, ភន្តេ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តី”តិ? “អដ្ឋ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។ កតមេ អដ្ឋ? សេយ្យថាបិ, បហារាទ, មហាសមុទ្ទោ អនុបុព្ពនិន្នោ អនុបុព្ពបោណោ អនុបុព្ពបព្ភារោ, ន អាយតកេនេវ បបាតោ ; ឯវមេវំ ខោ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អនុបុព្ពសិក្ខា អនុបុព្ពកិរិយា អនុបុព្ពបដិបទា, ន អាយតកេនេវ អញ្ញាបដិវេធោ។ យម្បិ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អនុបុព្ពសិក្ខា អនុបុព្ពកិរិយា អនុបុព្ពបដិបទា, ន អាយតកេនេវ អញ្ញាបដិវេធោ។ អយំ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ បឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, បហារាទ, មហាសមុទ្ទោ ឋិតធម្មោ វេលំ នាតិវត្តតិ; ឯវមេវំ ខោ, បហារាទ, យំ មយា សាវកានំ សិក្ខាបទំ បញ្ញត្តំ តំ មម សាវកា ជីវិតហេតុបិ នាតិក្កមន្តិ។ យម្បិ, បហារាទ, មយា សាវកានំ

សិក្ខាបទំ បញ្ញត្តំ តំ មម សាវកា ជីវិតហេតុបិ នាតិក្កមន្តិ។ អយំ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ទុតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, បហារាទ, មហាសមុទ្ទោ ន មតេន កុណបេន សំវសតិ។ យំ ហោតិ មហាសមុទ្ទេ មតំ កុណបំ, តំ ខិប្បមេវ តីរំ វាហេតិ ថលំ ឧស្សារេតិ; ឯវមេវ ខោ, បហារាទ, យោ សោ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ អសុចិសង្កស្សរសមាចារោ បដិច្ឆន្នកម្មន្តោ អស្សមណោ សមណបដិញ្ញោ អព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិបដិញ្ញោ អន្តោបូតិ អវស្សុតោ កសម្ពុជាតោ, ន តេន សង្ឃោ សំវសតិ; ខិប្បមេវ នំ សន្និបតិត្វា ឧក្ខិបតិ។

“កិញ្ចាបិ សោ ហោតិ មជ្ឈេ ភិក្ខុសង្ឃស្ស សន្និសិន្នោ, អថ ខោ សោ អារកាវ សង្ឃម្ហា សង្ឃោ ច តេន។ យម្បិ, បហារាទ, យោ សោ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ អសុចិសង្កស្សរសមាចារោ បដិច្ឆន្នកម្មន្តោ អស្សមណោ សមណបដិញ្ញោ អព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិបដិញ្ញោ អន្តោបូតិ អវស្សុតោ កសម្ពុជាតោ, ន តេន សង្ឃោ សំវសតិ; ខិប្បមេវ នំ សន្និបតិត្វា ឧក្ខិបតិ; កិញ្ចាបិ សោ ហោតិ មជ្ឈេ ភិក្ខុសង្ឃស្ស សន្និសិន្នោ, អថ ខោ សោ អារកាវ សង្ឃម្ហា សង្ឃោ ច តេន។ អយំ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ តតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, បហារាទ, យា កាចិ មហានទិយោ, សេយ្យថិទំ – គង្គា យមុនា អចិរវតី សរភូ មហី, តា មហាសមុទ្ទំ បត្វា ជហន្តិ បុរិមានិ នាមគោត្តានិ, ‘មហាសមុទ្ទោ’ ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆន្តិ; ឯវមេវ ខោ, បហារាទ, ចត្តារោមេ វណ្ណា – ខត្តិយា, ព្រាហ្មណា, វេស្សា, សុទ្ទា, តេ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិត្វា ជហន្តិ បុរិមានិ នាមគោត្តានិ, ‘សមណា សក្យបុត្តិយា’ ត្វេវ [សមណោ សក្យបុត្តិយោ ត្វេវ (ស្យា. ក.)] សង្ខំ គច្ឆន្តិ។ យម្បិ, បហារាទ, ចត្តារោមេ វណ្ណា – ខត្តិយា, ព្រាហ្មណា, វេស្សា, សុទ្ទា, តេ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិត្វា ជហន្តិ បុរិមានិ នាមគោត្តានិ, ‘សមណា សក្យបុត្តិយា’ ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆន្តិ។ អយំ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ចតុត្ថោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, បហារាទ, យា ច លោកេ សវន្តិយោ មហាសមុទ្ទំ អប្បេន្តិ យា ច អន្តលិក្ខា ធារា បបតន្តិ, ន តេន មហាសមុទ្ទស្ស ឩនត្តំ វា បូរត្តំ វា បញ្ញាយតិ; ឯវមេវ ខោ, បហារាទ, ពហូ ចេបិ ភិក្ខូ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយន្តិ, ន តេន និព្ពានធាតុយា ឩនត្តំ វា បូរត្តំ វា បញ្ញាយតិ។ យម្បិ, បហារាទ, ពហូ ចេបិ ភិក្ខូ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយន្តិ, ន តេន និព្ពានធាតុយា ឩនត្តំ វា បូរត្តំ វា បញ្ញាយតិ។ អយំ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ បញ្ចមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។

“សេយ្យថាបិ , បហារាទ, មហាសមុទ្ទោ ឯករសោ លោណរសោ; ឯវមេវ ខោ, បហារាទ, អយំ ធម្មវិនយោ ឯករសោ, វិមុត្តិរសោ។ យម្បិ បហារាទ , អយំ ធម្មវិនយោ ឯករសោ, វិមុត្តិរសោ ; អយំ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ឆដ្ឋោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, បហារាទ, មហាសមុទ្ទោ ពហុរតនោ អនេករតនោ; តត្រិមានិ រតនានិ, សេយ្យថិទំ – មុត្តា មណិ វេឡុរិយោ សង្ខោ សិលា បវាឡំ រជតំ ជាតរូបំ លោហិតកោ មសារគល្លំ; ឯវមេវ ខោ, បហារាទ, អយំ ធម្មវិនយោ ពហុរតនោ អនេករតនោ។ តត្រិមានិ រតនានិ, សេយ្យថិទំ – ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា, ចត្តារោ សម្មប្បធានា, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, បញ្ច ពលានិ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ។ យម្បិ, បហារាទ, អយំ ធម្មវិនយោ ពហុរតនោ អនេករតនោ; តត្រិមានិ រតនានិ, សេយ្យថិទំ – ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា, ចត្តារោ សម្មប្បធានា, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, បញ្ច ពលានិ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ; អយំ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ សត្តមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, បហារាទ, មហាសមុទ្ទោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ; តត្រិមេ ភូតា – តិមិ តិមិង្គលោ តិមិរបិង្គលោ អសុរា នាគា គន្ធព្ពា; សន្តិ មហាសមុទ្ទេ យោជនសតិកាបិ អត្តភាវា, ទ្វិយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា, តិយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា, ចតុយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា, បញ្ចយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា; ឯវមេវ ខោ, បហារាទ, អយំ ធម្មវិនយោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ; តត្រិមេ ភូតា – សោតាបន្នោ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, សកទាគាមី សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, អនាគាមី អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, អរហា អរហត្តាយ បដិបន្នោ។ យម្បិ, បហារាទ, អយំ ធម្មវិនយោ មហតំ ភូតានំ

អាវាសោ; តត្រិមេ ភូតា – សោតាបន្នោ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, សកទាគាមី សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, អនាគាមី អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, អរហា អរហត្តាយ បដិបន្នោ; អយំ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អដ្ឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។ ឥមេ ខោ, បហារាទ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តី''តិ។ នវមំ។

១០. ឧបោសថសុត្តំ

២០. [ចូឡវ. ៣៨៣; ឧទា. ៤៥; កថា. ៣៤៦] ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ បុព្ពារាមេ មិគារមាតុ បាសាទេ។ តេន ខោ បន សមយេន ភគវា តទហុបោសថេ ភិក្ខុសង្ឃបរិវុតោ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អភិក្កន្តាយ រត្តិយា, និក្ខន្តេ បឋមេ យាមេ, ឧដ្ឋាយាសនា ឯកំសំ ឧត្តរាសង្គំ ករិត្វា យេន ភគវា តេនញ្ជលិំ បណាមេត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – ''អភិក្កន្តា, ភន្តេ, រត្តិ, និក្ខន្តោ បឋមោ យាមោ, ចិរនិសិន្នោ ភិក្ខុសង្ឃោ។ ឧទ្ទិសតុ, ភន្តេ, ភគវា ភិក្ខូនំ បាតិមោក្ខ''ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ ភគវា តុណ្ហី អហោសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អភិក្កន្តាយ រត្តិយា, និក្ខន្តេ មជ្ឈិមេ យាមេ, ឧដ្ឋាយាសនា ឯកំសំ ឧត្តរាសង្គំ ករិត្វា យេន ភគវា តេនញ្ជលិំ បណាមេត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – ''អភិក្កន្តា, ភន្តេ , រត្តិ, និក្ខន្តោ មជ្ឈិមោ យាមោ, ចិរនិសិន្នោ ភិក្ខុសង្ឃោ។ ឧទ្ទិសតុ, ភន្តេ, ភគវា ភិក្ខូនំ បាតិមោក្ខ''ន្តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា តុណ្ហី អហោសិ។ តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អភិក្កន្តាយ រត្តិយា, និក្ខន្តេ បច្ឆិមេ យាមេ, ឧទ្ធស្តេ អរុណេ, នន្ទិមុខិយា រត្តិយា ឧដ្ឋាយាសនា ឯកំសំ ឧត្តរាសង្គំ ករិត្វា យេន ភគវា តេនញ្ជលិំ បណាមេត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – ''អភិក្កន្តា, ភន្តេ, រត្តិ, និក្ខន្តោ បច្ឆិមោ យាមោ, ឧទ្ធស្តំ អរុណំ, នន្ទិមុខី រត្តិ; ចិរនិសិន្នោ ភិក្ខុសង្ឃោ។ ឧទ្ទិសតុ, ភន្តេ, ភគវា ភិក្ខូនំ បាតិមោក្ខ''ន្តិ។ ''អបរិសុទ្ធា, អានន្ទ, បរិសា''តិ។

អថ ខោ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ឯតទហោសិ – ''កំ នុ ខោ ភគវា បុគ្គលំ សន្ធាយ ឯវមាហ – 'អបរិសុទ្ធា, អានន្ទ, បរិសា'''តិ? អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ សព្ពាវន្តំ ភិក្ខុសង្ឃំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច មនសាកាសិ។ អទ្ទសា ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តំ បុគ្គលំ ទុស្សីលំ បាបធម្មំ អសុចិំ សង្កស្សរសមាចារំ បដិច្ឆន្នកម្មន្តំ អស្សមណំ សមណបដិញ្ញំ អព្រហ្មចារិំ ព្រហ្មចារិបដិញ្ញំ អន្តោបូតិំ អវស្សុតំ កសម្ពុជាតំ មជ្ឈេ ភិក្ខុសង្ឃស្ស និសិន្នំ; ទិស្វាន ឧដ្ឋាយាសនា យេន សោ បុគ្គលោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ បុគ្គលំ ឯតទវោច – ''ឧដ្ឋេហាវុសោ, ទិដ្ឋោសិ ភគវតា។ នត្ថិ តេ ភិក្ខូហិ សទ្ធិំ សំវាសោ''តិ។

ឯវំ វុត្តេ សោ បុគ្គលោ តុណ្ហី អហោសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តំ បុគ្គលំ ឯតទវោច – ''ឧដ្ឋេហាវុសោ, ទិដ្ឋោសិ ភគវតា។ នត្ថិ តេ ភិក្ខូហិ សទ្ធិំ សំវាសោ''តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ សោ បុគ្គលោ តុណ្ហី អហោសិ។ តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តំ បុគ្គលំ ឯតទវោច – ''ឧដ្ឋេហាវុសោ, ទិដ្ឋោសិ ភគវតា។ នត្ថិ តេ ភិក្ខូហិ សទ្ធិំ សំវាសោ''តិ។ តតិយម្បិ ខោ សោ បុគ្គលោ តុណ្ហី អហោសិ។

អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តំ បុគ្គលំ ពាហាយំ គហេត្វា ពហិទ្វារកោដ្ឋកា និក្ខាមេត្វា សូចិឃដិកំ ទត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – ''និក្ខាមិតោ សោ, ភន្តេ, បុគ្គលោ មយា។ បរិសុទ្ធា បរិសា។ ឧទ្ទិសតុ, ភន្តេ, ភគវា ភិក្ខូនំ បាតិមោក្ខ''ន្តិ។ ''អច្ឆរិយំ, មោគ្គល្លាន, អព្ភុតំ, មោគ្គល្លាន! យាវ ពាហា គហណាបិ នាម សោ មោឃបុរិសោ អាគមិស្សតី''តិ!

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ''តុម្ហេវ ទានិ, ភិក្ខវេ, ឧបោសថំ ករេយ្យាថ, បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសេយ្យាថ។ ន ទានាហំ, ភិក្ខវេ, អជ្ជតគ្គេ ឧបោសថំ ករិស្សាមិ, បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសិស្សាមិ។ អដ្ឋានមេតំ, ភិក្ខវេ, អនវកាសោ យំ តថាគតោ អបរិសុទ្ធាយ បរិសាយ បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសេយ្យ''។

''អដ្ឋិមេ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទេ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។ កតមេ អដ្ឋ? មហាសមុទ្ទោ, ភិក្ខវេ, អនុបុព្ពនិន្នោ អនុបុព្ពបោណោ អនុបុព្ពបព្ភារោ, ន អាយតកេនេវ បបាតោ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទោ អនុបុព្ពនិន្នោ អនុបុព្ពបោណោ អនុបុព្ពបព្ភារោ, ន អាយតកេនេវ បបាតោ; អយំ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទេ បឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ… បេ…. (យថា បុរិមេ តថា វិត្ថារេតព្ពោ)។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ។ តត្រិមេ ភូតា – តិមិ តិមិង្គលោ តិមិរបិង្គលោ អសុរា នាគា គន្ធព្ពា។ វសន្តិ មហាសមុទ្ទេ យោជនសតិកាបិ អត្តភាវា…បេ… បញ្ចយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ; តត្រិមេ ភូតា – តិមិ តិមិង្គលោ តិមិរបិង្គលោ អសុរា នាគា គន្ធព្ពា; វសន្តិ មហាសមុទ្ទេ យោជនសតិកាបិ អត្តភាវា…បេ… បញ្ចយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា; អយំ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទេ អដ្ឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទេ អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យំ ទិស្វា ទិស្វា អសុរា មហាសមុទ្ទេ អភិរមន្តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។ កតមេ អដ្ឋ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទោ អនុបុព្ពនិន្នោ អនុបុព្ពបោណោ អនុបុព្ពបព្ភារោ, ន អាយតកេនេវ បបាតោ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អនុបុព្ពសិក្ខា អនុបុព្ពកិរិយា អនុបុព្ពបដិបទា, ន អាយតកេនេវ អញ្ញាបដិវេធោ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អនុបុព្ពសិក្ខា អនុបុព្ពកិរិយា អនុបុព្ពបដិបទា, ន អាយតកេនេវ អញ្ញាបដិវេធោ; អយំ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ បឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ…បេ… សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ; តត្រិមេ ភូតា – តិមិ តិមិង្គលោ តិមិរបិង្គលោ អសុរា នាគា គន្ធព្ពា, វសន្តិ មហាសមុទ្ទេ យោជនសតិកាបិ អត្តភាវា…បេ… បញ្ចយោជនសតិកាបិ អត្តភាវា; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អយំ ធម្មវិនយោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ។ តត្រិមេ ភូតា – សោតាបន្នោ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ…បេ… អរហា អរហត្តាយ បដិបន្នោ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, អយំ ធម្មវិនយោ មហតំ ភូតានំ អាវាសោ; តត្រិមេ ភូតា – សោតាបន្នោ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ…បេ… អរហា អរហត្តាយ បដិបន្នោ; អយំ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អដ្ឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ, យំ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេ ទិស្វា ទិស្វា ភិក្ខូ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ អភិរមន្តី”តិ។ ទសមំ។

មហាវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

វេរញ្ជោ សីហោ អាជញ្ញំ, ខឡុង្កេន មលានិ ច;
ទូតេយ្យំ ទ្វេ ច ពន្ធនា, បហារាទោ ឧបោសថោតិ។

៣. គហបតិវគ្គោ

១. បឋមឧគ្គសុត្តំ

២១. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ “អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ [អព្ភុតធម្មេហិ (ស្យា. ក.)] សមន្នាគតំ ឧគ្គំ គហបតិំ វេសាលិកំ ធារេថា”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន ឧគ្គស្ស គហបតិនោ វេសាលិកស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ ឧគ្គោ គហបតិ វេសាលិកោ យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ឧគ្គំ គហបតិំ វេសាលិកំ សោ ភិក្ខុ ឯតទវោច –

“អដ្ឋហិ ខោ ត្វំ, គហបតិ, អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ។ កតមេ តេ, គហបតិ, អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេហិ ត្វំ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ”តិ? “ន ខោ អហំ, ភន្តេ, ជានាមិ – កតមេហិ អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោតិ។ អបិ ច, ភន្តេ, យេ មេ អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ, តំ សុណោហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, គហបតី”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ឧគ្គស្ស គហបតិនោ វេសាលិកស្ស បច្ចស្សោសិ។ ឧគ្គោ គហបតិ វេសាលិកោ ឯតទវោច – “យទាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ បឋមំ ទូរតោវ អទ្ទសំ; សហ ទស្សនេនេវ មេ, ភន្តេ , ភគវតោ ចិត្តំ បសីទិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, បឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ”។

“សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, បសន្នចិត្តោ ភគវន្តំ បយិរុបាសិំ។ តស្ស មេ ភគវា អនុបុព្ពិំ កថំ កថេសិ , សេយ្យថិទំ – ទានកថំ សីលកថំ សគ្គកថំ; កាមានំ អាទីនវំ ឱការំ សំកិលេសំ, នេក្ខម្មេ អានិសំសំ បកាសេសិ។ យទា មំ ភគវា អញ្ញាសិ កល្លចិត្តំ មុទុចិត្តំ វិនីវរណចិត្តំ ឧទគ្គចិត្តំ បសន្នចិត្តំ, អថ យា ពុទ្ធានំ សាមុក្កំសិកា ធម្មទេសនា តំ បកាសេសិ – ទុក្ខំ, សមុទយំ, និរោធំ, មគ្គំ។ សេយ្យថាបិ នាម សុទ្ធំ វត្ថំ អបគតកាឡកំ សម្មទេវ រជនំ បដិគ្គណ្ហេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ មេ តស្មិំយេវ អាសនេ វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ – ‘យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្ម’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, ទិដ្ឋធម្មោ បត្តធម្មោ វិទិតធម្មោ បរិយោគាឡ្ហធម្មោ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិគតកថំកថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ អបរប្បច្ចយោ សត្ថុសាសនេ តត្ថេវ ពុទ្ធញ្ច ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច សរណំ អគមាសិំ, ព្រហ្មចរិយបញ្ចមានិ ច សិក្ខាបទានិ សមាទិយិំ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, ទុតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ចតស្សោ កោមារិយោ បជាបតិយោ អហេសុំ។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, យេន តា បជាបតិយោ តេនុបសង្កមិំ; ឧបសង្កមិត្វា តា បជាបតិយោ ឯតទវចំ – ‘មយា ខោ, ភគិនិយោ, ព្រហ្មចរិយបញ្ចមានិ សិក្ខាបទានិ សមាទិន្នានិ [សមាទិណ្ណានិ (សី. ក.)]។ យា ឥច្ឆតិ សា ឥធេវ ភោគេ ច ភុញ្ជតុ បុញ្ញានិ ច ករោតុ, សកានិ វា ញាតិកុលានិ គច្ឆតុ។ ហោតិ វា បន បុរិសាធិប្បាយោ, កស្ស វោ ទម្មី’តិ? ឯវំ វុត្តេ សា, ភន្តេ, ជេដ្ឋា បជាបតិ មំ ឯតទវោច – ‘ឥត្ថន្នាមស្ស មំ, អយ្យបុត្ត, បុរិសស្ស ទេហី’តិ។ អថ ខោ អហំ, ភន្តេ, តំ បុរិសំ បក្កោសាបេត្វា វាមេន ហត្ថេន បជាបតិំ គហេត្វា ទក្ខិណេន ហត្ថេន ភិង្ការំ គហេត្វា តស្ស បុរិសស្ស ឱណោជេសិំ។ កោមារិំ ខោ បនាហំ, ភន្តេ, ទារំ បរិច្ចជន្តោ នាភិជានាមិ ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, តតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“សំវិជ្ជន្តិ ខោ បន មេ, ភន្តេ, កុលេ ភោគា។ តេ ច ខោ អប្បដិវិភត្តា សីលវន្តេហិ កល្យាណធម្មេហិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, ចតុត្ថោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“យំ ខោ បនាហំ, ភន្តេ, ភិក្ខុំ បយិរុបាសាមិ; សក្កច្ចំយេវ បយិរុបាសាមិ, នោ អសក្កច្ចំ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, បញ្ចមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“សោ ចេ, ភន្តេ, មេ អាយស្មា ធម្មំ ទេសេតិ; សក្កច្ចំយេវ សុណោមិ, នោ អសក្កច្ចំ។ នោ ចេ មេ សោ អាយស្មា ធម្មំ ទេសេតិ, អហមស្ស ធម្មំ ទេសេមិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ ឆដ្ឋោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“អនច្ឆរិយំ ខោ បន មំ, ភន្តេ, ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា អារោចេន្តិ – ‘ស្វាក្ខាតោ, គហបតិ, ភគវតា ធម្មោ’តិ។ ឯវំ វុត្តេ អហំ, ភន្តេ, តា ទេវតា ឯវំ វទាមិ – ‘វទេយ្យាថ វា ឯវំ ខោ តុម្ហេ ទេវតា នោ វា វទេយ្យាថ, អថ ខោ ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ’តិ។ ន ខោ បនាហំ, ភន្តេ, អភិជានាមិ តតោនិទានំ ចិត្តស្ស ឧន្នតឹ [ឧណ្ណតឹ (ក.) ធ. ស. ១១២១; វិភ. ៨៤៣, ៨៤៥ បស្សិតព្ពំ] – ‘មំ វា ទេវតា ឧបសង្កមន្តិ, អហំ វា ទេវតាហិ សទ្ធិំ សល្លបាមី’តិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, សត្តមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“យានិមានិ, ភន្តេ, ភគវតា ទេសិតានិ បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ, នាហំ តេសំ កិញ្ចិ អត្តនិ អប្បហីនំ សមនុបស្សាមិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, អដ្ឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។ ឥមេ ខោ មេ, ភន្តេ, អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ។ ន ច ខោ អហំ ជានាមិ – កតមេហិ ចាហំ [កតមេហិបហំ (សី.), កតមេហិបាហំ (បី. ក.)] អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ”តិ។

អថ ខោ សោ ភិក្ខុ ឧគ្គស្ស គហបតិនោ វេសាលិកស្ស និវេសនេ បិណ្ឌបាតំ គហេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ យាវតកោ អហោសិ ឧគ្គេន គហបតិនា វេសាលិកេន សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ, តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! យថា តំ ឧគ្គោ គហបតិ វេសាលិកោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ, ឥមេហេវ ខោ, ភិក្ខុ, អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ឧគ្គោ គហបតិ វេសាលិកោ មយា ព្យាកតោ។ ឥមេហិ ច បន, ភិក្ខុ, អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ ឧគ្គំ គហបតិំ វេសាលិកំ ធារេហី”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយឧគ្គសុត្តំ

២២. ឯកំ សមយំ ភគវា វជ្ជីសុ វិហរតិ ហត្ថិគាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ ឧគ្គំ គហបតិំ ហត្ថិគាមកំ ធារេថា”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន ឧគ្គស្ស គហបតិនោ ហត្ថិគាមកស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ ឧគ្គោ គហបតិ ហត្ថិគាមកោ យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ឧគ្គំ គហបតិំ ហត្ថិគាមកំ សោ ភិក្ខុ ឯតទវោច – “អដ្ឋហិ ខោ ត្វំ, គហបតិ, អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ។ កតមេ តេ, គហបតិ, អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា, យេហិ ត្វំ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ”តិ?

“ន ខោ អហំ, ភន្តេ, ជានាមិ – កតមេហិ អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោតិ។ អបិ ច, ភន្តេ, យេ មេ អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ, តំ សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, គហបតី”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ឧគ្គស្ស គហបតិនោ ហត្ថិគាមកស្ស បច្ចស្សោសិ។ ឧគ្គោ គហបតិ ហត្ថិគាមកោ ឯតទវោច – “យទាហំ, ភន្តេ, នាគវនេ បរិចរន្តោ ភគវន្តំ បឋមំ ទូរតោវ អទ្ទសំ; សហ ទស្សនេនេវ មេ, ភន្តេ, ភគវតោ ចិត្តំ បសីទិ, សុរាមទោ ច បហីយិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, បឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, បសន្នចិត្តោ ភគវន្តំ បយិរុបាសិំ។ តស្ស មេ ភគវា អនុបុព្ពិំ កថំ កថេសិ, សេយ្យថិទំ – ទានកថំ សីលកថំ សគ្គកថំ; កាមានំ អាទីនវំ ឱការំ សំកិលេសំ, នេក្ខម្មេ អានិសំសំ បកាសេសិ។ យទា មំ ភគវា អញ្ញាសិ កល្លចិត្តំ មុទុចិត្តំ វិនីវរណចិត្តំ ឧទគ្គចិត្តំ បសន្នចិត្តំ, អថ យា ពុទ្ធានំ សាមុក្កំសិកា ធម្មទេសនា តំ បកាសេសិ – ទុក្ខំ, សមុទយំ, និរោធំ, មគ្គំ។ សេយ្យថាបិ នាម សុទ្ធំ វត្ថំ អបគតកាឡកំ សម្មទេវ រជនំ បដិគ្គណ្ហេយ្យ; ឯវមេវ ខោ មេ តស្មិំយេវ អាសនេ វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ – ‘យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្ម’ន្តិ។ សោ ខោ អហំ, ភន្តេ, ទិដ្ឋធម្មោ បត្តធម្មោ វិទិតធម្មោ បរិយោគាឡ្ហធម្មោ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិគតកថំកថោ វេសារជ្ជប្បត្តោ អបរប្បច្ចយោ សត្ថុសាសនេ តត្ថេវ ពុទ្ធញ្ច ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច សរណំ អគមាសិំ, ព្រហ្មចរិយបញ្ចមានិ ច សិក្ខាបទានិ សមាទិយិំ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, ទុតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ចតស្សោ កោមារិយោ បជាបតិយោ អហេសុំ។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, យេន តា បជាបតិយោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា តា បជាបតិយោ ឯតទវចំ – ‘មយា ខោ, ភគិនិយោ, ព្រហ្មចរិយបញ្ចមានិ សិក្ខាបទានិ សមាទិន្នានិ។ យា ឥច្ឆតិ សា ឥធេវ ភោគេ ច ភុញ្ជតុ បុញ្ញានិ ច ករោតុ, សកានិ វា ញាតិកុលានិ គច្ឆតុ។ ហោតិ វា បន បុរិសាធិប្បាយោ, កស្ស វោ ទម្មី’តិ? ឯវំ វុត្តេ សា, ភន្តេ, ជេដ្ឋា បជាបតិ មំ ឯតទវោច – ‘ឥត្ថន្នាមស្ស មំ, អយ្យបុត្ត, បុរិសស្ស ទេហី’តិ។ អថ ខោ អហំ, ភន្តេ, តំ បុរិសំ បក្កោសាបេត្វា វាមេន ហត្ថេន បជាបតឹ គហេត្វា ទក្ខិណេន ហត្ថេន ភិង្ការំ គហេត្វា តស្ស បុរិសស្ស ឱណោជេសឹ។ កោមារិំ ខោ បនាហំ, ភន្តេ, ទារំ បរិច្ចជន្តោ នាភិជានាមិ ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, តតិយោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“សំវិជ្ជន្តិ ខោ បន មេ, ភន្តេ, កុលេ ភោគា។ តេ ច ខោ អប្បដិវិភត្តា សីលវន្តេហិ កល្យាណធម្មេហិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, ចតុត្ថោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“យំ ខោ បនាហំ, ភន្តេ, ភិក្ខុំ បយិរុបាសាមិ; សក្កច្ចំយេវ បយិរុបាសាមិ, នោ អសក្កច្ចំ។ សោ ចេ មេ អាយស្មា ធម្មំ ទេសេតិ; សក្កច្ចំយេវ សុណោមិ, នោ អសក្កច្ចំ។ នោ ចេ មេ សោ អាយស្មា ធម្មំ ទេសេតិ, អហមស្ស ធម្មំ ទេសេមិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, បញ្ចមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“អនច្ឆរិយំ ខោ បន, ភន្តេ, សង្ឃេ និមន្តិតេ ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា អារោចេន្តិ – ‘អសុកោ, គហបតិ, ភិក្ខុ ឧភតោភាគវិមុត្តោ អសុកោ បញ្ញាវិមុត្តោ អសុកោ កាយសក្ខី អសុកោ ទិដ្ឋិប្បត្តោ [ទិដ្ឋប្បត្តោ (ក.)] អសុកោ សទ្ធាវិមុត្តោ អសុកោ ធម្មានុសារី អសុកោ សទ្ធានុសារី អសុកោ សីលវា កល្យាណធម្មោ អសុកោ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ’តិ។ សង្ឃំ ខោ បនាហំ, ភន្តេ, បរិវិសន្តោ នាភិជានាមិ ឯវំ ចិត្តំ ឧប្បាទេន្តោ – ‘ឥមស្ស វា ថោកំ ទេមិ ឥមស្ស វា ពហុក’ន្តិ។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, សមចិត្តោវ ទេមិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, ឆដ្ឋោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“អនច្ឆរិយំ ខោ បន មំ, ភន្តេ, ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា អារោចេន្តិ – ‘ស្វាក្ខាតោ, គហបតិ, ភគវតា ធម្មោ’តិ។ ឯវំ វុត្តេ អហំ, ភន្តេ, តា ទេវតា ឯវំ វទេមិ – ‘វទេយ្យាថ វា ឯវំ ខោ តុម្ហេ ទេវតា នោ វា វទេយ្យាថ, អថ ខោ ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ’តិ។ ន ខោ បនាហំ, ភន្តេ, អភិជានាមិ តតោនិទានំ ចិត្តស្ស ឧន្នតឹ – ‘មំ តា ទេវតា ឧបសង្កមន្តិ, អហំ វា ទេវតាហិ សទ្ធឹ សល្លបាមី’តិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, សត្តមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។

“សចេ ខោ បនាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ បឋមតរំ កាលំ ករេយ្យំ, អនច្ឆរិយំ ខោ បនេតំ យំ មំ ភគវា ឯវំ ព្យាករេយ្យ – ‘នត្ថិ តំ សំយោជនំ យេន សំយុត្តោ ឧគ្គោ គហបតិ ហត្ថិគាមកោ បុន ឥមំ លោកំ អាគច្ឆេយ្យា’តិ។ អយំ ខោ មេ, ភន្តេ, អដ្ឋមោ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ សំវិជ្ជតិ។ ឥមេ ខោ មេ, ភន្តេ, អដ្ឋ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា សំវិជ្ជន្តិ។ ន ច ខោ អហំ ជានាមិ – កតមេហិ ចាហំ អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ”តិ។

“អថ ខោ សោ ភិក្ខុ ឧគ្គស្ស គហបតិនោ ហត្ថិគាមកស្ស និវេសនេ បិណ្ឌបាតំ គហេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ យាវតកោ អហោសិ ឧគ្គេន គហបតិនា ហត្ថិគាមកេន សទ្ធឹ កថាសល្លាបោ, តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! យថា តំ ឧគ្គោ គហបតិ ហត្ថិគាមកោ សម្មា ព្យាករមានោ ព្យាករេយ្យ, ឥមេហេវ ខោ ភិក្ខុ, អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ឧគ្គោ គហបតិ ហត្ថិគាមកោ មយា ព្យាកតោ។ ឥមេហិ ច បន, ភិក្ខុ, អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ ឧគ្គំ គហបតឹ ហត្ថិគាមកំ ធារេហី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមហត្ថកសុត្តំ

២៣. ឯកំ សមយំ ភគវា អាឡវិយំ វិហរតិ អគ្គាឡវេ ចេតិយេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ ហត្ថកំ អាឡវកំ ធារេថ។ កតមេហិ សត្តហិ? សទ្ធោ ហិ, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; សីលវា, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; ហិរិមា, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; ឱត្តប្បី,

ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; ពហុស្សុតោ, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; ចាគវា, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; បញ្ញវា, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ ហត្ថកំ អាឡវកំ ធារេថា''តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន ហត្ថកស្ស អាឡវកស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ ហត្ថកោ អាឡវកោ យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ហត្ថកំ អាឡវកំ សោ ភិក្ខុ ឯតទវោច –

''សត្តហិ ខោ ត្វំ, អាវុសោ, អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ។ កតមេហិ សត្តហិ? 'សទ្ធោ, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; សីលវា…បេ.… ហិរិមា… ឱត្តប្បី… ពហុស្សុតោ… ចាគវា… បញ្ញវា, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ'តិ។ ឥមេហិ ខោ ត្វំ, អាវុសោ, សត្តហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ''តិ។ ''កច្ចិត្ថ, ភន្តេ, ន កោចិ គិហី អហោសិ ឱទាតវសនោ''តិ? ''ន ហេត្ថ, អាវុសោ , កោចិ គិហី អហោសិ ឱទាតវសនោ''តិ។ ''សាធុ, ភន្តេ, យទេត្ថ ន កោចិ គិហី អហោសិ ឱទាតវសនោ''តិ។

អថ ខោ សោ ភិក្ខុ ហត្ថកស្ស អាឡវកស្ស និវេសនេ បិណ្ឌបាតំ គហេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

''ឥធាហំ, ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន ហត្ថកស្ស អាឡវកស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទឹ។ អថ ខោ, ភន្តេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ហត្ថកំ អាឡវកំ ឯតទវចំ – 'សត្តហិ ខោ ត្វំ, អាវុសោ, អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ។ កតមេហិ សត្តហិ? សទ្ធោ, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; សីលវា…បេ.… ហិរិមា… ឱត្តប្បី… ពហុស្សុតោ… ចាគវា… បញ្ញវា, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោតិ។ ឥមេហិ ខោ ត្វំ, អាវុសោ, សត្តហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភគវតា ព្យាកតោ'តិ។

''ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, ហត្ថកោ មំ ឯតទវោច – 'កច្ចិត្ថ, ភន្តេ, ន កោចិ គិហី អហោសិ ឱទាតវសនោ'តិ? 'ន ហេត្ថ, អាវុសោ, កោចិ គិហី អហោសិ ឱទាតវសនោ'តិ។ 'សាធុ, ភន្តេ, យទេត្ថ ន កោចិ គិហី អហោសិ ឱទាតវសនោ'''តិ។

''សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! អប្បិច្ឆោ សោ, ភិក្ខុ, កុលបុត្តោ ។ សន្តេយេវ អត្តនិ កុសលធម្មេ ន ឥច្ឆតិ បរេហិ ញាយមានេ [បញ្ញាបយមានេ (ក.)]។ តេន ហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមិនាបិ អដ្ឋមេន អច្ឆរិយេន អព្ភុតេន ធម្មេន សមន្នាគតំ ហត្ថកំ អាឡវកំ ធារេហិ, យទិទំ អប្បិច្ឆតាយា''តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយហត្ថកសុត្តំ

២៤. ឯកំ សមយំ ភគវា អាឡវិយំ វិហរតិ អគ្គាឡវេ ចេតិយេ។ អថ ខោ ហត្ថកោ អាឡវកោ បញ្ចមត្តេហិ ឧបាសកសតេហិ បរិវុតោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ហត្ថកំ អាឡវកំ ភគវា ឯតទវោច – ''មហតី ខោ ត្យាយំ, ហត្ថក, បរិសា។ កថំ បន ត្វំ, ហត្ថក, ឥមំ មហតឹ បរិសំ សង្គណ្ហាសី''តិ? ''យានិមានិ, ភន្តេ, ភគវតា ទេសិតានិ [អ. និ. ៤.៣២; ទី. និ. ៣.៣១៣] ចត្តារិ សង្គហវត្ថូនិ, តេហាហំ [តេនាហំ (សី.)] ឥមំ មហតឹ បរិសំ សង្គណ្ហាមិ។ អហំ, ភន្តេ, យំ ជានាមិ – 'អយំ ទានេន សង្គហេតព្ពោ'តិ, តំ ទានេន សង្គណ្ហាមិ; យំ ជានាមិ – 'អយំ បេយ្យវជ្ជេន សង្គហេតព្ពោ'តិ, តំ បេយ្យវជ្ជេន សង្គណ្ហាមិ; យំ ជានាមិ – 'អយំ អត្ថចរិយាយ សង្គហេតព្ពោ'តិ, តំ អត្ថចរិយាយ សង្គណ្ហាមិ; យំ ជានាមិ – 'អយំ សមានត្តតាយ សង្គហេតព្ពោ'តិ, តំ សមានត្តតាយ សង្គណ្ហាមិ។ សំវិជ្ជន្តិ ខោ បន មេ, ភន្តេ, កុលេ ភោគា។ ទលិទ្ទស្ស ខោ នោ តថា សោតព្ពំ មញ្ញន្តី''តិ។ ''សាធុ សាធុ, ហត្ថក! យោនិ ខោ ត្យាយំ, ហត្ថក, មហតឹ បរិសំ សង្គហេតុំ។ យេ ហិ កេចិ, ហត្ថក, អតីតមទ្ធានំ មហតឹ បរិសំ សង្គហេសុំ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ចតូហិ សង្គហវត្ថូហិ មហតឹ បរិសំ សង្គហេសុំ។ យេបិ ហិ កេចិ, ហត្ថក, អនាគតមទ្ធានំ មហតឹ បរិសំ

សង្គណ្ហិស្សន្តិ , សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ចតូហិ សង្គហវត្ថូហិ មហតឹ បរិសំ សង្គណ្ហិស្សន្តិ។ យេបិ ហិ កេចិ, ហត្ថក, ឯតរហិ មហតឹ បរិសំ សង្គណ្ហន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេហេវ ចតូហិ សង្គហវត្ថូហិ មហតឹ បរិសំ សង្គណ្ហន្តី’’តិ។

អថ ខោ ហត្ថកោ អាឡវកោ ភគវតា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតោ សមាទបិតោ សមុត្តេជិតោ សម្បហំសិតោ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ ។ អថ ខោ ភគវា អចិរបក្កន្តេ ហត្ថកេ អាឡវកេ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ ហត្ថកំ អាឡវកំ ធារេថ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? សទ្ធោ, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; សីលវា, ភិក្ខវេ…បេ…. ហិរិមា… ឱត្តប្បី… ពហុស្សុតោ… ចាគវា… បញ្ញវា, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ; អប្បិច្ឆោ, ភិក្ខវេ, ហត្ថកោ អាឡវកោ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ អច្ឆរិយេហិ អព្ភុតេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ ហត្ថកំ អាឡវកំ ធារេថា’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មហានាមសុត្តំ

២៥. ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មិំ និគ្រោធារាមេ។ អថ ខោ មហានាមោ សក្កោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ មហានាមោ សក្កោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ឧបាសកោ ហោតី’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, មហានាម, ពុទ្ធំ សរណំ គតោ ហោតិ, ធម្មំ សរណំ គតោ ហោតិ, សង្ឃំ សរណំ គតោ ហោតិ; ឯត្តាវតា ខោ, មហានាម, ឧបាសកោ ហោតី’’តិ។

‘‘កិត្តាវតា បន, ភន្តេ, ឧបាសកោ សីលវា ហោតី’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, មហានាម , ឧបាសកោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ; ឯត្តាវតា ខោ, មហានាម, ឧបាសកោ សីលវា ហោតី’’តិ។

‘‘កិត្តាវតា បន, ភន្តេ, ឧបាសកោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយា’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, មហានាម, ឧបាសកោ អត្តនាវ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ, នោ បរំ សទ្ធាសម្បទាយ សមាទបេតិ [សមាទាបេតិ (?)]; អត្តនាវ សីលសម្បន្នោ ហោតិ, នោ បរំ សីលសម្បទាយ សមាទបេតិ; អត្តនាវ ចាគសម្បន្នោ ហោតិ, នោ បរំ ចាគសម្បទាយ សមាទបេតិ; អត្តនាវ ភិក្ខូនំ ទស្សនកាមោ ហោតិ, នោ បរំ ភិក្ខូនំ ទស្សនេ សមាទបេតិ; អត្តនាវ សទ្ធម្មំ សោតុកាមោ ហោតិ, នោ បរំ សទ្ធម្មស្សវនេ សមាទបេតិ; អត្តនាវ សុតានំ ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ, នោ បរំ ធម្មធារណាយ សមាទបេតិ; អត្តនាវ សុតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ, នោ បរំ អត្ថូបបរិក្ខាយ សមាទបេតិ; អត្តនាវ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរំ ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា សមាទបេតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, មហានាម, ឧបាសកោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយា’’តិ។

‘‘កិត្តាវតា បន, ភន្តេ, ឧបាសកោ អត្តហិតាយ ច បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ចា’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, មហានាម, ឧបាសកោ អត្តនា ច សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ, បរញ្ច សទ្ធាសម្បទាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សីលសម្បន្នោ ហោតិ, បរញ្ច សីលសម្បទាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ចាគសម្បន្នោ ហោតិ, បរញ្ច ចាគសម្បទាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ភិក្ខូនំ ទស្សនកាមោ ហោតិ, បរញ្ច ភិក្ខូនំ ទស្សនេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សទ្ធម្មំ សោតុកាមោ ហោតិ, បរញ្ច សទ្ធម្មស្សវនេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សុតានំ ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ, បរញ្ច ធម្មធារណាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សុតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ, បរញ្ច អត្ថូបបរិក្ខាយ សមាទបេតិ, អត្តនា ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ, បរញ្ច ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា សមាទបេតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, មហានាម, ឧបាសកោ អត្តហិតាយ ច បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ចា’’តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ជីវកសុត្តំ

២៦. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ ជីវកម្ពវនេ។ អថ ខោ ជីវកោ កោមារភច្ចោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជីវកោ កោមារភច្ចោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ឧបាសកោ ហោតី’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, ជីវក, ពុទ្ធំ សរណំ គតោ ហោតិ, ធម្មំ សរណំ គតោ ហោតិ, សង្ឃំ សរណំ គតោ ហោតិ; ឯត្តាវតា ខោ ជីវក, ឧបាសកោ ហោតី’’តិ។

“កិត្តាវតា បន, ភន្តេ, ឧបាសកោ សីលវា ហោតី”តិ? “យតោ ខោ, ជីវក, ឧបាសកោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ; ឯត្តាវតា ខោ, ជីវក, ឧបាសកោ សីលវា ហោតី”តិ។

“កិត្តាវតា បន, ភន្តេ, ឧបាសកោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយា”តិ? “យតោ ខោ, ជីវក, ឧបាសកោ អត្តនាវ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ, នោ បរំ សទ្ធាសម្បទាយ សមាទបេតិ…បេ… អត្តនាវ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរំ ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា សមាទបេតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ជីវក, ឧបាសកោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, នោ បរហិតាយា”តិ។

“កិត្តាវតា បន, ភន្តេ, ឧបាសកោ អត្តហិតាយ ច បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ចា”តិ? “យតោ ខោ, ជីវក, ឧបាសកោ អត្តនា ច សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ, បរញ្ច សទ្ធាសម្បទាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សីលសម្បន្នោ ហោតិ, បរញ្ច សីលសម្បទាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ចាគសម្បន្នោ ហោតិ, បរញ្ច ចាគសម្បទាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ភិក្ខូនំ ទស្សនកាមោ ហោតិ, បរញ្ច ភិក្ខូនំ ទស្សនេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សទ្ធម្មំ សោតុកាមោ ហោតិ, បរញ្ច សទ្ធម្មស្សវនេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សុតានំ ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ, បរញ្ច ធម្មធារណាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សុតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ, បរញ្ច អត្ថូបបរិក្ខាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ, បរញ្ច ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា សមាទបេតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ជីវក, ឧបាសកោ អត្តហិតាយ ច បដិបន្នោ ហោតិ បរហិតាយ ចា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមពលសុត្តំ

២៧. “អដ្ឋិមានិ , ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ អដ្ឋ? រុណ្ណពលា, ភិក្ខវេ, ទារកា, កោធពលា មាតុគាមា, អាវុធពលា ចោរា, ឥស្សរិយពលា រាជានោ, ឧជ្ឈត្តិពលា ពាលា, និជ្ឈត្តិពលា បណ្ឌិតា, បដិសង្ខានពលា ពហុស្សុតា, ខន្តិពលា សមណព្រាហ្មណា – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ ពលានី”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយពលសុត្តំ

២៨. អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ភគវា ឯតទវោច – “កតិ នុ ខោ, សារិបុត្ត, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ? “អដ្ឋ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ។

“កតមានិ អដ្ឋ? [អ. និ. ១០.៩០; បដិ. ម. ២.៤៤] ឥធ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនិច្ចតោ សព្ពេ សង្ខារា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនិច្ចតោ សព្ពេ សង្ខារា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារំ វិវេកដ្ឋំ នេក្ខម្មាភិរតំ ព្យន្តិភូតំ សព្ពសោ អាសវដ្ឋានិយេហិ ធម្មេហិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារំ វិវេកដ្ឋំ នេក្ខម្មាភិរតំ ព្យន្តិភូតំ សព្ពសោ អាសវដ្ឋានិយេហិ ធម្មេហិ, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា…បេ…. បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ…បេ…. សត្ត ពោជ្ឈង្គា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា…បេ…. អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ។

“ឥមានិ ខោ, ភន្តេ, អដ្ឋ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អក្ខណសុត្តំ

២៩. “‘ខណកិច្ចោ លោកោ, ខណកិច្ចោ លោកោ’តិ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ភាសតិ, នោ ច ខោ សោ ជានាតិ ខណំ វា អក្ខណំ វា។ អដ្ឋិមេ, ភិក្ខវេ, អក្ខណា អសមយា ព្រហ្មចរិយវាសាយ។ កតមេ អដ្ឋ? ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ច លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា, ធម្មោ ច ទេសិយតិ ឱបសមិកោ បរិនិព្ពានិកោ សម្ពោធគាមី សុគតប្បវេទិតោ; អយញ្ច បុគ្គលោ និរយំ ឧបបន្នោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ច លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ…បេ…. សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា, ធម្មោ ច ទេសិយតិ ឱបសមិកោ បរិនិព្ពានិកោ សម្ពោធគាមី សុគតប្បវេទិតោ; អយញ្ច បុគ្គលោ តិរច្ឆានយោនឹ ឧបបន្នោ ហោតិ…បេ….។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ…បេ…. អយញ្ច បុគ្គលោ បេត្តិវិសយំ ឧបបន្នោ ហោតិ…បេ….។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ…បេ…. អយញ្ច បុគ្គលោ អញ្ញតរំ ទីឃាយុកំ ទេវនិកាយំ ឧបបន្នោ ហោតិ…បេ….។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ…បេ…. អយញ្ច បុគ្គលោ បច្ចន្តិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ ហោតិ, សោ ច ហោតិ អវិញ្ញាតារេសុ មិលក្ខេសុ [មិលក្ខូសុ (ស្យា. ក.) ទី. និ. ៣.៣៥៨], យត្ថ នត្ថិ គតិ ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ…បេ…. បញ្ចមោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ…បេ…. អយញ្ច បុគ្គលោ មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ ហោតិ, សោ ច ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ វិបរីតទស្សនោ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ, នត្ថិ យិដ្ឋំ, នត្ថិ ហុតំ, នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, នត្ថិ អយំ លោកោ, នត្ថិ បរោ លោកោ, នត្ថិ មាតា, នត្ថិ បិតា, នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មា បដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ…បេ….។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ…បេ…. អយញ្ច បុគ្គលោ មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ ហោតិ , សោ ច ហោតិ ទុប្បញ្ញោ ជឡោ ឯឡមូគោ អប្បដិពលោ សុភាសិតទុព្ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ច លោកេ អនុប្បន្នោ ហោតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ…. សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ ធម្មោ ច ន ទេសិយតិ ឱបសមិកោ បរិនិព្ពានិកោ សម្ពោធគាមី សុគតប្បវេទិតោ។ អយញ្ច បុគ្គលោ មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ ហោតិ, សោ ច ហោតិ បញ្ញវា អជឡោ អនេឡមូគោ បដិពលោ សុភាសិតទុព្ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ។ អយំ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋមោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ។ ‘ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ អក្ខណា អសមយា ព្រហ្មចរិយវាសាយ’”។

“ឯកោវ ខោ, ភិក្ខវេ, ខណោ ច សមយោ ច ព្រហ្មចរិយវាសាយ។ កតមោ ឯកោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ច លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ ធម្មោ ច ទេសិយតិ ឱបសមិកោ បរិនិព្ពានិកោ សម្ពោធគាមី សុគតប្បវេទិតោ។ អយញ្ច បុគ្គលោ មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ ហោតិ, សោ ច ហោតិ បញ្ញវា អជឡោ អនេឡមូគោ បដិពលោ សុភាសិតទុព្ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឯកោវ ខណោ ច សមយោ ច ព្រហ្មចរិយវាសាយា”តិ។

“មនុស្សលាភំ [មនុស្សលោកំ (ស្យា.)] លទ្ធាន, សទ្ធម្មេ សុប្បវេទិតេ;
យេ ខណំ នាធិគច្ឆន្តិ, អតិនាមេន្តិ តេ ខណំ។

“ពហូ ហិ អក្ខណា វុត្តា, មគ្គស្ស អន្តរាយិកា;
កទាចិ ករហចិ លោកេ, ឧប្បជ្ជន្តិ តថាគតា។

“តយិទំ [តស្សិទំ (ក.)] សម្មុខីភូតំ, យំ លោកស្មិ សុទុល្លភំ;
មនុស្សបដិលាភោ ច, សទ្ធម្មស្ស ច ទេសនា;
អលំ វាយមិតុំ តត្ថ, អត្តកាមេន [អត្ថកាមេន (សី. ស្យា. ក.)] ជន្តុនា។

“កថំ វិជញ្ញា សទ្ធម្មំ, ខណោ វេ [វោ (ស្យា.)] មា ឧបច្ចគា;
ខណាតីតា ហិ សោចន្តិ, និរយម្ហិ សមប្បិតា។

“ឥធ ចេ នំ វិរាធេតិ, សទ្ធម្មស្ស និយាមតំ [និយាមិតំ (ស្យា.)];
វាណិជោវ អតីតត្ថោ, ចិរត្តំ [ចិរន្តំ (ក.)] អនុតប្បិស្សតិ។

“អវិជ្ជានិវុតោ បោសោ, សទ្ធម្មំ អបរាធិកោ;
ជាតិមរណសំសារំ, ចិរំ បច្ចនុភោស្សតិ។

“យេ ច លទ្ធា មនុស្សត្តំ, សទ្ធម្មេ សុប្បវេទិតេ;
អកំសុ សត្ថុ វចនំ, ករិស្សន្តិ ករោន្តិ វា។

“ខណំ បច្ចវិទុំ លោកេ, ព្រហ្មចរិយំ អនុត្តរំ;
យេ មគ្គំ បដិបជ្ជីសុ, តថាគតប្បវេទិតំ។

“យេ សំវរា ចក្ខុមតា, ទេសិតាទិច្ចពន្ធុនា;
តេសុ [តេសំ (ក.)] គុត្តោ សទា សតោ, វិហរេ អនវស្សុតោ។

“សព្ពេ អនុសយេ ឆេត្វា, មារធេយ្យបរានុគេ;
តេ វេ បារង្គតា [បារគតា (សី. ស្យា. បី.)] លោកេ, យេ បត្តា អាសវក្ខយ”ន្តិ។ នវមំ;

១០. អនុរុទ្ធមហាវិតក្កសុត្តំ

៣០. ឯកំ សមយំ ភគវា ភគ្គេសុ វិហរតិ សុំសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ចេតីសុ វិហរតិ បាចីនវំសទាយេ។ អថ ខោ អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – “អប្បិច្ឆស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មហិច្ឆស្ស; សន្តុដ្ឋស្សាយំ ធម្មោ , នាយំ ធម្មោ អសន្តុដ្ឋស្ស; បវិវិត្តស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ សង្គណិការាមស្ស; អារទ្ធវីរិយស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ កុសីតស្ស; ឧបដ្ឋិតស្សតិស្សាយំ [ឧបដ្ឋិតសតិស្សាយំ (សី. ស្យា. បី.)] ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មុដ្ឋស្សតិស្ស [មុដ្ឋសតិស្ស (សី. ស្យា. បី.)]; សមាហិតស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសមាហិតស្ស; បញ្ញវតោ អយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ ទុប្បញ្ញស្សា”តិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ; ឯវមេវំ – ភគ្គេសុ សុំសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ

មិគទាយេ អន្តរហិតោ ចេតីសុ បាចីនវំសទាយេ អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស សម្មុខេ បាតុរហោសិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ អាយស្មាបិ ខោ អនុរុទ្ធោ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ

និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ ភគវា ឯតទវោច –

“សាធុ សាធុ, អនុរុទ្ធ! សាធុ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, (យំ តំ មហាបុរិសវិតក្កំ) [សត្ត មហាបុរិសវិតក្កេ (សី. បី.) ទី. និ. ៣.៣៥៨] វិតក្កេសិ – ‘អប្បិច្ឆស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មហិច្ឆស្ស; សន្តុដ្ឋស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសន្តុដ្ឋស្ស; បវិវិត្តស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ សង្គណិការាមស្ស; អារទ្ធវីរិយស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ កុសីតស្ស; ឧបដ្ឋិតស្សតិស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មុដ្ឋស្សតិស្ស; សមាហិតស្សាយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសមាហិតស្ស; បញ្ញវតោ អយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ ទុប្បញ្ញស្សា’តិ។ តេន ហិ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមម្បិ អដ្ឋមំ មហាបុរិសវិតក្កំ វិតក្កេហិ – ‘និប្បបញ្ចារាមស្សាយំ ធម្មោ និប្បបញ្ចរតិនោ, នាយំ ធម្មោ បបញ្ចារាមស្ស បបញ្ចរតិនោ’”តិ។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, តតោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, យាវទេវ [យាវទេ (សំ. និ. ២.១៥២)] អាកង្ខិស្សសិ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សសិ។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, តតោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, យាវទេវ អាកង្ខិស្សសិ, វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សសិ។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, តតោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ , យាវទេវ អាកង្ខិស្សសិ, បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរិស្សសិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទិស្សសិ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សសិ។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, តតោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, យាវទេវ អាកង្ខិស្សសិ, សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សសិ។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ ច អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, ឥមេសញ្ច ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ភវិស្សសិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, តតោ តុយ្ហំ, អនុរុទ្ធ, សេយ្យថាបិ នាម គហបតិស្ស វា គហបតិបុត្តស្ស វា នានារត្តានំ ទុស្សានំ ទុស្សករណ្ឌកោ បូរោ; ឯវមេវំ តេ បំសុកូលចីវរំ ខាយិស្សតិ សន្តុដ្ឋស្ស វិហរតោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ ច អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, ឥមេសញ្ច ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ភវិស្សសិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, តតោ តុយ្ហំ, អនុរុទ្ធ, សេយ្យថាបិ នាម គហបតិស្ស វា គហបតិបុត្តស្ស វា សាលីនំ ឱទនោ វិចិតកាឡកោ អនេកសូបោ អនេកព្យញ្ជនោ; ឯវមេវំ តេ បិណ្ឌិយាលោបភោជនំ ខាយិស្សតិ សន្តុដ្ឋស្ស វិហរតោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ ច អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, ឥមេសញ្ច ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ភវិស្សសិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, តតោ តុយ្ហំ, អនុរុទ្ធ, សេយ្យថាបិ នាម គហបតិស្ស វា គហបតិបុត្តស្ស វា កូដាគារំ ឧល្លិត្តាវលិត្តំ និវាតំ ផុសិតគ្គឡំ បិហិតវាតបានំ; ឯវមេវំ តេ រុក្ខមូលសេនាសនំ ខាយិស្សតិ សន្តុដ្ឋស្ស វិហរតោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ ច អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, ឥមេសញ្ច ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ភវិស្សសិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, តតោ តុយ្ហំ, អនុរុទ្ធ , សេយ្យថាបិ នាម គហបតិស្ស វា គហបតិបុត្តស្ស វា បល្លង្កោ គោនកត្ថតោ បដិកត្ថតោ បដលិកត្ថតោ កទលិមិគបវរបច្ចត្ថរណោ [កាទលិ... បច្ចត្ថរណោ (សី.)] សឧត្តរច្ឆទោ ឧភតោលោហិតកូបធានោ; ឯវមេវំ តេ

តិណសន្ថារកសយនាសនំ ខាយិស្សតិ សន្តុដ្ឋស្ស វិហរតោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។

“យតោ ខោ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, ឥមេ ច អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កេ វិតក្កេស្សសិ, ឥមេសញ្ច ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ភវិស្សសិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, តតោ តុយ្ហំ, អនុរុទ្ធ, សេយ្យថាបិ នាម គហបតិស្ស វា គហបតិបុត្តស្ស វា នានាភេសជ្ជានិ, សេយ្យថិទំ – សប្បិ នវនីតំ តេលំ មធុ ផាណិតំ; ឯវមេវំ តេ បូតិមុត្តភេសជ្ជំ ខាយិស្សតិ សន្តុដ្ឋស្ស វិហរតោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។ តេន ហិ ត្វំ, អនុរុទ្ធ, អាយតិកម្បិ វស្សាវាសំ ឥធេវ ចេតីសុ បាចីនវំសទាយេ វិហរេយ្យាសី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ ឥមិនា ឱវាទេន ឱវទិត្វា – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវំ – ចេតីសុ បាចីនវំសទាយេ អន្តរហិតោ ភគ្គេសុ សុំសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ បាតុរហោសីតិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អដ្ឋ ខោ, ភិក្ខវេ, មហាបុរិសវិតក្កេ ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាថ…បេ…. កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ មហាបុរិសវិតក្កា? អប្បិច្ឆស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មហិច្ឆស្ស; សន្តុដ្ឋស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសន្តុដ្ឋស្ស; បវិវិត្តស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ សង្គណិការាមស្ស; អារទ្ធវីរិយស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ កុសីតស្ស; ឧបដ្ឋិតស្សតិស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មុដ្ឋស្សតិស្ស; សមាហិតស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសមាហិតស្ស; បញ្ញវតោ អយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ ទុប្បញ្ញស្ស; និប្បបញ្ចារាមស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ និប្បបញ្ចរតិនោ, នាយំ ធម្មោ បបញ្ចារាមស្ស បបញ្ចរតិនោ”។

“‘អប្បិច្ឆស្សាយំ , ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មហិច្ឆស្សា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អប្បិច្ឆោ សមានោ ‘អប្បិច្ឆោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ន ឥច្ឆតិ, សន្តុដ្ឋោ សមានោ ‘សន្តុដ្ឋោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ន ឥច្ឆតិ, បវិវិត្តោ សមានោ ‘បវិវិត្តោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ន ឥច្ឆតិ, អារទ្ធវីរិយោ សមានោ ‘អារទ្ធវីរិយោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ន ឥច្ឆតិ, ឧបដ្ឋិតស្សតិ សមានោ ‘ឧបដ្ឋិតស្សតីតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ន ឥច្ឆតិ, សមាហិតោ សមានោ ‘សមាហិតោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ន ឥច្ឆតិ, បញ្ញវា សមានោ ‘បញ្ញវាតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ន ឥច្ឆតិ, និប្បបញ្ចារាមោ សមានោ ‘និប្បបញ្ចារាមោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ន ឥច្ឆតិ។ ‘អប្បិច្ឆស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មហិច្ឆស្សា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘សន្តុដ្ឋស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសន្តុដ្ឋស្សា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ, កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ ‘សន្តុដ្ឋស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសន្តុដ្ឋស្សា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘បវិវិត្តស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ សង្គណិការាមស្សា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ, កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ ភវន្តិ ឧបសង្កមិតារោ ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ រាជានោ រាជមហាមត្តា តិត្ថិយា តិត្ថិយសាវកា។ តត្រ ភិក្ខុ វិវេកនិន្នេន ចិត្តេន វិវេកបោណេន វិវេកបព្ភារេន វិវេកដ្ឋេន នេក្ខម្មាភិរតេន អញ្ញទត្ថុ ឧយ្យោជនិកបដិសំយុត្តំយេវ កថំ កត្តា [បវត្តា (ក.)] ហោតិ។ ‘បវិវិត្តស្សាយំ , ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ សង្គណិការាមស្សា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘អារទ្ធវីរិយស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ កុសីតស្សា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ, កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ ‘អារទ្ធវីរិយស្សាយំ , ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ កុសីតស្សា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘ឧបដ្ឋិតស្សតិស្សាយំ , ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ មុដ្ឋស្សតិស្សា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ, ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា។ ‘ឧបដ្ឋិតស្សតិស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ, មុដ្ឋស្សតិស្សា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘សមាហិតស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសមាហិតស្សា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ…. ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ‘សមាហិតស្សាយំ, ភិក្ខវេ,

ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អសមាហិតស្សា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘បញ្ញវតោ អយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ ទុប្បញ្ញស្សា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ ‘បញ្ញវតោ អយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ ទុប្បញ្ញស្សា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘និប្បបញ្ចារាមស្សាយំ , ភិក្ខវេ, ធម្មោ និប្បបញ្ចរតិនោ, នាយំ ធម្មោ បបញ្ចារាមស្ស បបញ្ចរតិនោ’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បបញ្ចនិរោធេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ។ ‘និប្បបញ្ចារាមស្សាយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, និប្បបញ្ចរតិនោ, នាយំ ធម្មោ បបញ្ចារាមស្ស បបញ្ចរតិនោ’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ អាយតិកម្បិ វស្សាវាសំ តត្ថេវ ចេតីសុ បាចីនវំសទាយេ វិហាសិ។ អថ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ, តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ “ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា”តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា អនុរុទ្ធោ អរហតំ អហោសីតិ។ អថ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ អរហត្តប្បត្តោ តាយំ វេលាយំ ឥមា គាថាយោ អភាសិ –

[ថេរគា. ៩០១-៩០៣] “មម សង្កប្បមញ្ញាយ, សត្ថា លោកេ អនុត្តរោ;
មនោមយេន កាយេន, ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិ។

“យថា មេ អហុ សង្កប្បោ, តតោ ឧត្តរិ ទេសយិ;
និប្បបញ្ចរតោ ពុទ្ធោ, និប្បបញ្ចំ អទេសយិ។

“តស្សាហំ ធម្មមញ្ញាយ, វិហាសី សាសនេ រតោ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ ទសមំ;

គហបតិវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ ឧគ្គា ទ្វេ ច ហត្ថកា, មហានាមេន ជីវកោ;
ទ្វេ ពលា អក្ខណា វុត្តា, អនុរុទ្ធេន តេ ទសាតិ។

៤. ទានវគ្គោ

១. បឋមទានសុត្តំ

៣១. [ទី. និ. ៣.៣៣៦] “អដ្ឋិមានិ , ភិក្ខវេ, ទានានិ។ កតមានិ អដ្ឋ? អាសជ្ជ ទានំ ទេតិ, ភយា ទានំ ទេតិ, ‘អទាសិ មេ’តិ ទានំ ទេតិ, ‘ទស្សតិ មេ’តិ ទានំ ទេតិ, ‘សាហុ ទាន’ន្តិ ទានំ ទេតិ, ‘អហំ បចាមិ, ឥមេ ន បចន្តិ; នារហាមិ បចន្តោ អបចន្តានំ ទានំ អទាតុ’ន្តិ ទានំ ទេតិ, ‘ឥមំ មេ ទានំ ទទតោ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតី’តិ ទានំ ទេតិ, ចិត្តាលង្ការចិត្តបរិក្ខារត្ថំ ទានំ ទេតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ ទានានី”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយទានសុត្តំ

៣២. [កថា. ៤៨០] “សទ្ធា ហិរិយំ កុសលញ្ច ទានំ,
ធម្មា ឯតេ សប្បុរិសានុយាតា;
ឯតញ្ហិ មគ្គំ ទិវិយំ វទន្តិ,
ឯតេន ហិ គច្ឆតិ ទេវលោក”ន្តិ។ ទុតិយំ;

៣. ទានវត្ថុសុត្តំ

៣៣. “អដ្ឋិមានិ , ភិក្ខវេ, ទានវត្ថូនិ។ កតមានិ អដ្ឋ? ឆន្ទា ទានំ ទេតិ, ទោសា ទានំ ទេតិ, មោហា ទានំ ទេតិ, ភយា ទានំ ទេតិ, ‘ទិន្នបុព្ពំ កតបុព្ពំ បិតុបិតាមហេហិ, នារហាមិ បោរាណំ កុលវំសំ ហាបេតុ’ន្តិ ទានំ ទេតិ, ‘ឥមាហំ ទានំ ទត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ ទានំ ទេតិ, ‘ឥមំ មេ ទានំ ទទតោ ចិត្តំ បសីទតិ, អត្តមនតា សោមនស្សំ ឧបជាយតី’តិ ទានំ ទេតិ, ចិត្តាលង្ការចិត្តបរិក្ខារត្ថំ ទានំ ទេតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ ទានវត្ថូនី”តិ។ តតិយំ។

៤. ខេត្តសុត្តំ

៣៤. “អដ្ឋង្គសមន្នាគតេ , ភិក្ខវេ, ខេត្តេ ពីជំ វុត្តំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហស្សាទំ ន ផាតិសេយ្យំ [ន ផាតិសេយ្យន្តិ (សី. ស្យា. ក.), ន ផាតិសេយ្យា (កត្ថចិ)]។ កថំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតេ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ខេត្តំ ឧន្នាមនិន្នាមិ ច ហោតិ, បាសាណសក្ខរិកញ្ច ហោតិ, ឩសរញ្ច ហោតិ, ន ច គម្ភីរសិតំ ហោតិ, ន អាយសម្បន្នំ ហោតិ, ន អបាយសម្បន្នំ ហោតិ, ន មាតិកាសម្បន្នំ ហោតិ, ន មរិយាទសម្បន្នំ ហោតិ។ ឯវំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតេ, ភិក្ខវេ, ខេត្តេ ពីជំ វុត្តំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហស្សាទំ ន ផាតិសេយ្យំ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតេសុ សមណព្រាហ្មណេសុ ទានំ ទិន្នំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហានិសំសំ ន មហាជុតិកំ ន មហាវិប្ផារំ។ កថំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតេសុ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ហោន្តិ, មិច្ឆាសង្កប្បា, មិច្ឆាវាចា, មិច្ឆាកម្មន្តា, មិច្ឆាអាជីវា, មិច្ឆាវាយាមា, មិច្ឆាសតិនោ, មិច្ឆាសមាធិនោ។ ឯវំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតេសុ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណេសុ ទានំ ទិន្នំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហានិសំសំ ន មហាជុតិកំ ន មហាវិប្ផារំ។

“អដ្ឋង្គសមន្នាគតេ, ភិក្ខវេ, ខេត្តេ ពីជំ វុត្តំ មហប្ផលំ ហោតិ មហស្សាទំ ផាតិសេយ្យំ។ កថំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតេ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ខេត្តំ អនុន្នាមានិន្នាមិ ច ហោតិ, អបាសាណសក្ខរិកញ្ច ហោតិ, អនូសរញ្ច ហោតិ, គម្ភីរសិតំ ហោតិ, អាយសម្បន្នំ ហោតិ, អបាយសម្បន្នំ ហោតិ, មាតិកាសម្បន្នំ ហោតិ, មរិយាទសម្បន្នំ ហោតិ។ ឯវំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតេ, ភិក្ខវេ, ខេត្តេ ពីជំ វុត្តំ មហប្ផលំ ហោតិ មហស្សាទំ ផាតិសេយ្យំ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតេសុ សមណព្រាហ្មណេសុ ទានំ ទិន្នំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំសំ មហាជុតិកំ មហាវិប្ផារំ។ កថំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតេសុ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណា សម្មាទិដ្ឋិកា ហោន្តិ, សម្មាសង្កប្បា, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តា, សម្មាអាជីវា, សម្មាវាយាមា, សម្មាសតិនោ, សម្មាសមាធិនោ។ ឯវំ អដ្ឋង្គសមន្នាគតេសុ, ភិក្ខវេ, សមណព្រាហ្មណេសុ ទានំ ទិន្នំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំសំ មហាជុតិកំ មហាវិប្ផារ”ន្តិ។

“យថាបិ ខេត្តេ សម្បន្នេ, បវុត្តា ពីជសម្បទា;

ទេវេ សម្បាទយន្តម្ហិ [សញ្ញាយន្តម្ហិ (ក.)], ហោតិ ធញ្ញស្ស សម្បទា។

“អនីតិសម្បទា ហោតិ, វិរូឡ្ហី ភវតិ សម្បទា;
វេបុល្លសម្បទា ហោតិ, ផលំ វេ ហោតិ សម្បទា។

“ឯវំ សម្បន្នសីលេសុ, ទិន្នា ភោជនសម្បទា;
សម្បទានំ ឧបនេតិ, សម្បន្នំ ហិស្ស តំ កតំ។

“តស្មា សម្បទមាកង្ខី, សម្បន្នត្ថូធ បុគ្គលោ;
សម្បន្នបញ្ញេ សេវេថ, ឯវំ ឥជ្ឈន្តិ សម្បទា។

“វិជ្ជាចរណសម្បន្នេ, លទ្ធា ចិត្តស្ស សម្បទំ;
ករោតិ កម្មសម្បទំ, លភតិ ចត្ថសម្បទំ។

“លោកំ ញត្វា យថាភូតំ, បប្បុយ្យ ទិដ្ឋិសម្បទំ;
មគ្គសម្បទមាគម្ម, យាតិ សម្បន្នមានសោ។

“ឱធុនិត្វា មលំ សព្ពំ, បត្វា និព្ពានសម្បទំ;
មុច្ចតិ សព្ពទុក្ខេហិ, សា ហោតិ សព្ពសម្បទា”តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. ទានូបបត្តិសុត្តំ

៣៥. [ទី. និ. ៣.៣៣៧] “អដ្ឋិមា, ភិក្ខវេ, ទានូបបត្តិយោ។ កតមា អដ្ឋ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ទានំ ទេតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ សោ យំ ទេតិ តំ បច្ចាសីសតិ [បច្ចាសីសតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ សោ បស្សតិ ខត្តិយមហាសាលេ វា ព្រាហ្មណមហាសាលេ វា គហបតិមហាសាលេ វា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតេ សមង្គីភូតេ បរិចារយមានេ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ! សោ តំ ចិត្តំ ទហតិ, តំ ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ, តំ ចិត្តំ ភាវេតិ។ តស្ស តំ ចិត្តំ ហីនេ វិមុត្តំ [ហីនេធិមុត្តំ (ស្យា. បី.) វិមុត្តន្តិ អធិមុត្តំ, វិមុត្តន្តិ វា វិស្សដ្ឋំ (ដីកាសំវណ្ណនា)], ឧត្តរិ អភាវិតំ, តត្រូបបត្តិយា សំវត្តតិ។ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តញ្ច ខោ សីលវតោ វទាមិ, នោ ទុស្សីលស្ស។ ឥជ្ឈតិ, ភិក្ខវេ, សីលវតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្តា។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ទានំ ទេតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ សោ យំ ទេតិ តំ បច្ចាសីសតិ។ តស្ស សុតំ ហោតិ – ‘ចាតុមហារាជិកា [ចាតុម្មហារាជិកា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ទេវា ទីឃាយុកា វណ្ណវន្តោ សុខពហុលា’តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ។ សោ តំ ចិត្តំ ទហតិ, តំ ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ, តំ ចិត្តំ ភាវេតិ។ តស្ស តំ ចិត្តំ ហីនេ វិមុត្តំ, ឧត្តរិ អភាវិតំ, តត្រូបបត្តិយា សំវត្តតិ។ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តញ្ច ខោ សីលវតោ វទាមិ, នោ ទុស្សីលស្ស។ ឥជ្ឈតិ, ភិក្ខវេ, សីលវតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្តា។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ទានំ ទេតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ សោ យំ ទេតិ តំ បច្ចាសីសតិ។ តស្ស សុតំ ហោតិ – តាវតឹសា ទេវា…បេ.… យាមា ទេវា… តុសិតា ទេវា… និម្មានរតី ទេវា… បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវា ទីឃាយុកា វណ្ណវន្តោ សុខពហុលាតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ។ សោ តំ ចិត្តំ ទហតិ, តំ ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ , តំ ចិត្តំ ភាវេតិ។ តស្ស តំ ចិត្តំ ហីនេ វិមុត្តំ, ឧត្តរិ អភាវិតំ, តត្រូបបត្តិយា សំវត្តតិ។ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តញ្ច ខោ សីលវតោ វទាមិ, នោ ទុស្សីលស្ស។ ឥជ្ឈតិ, ភិក្ខវេ, សីលវតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្តា។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ទានំ ទេតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ សោ យំ ទេតិ តំ បច្ចាសីសតិ។ តស្ស សុតំ ហោតិ – ‘ព្រហ្មកាយិកា ទេវា ទីឃាយុកា វណ្ណវន្តោ សុខពហុលា’តិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ’ន្តិ។ សោ តំ ចិត្តំ ទហតិ, តំ ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ, តំ ចិត្តំ ភាវេតិ។ តស្ស តំ ចិត្តំ ហីនេ វិមុត្តំ, ឧត្តរិ អភាវិតំ, តត្រូបបត្តិយា សំវត្តតិ។ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តញ្ច ខោ សីលវតោ វទាមិ, នោ ទុស្សីលស្ស; វីតរាគស្ស, នោ សរាគស្ស។ ឥជ្ឈតិ, ភិក្ខវេ, សីលវតោ ចេតោបណិធិ វីតរាគត្តា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ ទានូបបត្តិយោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បុញ្ញកិរិយវត្ថុសុត្តំ

៣៦. “តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ។ កតមានិ តីណិ? ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ [បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ (សី. បី.) ឯវមុបរិបិ], សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ។ ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ បរិត្តំ កតំ ហោតិ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ បរិត្តំ កតំ ហោតិ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ [បុញ្ញកិរិយវត្ថុ (ស្យា.)] នាភិសម្ភោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សទោភគ្យំ ឧបបជ្ជតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ មត្តសោ កតំ ហោតិ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ មត្តសោ កតំ ហោតិ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ នាភិសម្ភោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សសោភគ្យំ ឧបបជ្ជតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ , ឯកច្ចស្ស ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ នាភិសម្ភោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ មហារាជានោ ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, ចាតុមហារាជិកេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ នាភិសម្ភោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តាវតឹសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា តាវតឹសេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហាតិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ…. ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ នាភិសម្ភោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា យាមានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, សុយាមោ ទេវបុត្តោ ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា , សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, យាមេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហាតិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ…. ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ នាភិសម្ភោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តុសិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តត្រ , ភិក្ខវេ, សន្តុសិតោ ទេវបុត្តោ ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, តុសិតេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហាតិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ…. ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ នាភិសម្ភោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា និម្មានរតីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, សុនិម្មិតោ ទេវបុត្តោ ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, និម្មានរតីទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហាតិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ.… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចស្ស ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ អធិមត្តំ កតំ ហោតិ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ នាភិសម្ភោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, វសវត្តី ទេវបុត្តោ ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុំ អតិរេកំ ករិត្វា, បរនិម្មិតវសវត្តីទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហាតិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សប្បុរិសទានសុត្តំ

៣៧. “អដ្ឋិមានិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសទានានិ។ កតមានិ អដ្ឋ? សុចិំ ទេតិ, បណីតំ ទេតិ, កាលេន ទេតិ, កប្បិយំ ទេតិ, វិចេយ្យ ទេតិ, អភិណ្ហំ ទេតិ, ទទំ ចិត្តំ បសាទេតិ, ទត្វា អត្តមនោ ហោតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ សប្បុរិសទានានី”តិ។

“សុចិំ បណីតំ កាលេន, កប្បិយំ បានភោជនំ;
អភិណ្ហំ ទទាតិ ទានំ, សុខេត្តេសុ [សុខេត្តេ (សី. បី.)] ព្រហ្មចារិសុ។

“នេវ [ន ច (សី. បី.)] វិប្បដិសារិស្ស, ចជិត្វា អាមិសំ ពហុំ;
ឯវំ ទិន្នានិ ទានានិ, វណ្ណយន្តិ វិបស្សិនោ។

“ឯវំ យជិត្វា មេធាវី, សទ្ធោ មុត្តេន ចេតសា;
អព្យាពជ្ឈំ [អព្យាបជ្ឈំ (ក.) អ. និ. ៤.៤០; ៦.៣៧] សុខំ លោកំ, បណ្ឌិតោ ឧបបជ្ជតី”តិ។ សត្តមំ;

៨. សប្បុរិសសុត្តំ

៣៨. “សប្បុរិសោ , ភិក្ខវេ, កុលេ ជាយមានោ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ – មាតាបិតូនំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, បុត្តទារស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ , ទាសកម្មករបោរិសស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, មិត្តាមច្ចានំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, បុព្ពបេតានំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, រញ្ញោ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, ទេវតានំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, សមណព្រាហ្មណានំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហាមេឃោ សព្ពសស្សានិ សម្បាទេន្តោ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ [ហិតាយ…បេ.… (ស្យា. ក.)] ហោតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសោ កុលេ ជាយមានោ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ – មាតាបិតូនំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, បុត្តទារស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, ទាសកម្មករបោរិសស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, មិត្តាមច្ចានំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, បុព្ពបេតានំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, រញ្ញោ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, ទេវតានំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតិ, សមណព្រាហ្មណានំ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ហោតី”តិ។

“ពហូនំ [ពហុន្នំ (សី. បី.)] វត អត្ថាយ, សប្បញ្ញោ ឃរមាវសំ;
មាតរំ បិតរំ បុព្ពេ, រត្តិន្ទិវមតន្ទិតោ។

“បូជេតិ សហធម្មេន, បុព្ពេកតមនុស្សរំ;
អនាគារេ បព្ពជិតេ, អបចេ ព្រហ្មចារយោ [ព្រហ្មចារិនោ (ស្យា.)]។

“និវិដ្ឋសទ្ធោ បូជេតិ, ញត្វា ធម្មេ ច បេសលោ [បេសលេ (ក.)];
រញ្ញោ ហិតោ ទេវហិតោ, ញាតីនំ សខិនំ ហិតោ។

“សព្ពេសំ [សព្ពេសុ (ក.)] សោ [ស (ស្យា. បី. ក.)] ហិតោ ហោតិ, សទ្ធម្មេ សុប្បតិដ្ឋិតោ;
វិនេយ្យ មច្ឆេរមលំ, ស លោកំ ភជតេ សិវ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ;

៩. អភិសន្ទសុត្តំ

៣៩. “អដ្ឋិមេ , ភិក្ខវេ, បុញ្ញាភិសន្ទា កុសលាភិសន្ទា សុខស្សាហារា សោវគ្គិកា សុខវិបាកា សគ្គសំវត្តនិកា, ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ អដ្ឋ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ពុទ្ធំ សរណំ គតោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ, ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ធម្មំ សរណំ គតោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ បុញ្ញាភិសន្ទោ…បេ…. សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សង្ឃំ សរណំ គតោ ហោតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ, ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

[កថា. ៤៨០] “បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, ទានានិ មហាទានានិ អគ្គញ្ញានិ រត្តញ្ញានិ វំសញ្ញានិ បោរាណានិ អសំកិណ្ណានិ អសំកិណ្ណបុព្ពានិ, ន សំកិយន្តិ ន សំកិយិស្សន្តិ, អប្បដិកុដ្ឋានិ [អប្បតិកុដ្ឋានិ (សី.)] សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ កតមានិ បញ្ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ។ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អបរិមាណានំ សត្តានំ អភយំ ទេតិ, អវេរំ ទេតិ, អព្យាពជ្ឈំ [អព្យាបជ្ឈំ (ក.) ឯវមុបរិបិ] ទេតិ។ អបរិមាណានំ សត្តានំ អភយំ ទត្វា អវេរំ ទត្វា អព្យាពជ្ឈំ ទត្វា អបរិមាណស្ស អភយស្ស អវេរស្ស អព្យាពជ្ឈស្ស ភាគី ហោតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ ទានំ មហាទានំ អគ្គញ្ញំ រត្តញ្ញំ វំសញ្ញំ បោរាណំ អសំកិណ្ណំ អសំកិណ្ណបុព្ពំ, ន សំកិយតិ ន សំកិយិស្សតិ, អប្បដិកុដ្ឋំ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ, ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ…. កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ…. មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ…. សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានំ បហាយ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អបរិមាណានំ សត្តានំ អភយំ ទេតិ អវេរំ ទេតិ អព្យាពជ្ឈំ ទេតិ។ អបរិមាណានំ សត្តានំ អភយំ ទត្វា អវេរំ ទត្វា អព្យាពជ្ឈំ ទត្វា, អបរិមាណស្ស អភយស្ស អវេរស្ស អព្យាពជ្ឈស្ស ភាគី ហោតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមំ ទានំ មហាទានំ អគ្គញ្ញំ រត្តញ្ញំ វំសញ្ញំ បោរាណំ អសំកិណ្ណំ អសំកិណ្ណបុព្ពំ, ន សំកិយតិ ន សំកិយិស្សតិ, អប្បដិកុដ្ឋំ សមណេហិ ព្រាហ្មណេហិ វិញ្ញូហិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋមោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ, ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ បុញ្ញាភិសន្ទា កុសលាភិសន្ទា សុខស្សាហារា សោវគ្គិកា សុខវិបាកា សគ្គសំវត្តនិកា, ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តី”តិ។ នវមំ។

១០. ទុច្ចរិតវិបាកសុត្តំ

៤០. “បាណាតិបាតោ, ភិក្ខវេ, អាសេវិតោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ និរយសំវត្តនិកោ តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកោ បេត្តិវិសយសំវត្តនិកោ។ យោ សព្ពលហុសោ [សព្ពលហុសោតិ សព្ពលហុកោ (ស្យា. អដ្ឋ.)] បាណាតិបាតស្ស វិបាកោ, មនុស្សភូតស្ស អប្បាយុកសំវត្តនិកោ ហោតិ។

“អទិន្នាទានំ, ភិក្ខវេ, អាសេវិតំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ និរយសំវត្តនិកំ តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកំ បេត្តិវិសយសំវត្តនិកំ។ យោ សព្ពលហុសោ អទិន្នាទានស្ស វិបាកោ, មនុស្សភូតស្ស ភោគព្យសនសំវត្តនិកោ ហោតិ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារោ, ភិក្ខវេ, អាសេវិតោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ និរយសំវត្តនិកោ តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកោ បេត្តិវិសយសំវត្តនិកោ។ យោ សព្ពលហុសោ កាមេសុមិច្ឆាចារស្ស វិបាកោ, មនុស្សភូតស្ស សបត្តវេរសំវត្តនិកោ ហោតិ។

“មុសាវាទោ , ភិក្ខវេ, អាសេវិតោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ និរយសំវត្តនិកោ តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកោ បេត្តិវិសយសំវត្តនិកោ។ យោ សព្ពលហុសោ មុសាវាទស្ស វិបាកោ, មនុស្សភូតស្ស អភូតព្ភក្ខានសំវត្តនិកោ ហោតិ។

“បិសុណា , ភិក្ខវេ, វាចា អាសេវិតា ភាវិតា ពហុលីកតា និរយសំវត្តនិកា តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកា បេត្តិវិសយសំវត្តនិកា។ យោ សព្ពលហុសោ បិសុណាយ វាចាយ វិបាកោ, មនុស្សភូតស្ស មិត្តេហិ ភេទនសំវត្តនិកោ ហោតិ។

“ផរុសា , ភិក្ខវេ, វាចា អាសេវិតា ភាវិតា ពហុលីកតា និរយសំវត្តនិកា តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកា បេត្តិវិសយសំវត្តនិកា។ យោ សព្ពលហុសោ ផរុសាយ វាចាយ វិបាកោ, មនុស្សភូតស្ស អមនាបសទ្ទសំវត្តនិកោ ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបោ, ភិក្ខវេ, អាសេវិតោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ និរយសំវត្តនិកោ តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកោ បេត្តិវិសយសំវត្តនិកោ។ យោ សព្ពលហុសោ សម្ផប្បលាបស្ស វិបាកោ, មនុស្សភូតស្ស អនាទេយ្យវាចាសំវត្តនិកោ ហោតិ។

“សុរាមេរយបានំ, ភិក្ខវេ , អាសេវិតំ ភាវិតំ ពហុលីកតំ និរយសំវត្តនិកំ តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកំ បេត្តិវិសយសំវត្តនិកំ។ យោ សព្ពលហុសោ សុរាមេរយបានស្ស វិបាកោ, មនុស្សភូតស្ស ឧម្មត្តកសំវត្តនិកោ ហោតី”តិ។ ទសមំ។

ទានវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ ទានានិ វត្ថុញ្ច, ខេត្តំ ទានូបបត្តិយោ;
កិរិយំ ទ្វេ សប្បុរិសា, អភិសន្ទោ វិបាកោ ចាតិ។

៥. ឧបោសថវគ្គោ

១. សង្ខិត្តូបោសថសុត្តំ

៤១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ, ភិក្ខវេ, ឧបោសថោ ឧបវុត្ថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ។ កថំ ឧបវុត្ថោ ច, ភិក្ខវេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ? ឥធ , ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យាវជីវំ អរហន្តោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតា និហិតទណ្ឌា និហិតសត្ថា លជ្ជី ទយាបន្នា, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បិនោ វិហរន្តិ។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរាមិ។ ឥមិនាបង្គេន [ឥមិនាបិ អង្គេន (សី. បី.) អ. និ. ៣.៧១] អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា បឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតា ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី, អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរន្តិ។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី, អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរាមិ។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា ទុតិយេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារិនោ អារាចារិនោ វិរតា មេថុនា គាមធម្មា។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារី អារាចារី [អនាចារី (ក.)] វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា តតិយេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតា សច្ចវាទិនោ សច្ចសន្ធា ថេតា បច្ចយិកា អវិសំវាទកោ លោកស្ស។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា ចតុត្ថេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានំ បហាយ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតា។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានំ បហាយ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា បញ្ចមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ ឯកភត្តិកា រត្តូបរតា វិរតា វិកាលភោជនា។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ ឯកភត្តិកោ រត្តូបរតោ វិរតោ វិកាលភោជនា។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា ឆដ្ឋេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនមាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានំ បហាយ នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនមាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានា បដិវិរតា។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនមាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានំ បហាយ នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនមាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានា បដិវិរតោ។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា សត្តមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតា នីចសេយ្យំ កប្បេន្តិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ នីចសេយ្យំ កប្បេមិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ

អនុករោមិ , ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា អដ្ឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ ។ ឯវំ ឧបវុត្ថោ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ”តិ។ បឋមំ។

២. វិត្ថតូបោសថសុត្តំ

៤២. “អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ , ភិក្ខវេ, ឧបោសថោ ឧបវុត្ថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ។ កថំ ឧបវុត្ថោ ច, ភិក្ខវេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យាវជីវំ អរហន្តោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតា និហិតទណ្ឌា និហិតសត្ថា លជ្ជី ទយាបន្នា, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បិនោ វិហរន្តិ។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរាមិ។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា បឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ…បេ….។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតា នីចសេយ្យំ កប្បេន្តិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ នីចសេយ្យំ កប្បេមិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា អដ្ឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ឧបវុត្ថោ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ ។

“កីវមហប្ផលោ ហោតិ កីវមហានិសំសោ កីវមហាជុតិកោ កីវមហាវិប្ផារោ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យោ ឥមេសំ សោឡសន្នំ មហាជនបទានំ បហូតរត្តរតនានំ [បហូតសត្តរតនានំ (សី. ស្យា. កំ. បី.) អ. និ. ៣.៧១ បាឡិយា ដីកាយំ ទស្សិតបាឡិយេវ។ តទដ្ឋកថាបិ បស្សិតព្ពា] ឥស្សរិយាធិបច្ចំ រជ្ជំ ការេយ្យ, សេយ្យថិទំ – អង្គានំ មគធានំ កាសីនំ កោសលានំ វជ្ជីនំ មល្លានំ ចេតីនំ វង្គានំ កុរូនំ បញ្ចាលានំ មច្ឆានំ [មជ្ឈានំ (ក.)] សូរសេនានំ អស្សកានំ អវន្តីនំ គន្ធារានំ កម្ពោជានំ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតស្ស ឧបោសថស្ស ឯតំ [ឯកំ (ក.)] កលំ នាគ្ឃតិ សោឡសិំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? កបណំ, ភិក្ខវេ, មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ។

“យានិ, ភិក្ខវេ, មានុសកានិ បញ្ញាស វស្សានិ, ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ [រត្តិទិវោ (ក.)]។ តាយ រត្តិយា តិំសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ បញ្ច វស្សសតានិ ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ’”។

“យានិ, ភិក្ខវេ, មានុសកានិ វស្សសតានិ, តាវតិំសានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តិំស រត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពំ វស្សសហស្សំ តាវតិំសានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តាវតិំសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ’”។

“យានិ, ភិក្ខវេ, មានុសកានិ ទ្វេ វស្សសតានិ, យាមានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តិំស រត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ ទ្វេ វស្សសហស្សានិ យាមានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា យាមានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ’”។

“យានិ, ភិក្ខវេ, មានុសកានិ ចត្តារិ វស្សសតានិ, តុសិតានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តិំសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ ចត្តារិ វស្សសហស្សានិ តុសិតានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា

អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តុសិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ’”។

“យានិ, ភិក្ខវេ, មានុសកានិ អដ្ឋ វស្សសតានិ, និម្មានរតីនំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តីសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ អដ្ឋ វស្សសហស្សានិ និម្មានរតីនំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា និម្មានរតីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ’”។

“យានិ, ភិក្ខវេ, មានុសកានិ សោឡស វស្សសតានិ, បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តីសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ សោឡស វស្សសហស្សានិ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយា’”តិ។

“បាណំ ន ហញ្ញេ [ហានេ (សី.), ហេន (ក.) អ. និ. ៣.៧១] ន ចទិន្នមាទិយេ,
មុសា ន ភាសេ ន ច មជ្ជបោ សិយា;
អព្រហ្មចរិយា វិរមេយ្យ មេថុនា,
រត្តិំ ន ភុញ្ជេយ្យ វិកាលភោជនំ។

“មាលំ ន ធារេ ន ច គន្ធមាចរេ [គន្ធមាធរេ (ក.)],
មញ្ចេ ឆមាយំ វ សយេថ សន្ថតេ;
ឯតញ្ហិ អដ្ឋង្គិកមាហុបោសថំ,
ពុទ្ធេន ទុក្ខន្តគុនា បកាសិតំ។

“ចន្ទោ ច សុរិយោ ច ឧភោ សុទស្សនា,
ឱភាសយំ អនុបរិយន្តិ យាវតា;
តមោនុទា តេ បន អន្តលិក្ខគា,
នភេ បភាសន្តិ ទិសាវិរោចនា។

“ឯតស្មិំ យំ វិជ្ជតិ អន្តរេ ធនំ,
មុត្តា មណិ វេឡុរិយញ្ច ភទ្ទកំ;
សិង្គីសុវណ្ណំ អថ វាបិ កញ្ចនំ,
យំ ជាតរូបំ ហដកន្តិ វុច្ចតិ។

“អដ្ឋង្គុបេតស្ស ឧបោសថស្ស,
កលម្បិ តេ នានុភវន្តិ សោឡសិំ;
ចន្ទប្បភា តារគណា ច សព្ពេ។

“តស្មា ហិ នារី ច នរោ ច សីលវា,
អដ្ឋង្គុបេតំ ឧបវស្សុបោសថំ;
បុញ្ញានិ កត្វាន សុខុទ្រយានិ,
អនិន្ទិតា សគ្គមុបេន្តិ ឋាន”ន្តិ។ ទុតិយំ;

៣. វិសាខាសុត្តំ

៤៣. [អ. និ. ៣.៧១] ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ បុព្ពារាមេ មិគារមាតុបាសាទេ។ អថ ខោ វិសាខា មិគារមាតា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ វិសាខំ មិគារមាតរំ ភគវា ឯតទវោច – “អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ខោ, វិសាខេ, ឧបោសថោ ឧបវុត្ថោ

មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ។ កថំ ឧបវុត្ថោ ច, វិសាខេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ? ឥធ, វិសាខេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យាវជីវំ អរហន្តោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតា និហិតទណ្ឌា និហិតសត្ថា លជ្ជី ទយាបន្នា, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បិនោ វិហរន្តិ។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរាមិ។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ , ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’’តិ។ ឥមិនា បឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ…បេ….។

‘‘‘យាវជីវំ អរហន្តោ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតា នីចសេយ្យំ កប្បេន្តិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ នីចសេយ្យំ កប្បេមិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា អដ្ឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ឧបវុត្ថោ ខោ, វិសាខេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ។

‘‘កីវមហប្ផលោ ហោតិ, កីវមហានិសំសោ, កីវមហាជុតិកោ, កីវមហាវិប្ផារោ? សេយ្យថាបិ, វិសាខេ, យោ ឥមេសំ សោឡសន្នំ មហាជនបទានំ បហូតរត្តរតនានំ ឥស្សរិយាធិបច្ចំ រជ្ជំ ការេយ្យ, សេយ្យថិទំ – អង្គានំ មគធានំ កាសីនំ កោសលានំ វជ្ជីនំ មល្លានំ ចេតីនំ វង្គានំ កុរូនំ បញ្ចាលានំ មច្ឆានំ សូរសេនានំ អស្សកានំ អវន្តីនំ គន្ធារានំ កម្ពោជានំ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតស្ស ឧបោសថស្ស ឯតំ កលំ នាគ្ឃតិ សោឡសិំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? កបណំ, វិសាខេ, មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ។

‘‘យានិ, វិសាខេ, មានុសកានិ បញ្ញាស វស្សានិ, ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តីសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ បញ្ច វស្សសតានិ ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, វិសាខេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, វិសាខេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ’’’។

‘‘យំ , វិសាខេ, មានុសកំ វស្សសតំ, តាវតិំសានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តីសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន វស្សសហស្សំ តាវតិំសានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, វិសាខេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តាវតិំសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, វិសាខេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ’’’។

‘‘យានិ, វិសាខេ, មានុសកានិ ទ្វេ វស្សសតានិ…បេ…. ចត្តារិ វស្សសតានិ…បេ…. អដ្ឋ វស្សសតានិ…បេ.… សោឡស វស្សសតានិ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ ។ តាយ រត្តិយា តីសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ សោឡស វស្សសហស្សានិ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, វិសាខេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, វិសាខេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយា’’’តិ។

‘‘បាណំ ន ហញ្ញេ ន ចទិន្នមាទិយេ,
មុសា ន ភាសេ ន ច មជ្ជបោ សិយា;
អព្រហ្មចរិយា វិរមេយ្យ មេថុនា,
រត្តិំ ន ភុញ្ជេយ្យ វិកាលភោជនំ។

‘‘មាលំ ន ធារេ ន ច គន្ធមាចរេ,
មញ្ចេ ឆមាយំ វ សយេថ សន្ថតេ;
ឯតញ្ហិ អដ្ឋង្គិកមាហុបោសថំ,
ពុទ្ធេន ទុក្ខន្តគុនា បកាសិតំ។

“ចន្ទោ ច សុរិយោ ច ឧភោ សុទស្សនា,
ឱភាសយំ អនុបរិយន្តិ យាវតា;
តមោនុទា តេ បន អន្តលិក្ខគា,
នភេ បភាសន្តិ ទិសាវិរោចនា។

“ឯតស្មិំ យំ វិជ្ជតិ អន្តរេ ធនំ,
មុត្តា មណិ វេឡុរិយញ្ច ភទ្ទកំ;
សិង្គីសុវណ្ណំ អថ វាបិ កញ្ចនំ,
យំ ជាតរូបំ ហដកន្តិ វុច្ចតិ។

“អដ្ឋង្គុបេតស្ស ឧបោសថស្ស,
កលម្បិ តេ នានុភវន្តិ សោឡសិំ;
ចន្ទប្បភា តារគណា ច សព្ពេ។

“តស្មា ហិ នារី ច នរោ ច សីលវា,
អដ្ឋង្គុបេតំ ឧបវស្សុបោសថំ;
បុញ្ញានិ កត្វាន សុខុទ្រយានិ,
អនិន្ទិតា សគ្គមុបេន្តិ ឋាន”ន្តិ។ តតិយំ;

៤. វាសេដ្ឋសុត្តំ

៤៤. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ វាសេដ្ឋោ ឧបាសកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ វាសេដ្ឋំ ឧបាសកំ ភគវា ឯតទវោច – “អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ, វាសេដ្ឋ, ឧបោសថោ ឧបវុត្ថោ មហប្ផលោ ហោតិ…បេ…. អនិន្ទិតា សគ្គមុបេន្តិ ឋាន”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ វាសេដ្ឋោ ឧបាសកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “បិយា មេ, ភន្តេ, ញាតិសាលោហិតា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសេយ្យុំ, បិយានម្បិ មេ អស្ស ញាតិសាលោហិតានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សព្ពេ ចេបិ, ភន្តេ, ខត្តិយា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសេយ្យុំ, សព្ពេសម្បិស្ស ខត្តិយានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សព្ពេ ចេបិ, ភន្តេ, ព្រាហ្មណា…បេ…. វេស្សា … សុទ្ទា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសេយ្យុំ, សព្ពេសម្បិស្ស សុទ្ទានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។

“ឯវមេតំ, វាសេដ្ឋ, ឯវមេតំ, វាសេដ្ឋ! សព្ពេ ចេបិ, វាសេដ្ឋ, ខត្តិយា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសេយ្យុំ, សព្ពេសម្បិស្ស ខត្តិយានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សព្ពេ ចេបិ, វាសេដ្ឋ, ព្រាហ្មណា…បេ…. វេស្សា… សុទ្ទា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសេយ្យុំ, សព្ពេសម្បិស្ស សុទ្ទានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ សទេវកោ ចេបិ, វាសេដ្ឋ, លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសេយ្យុំ [ឧបវសេយ្យ (?)], សទេវកស្សបិស្ស [សទេវកស្ស (សព្ពត្ថ) អ. និ. ៤.១៩៣; ម. និ. ៣.៦៤ បស្សិតព្ពំ] លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ។ ឥមេ ចេបិ, វាសេដ្ឋ, មហាសាលា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសេយ្យុំ, ឥមេសម្បិស្ស មហាសាលានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ ( ) [(សចេ ចេតេយ្យុំ) កត្ថចិ អត្ថិ។ អ. និ. ៤.១៩៣ បស្សិតព្ពំ]។ កោ បន វាទោ មនុស្សភូតស្សា”តិ! ចតុត្ថំ។

៥. ពោជ្ឈសុត្តំ

៤៥. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ ពោជ្ឈា ឧបាសិកា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ពោជ្ឈំ ឧបាសិកំ ភគវា ឯតទវោច –

“អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ, ពោជ្ឈេ, ឧបោសថោ ឧបវុត្ថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ។ កថំ ឧបវុត្ថោ ច, ពោជ្ឈេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ

មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ? ឥធ, ពោជ្ឈេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យាវជីវំ អរហន្តោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតា និហិតទណ្ឌា និហិតសត្ថា លជ្ជី ទយាបន្នា, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បិនោ វិហរន្តិ។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តឹ ឥមញ្ច ទិវសំ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរាមិ។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា បឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ…បេ.…។

“‘យាវជីវំ អរហន្តោ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតា នីចសេយ្យំ កប្បេន្តិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ អហំ បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តឹ ឥមញ្ច ទិវសំ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ នីចសេយ្យំ កប្បេមិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ, ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា អដ្ឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ឧបវុត្ថោ ខោ, ពោជ្ឈេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ។

“កីវមហប្ផលោ ហោតិ, កីវមហានិសំសោ, កីវមហាជុតិកោ, កីវមហាវិប្ផារោ? សេយ្យថាបិ, ពោជ្ឈេ, យោ ឥមេសំ សោឡសន្នំ មហាជនបទានំ បហូតរត្តរតនានំ ឥស្សរិយាធិបច្ចំ រជ្ជំ ការេយ្យ, សេយ្យថិទំ – អង្គានំ មគធានំ កាសីនំ កោសលានំ វជ្ជីនំ មល្លានំ ចេតីនំ វង្គានំ កុរូនំ បញ្ចាលានំ មច្ឆានំ សូរសេនានំ អស្សកានំ អវន្តីនំ គន្ធារានំ កម្ពោជានំ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតស្ស ឧបោសថស្ស ឯតំ កលំ នាគ្ឃតិ សោឡសឹ។ តំ កិស្ស ហេតុ? កបណំ, ពោជ្ឈេ, មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ។

“យានិ, ពោជ្ឈេ, មានុសកានិ បញ្ញាស វស្សានិ, ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តឹសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ បញ្ច វស្សសតានិ ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ពោជ្ឈេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, ពោជ្ឈេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយ’”។

“យំ, ពោជ្ឈេ, មានុសកំ វស្សសតំ…បេ.… តានិ, ពោជ្ឈេ, មានុសកានិ ទ្វេ វស្សសតានិ…បេ.… ចត្តារិ វស្សសតានិ…បេ.… អដ្ឋ វស្សសតានិ…បេ.… សោឡស វស្សសតានិ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ។ តាយ រត្តិយា តឹសរត្តិយោ មាសោ។ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ។ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្ពានិ សោឡស វស្សសហស្សានិ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ។ ឋានំ ខោ បនេតំ, ពោជ្ឈេ, វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ ឥទំ ខោ បនេតំ, ពោជ្ឈេ, សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘កបណំ មានុសកំ រជ្ជំ ទិព្ពំ សុខំ ឧបនិធាយា’”តិ។

“បាណំ ន ហញ្ញេ ន ចទិន្នមាទិយេ,
មុសា ន ភាសេ ន ច មជ្ជបោ សិយា;
អព្រហ្មចរិយា វិរមេយ្យ មេថុនា,
រត្តឹ ន ភុញ្ជេយ្យ វិកាលភោជនំ។

“មាលំ ន ធារេ ន ច គន្ធមាចរេ,
មញ្ចេ ឆមាយំ វ សយេថ សន្ថតេ;
ឯតញ្ហិ អដ្ឋង្គិកមាហុបោសថំ,
ពុទ្ធេន ទុក្ខន្តគុនា បកាសិតំ។

“ចន្ទោ ច សុរិយោ ច ឧភោ សុទស្សនា,
ឱភាសយំ អនុបរិយន្តិ យាវតា;
តមោនុទា តេ បន អន្តលិក្ខគា,
នភេ បភាសន្តិ ទិសាវិរោចនា។

“ឯតស្មឹ យំ វិជ្ជតិ អន្តរេ ធនំ,
មុត្តា មណិ វេឡុរិយញ្ច ភទ្ទកំ;

សិង្គីសុវណ្ណំ អថ វាបិ កញ្ចនំ,
យំ ជាតរូបំ ហដកន្តិ វុច្ចតិ។

“អដ្ឋង្គុបេតស្ស ឧបោសថស្ស,
កលម្បិ តេ នានុភវន្តិ សោឡសឹ;
ចន្ទប្បភា តារគណា ច សព្ពេ។

“តស្មា ហិ នារី ច នរោ ច សីលវា,
អដ្ឋង្គុបេតំ ឧបវស្សុបោសថំ;
បុញ្ញានិ កត្វាន សុខុទ្រយានិ,
អនិន្ទិតា សគ្គមុបេន្តិ ឋាន”ន្តិ។ បញ្ចមំ;

៦. អនុរុទ្ធសុត្តំ

៤៦. ឯកំ សមយំ ភគវា កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ទិវាវិហារំ គតោ ហោតិ បដិសល្លីនោ។ អថ ខោ សម្ពហុលា មនាបកាយិកា ទេវតា យេនាយស្មា អនុរុទ្ធោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ តា ទេវតា អាយស្មន្តំ អនុរុទ្ធំ ឯតទវោចុំ – “មយំ, ភន្តេ អនុរុទ្ធ, មនាបកាយិកា នាម ទេវតា តីសុ ឋានេសុ ឥស្សរិយំ ការេម វសំ វត្តេម។ មយំ, ភន្តេ អនុរុទ្ធ, យាទិសកំ វណ្ណំ អាកង្ខាម តាទិសកំ វណ្ណំ ឋានសោ បដិលភាម; យាទិសកំ សរំ អាកង្ខាម តាទិសកំ សរំ ឋានសោ បដិលភាម; យាទិសកំ សុខំ អាកង្ខាម តាទិសកំ សុខំ ឋានសោ បដិលភាម។ មយំ, ភន្តេ អនុរុទ្ធ, មនាបកាយិកា នាម ទេវតា ឥមេសុ តីសុ ឋានេសុ ឥស្សរិយំ ការេម វសំ វត្តេមា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស ឯតទហោសិ – “អហោ វតិមា ទេវតា សព្ពាវ នីលា អស្សុ នីលវណ្ណា នីលវត្ថា នីលាលង្ការា”តិ។ អថ ខោ តា ទេវតា អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស ចិត្តមញ្ញាយ សព្ពាវ នីលា អហេសុំ នីលវណ្ណា នីលវត្ថា នីលាលង្ការា។

អថ ខោ អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស ឯតទហោសិ – “អហោ វតិមា ទេវតា សព្ពាវ បីតា អស្សុ…បេ.… សព្ពាវ លោហិតកា អស្សុ… សព្ពាវ ឱទាតា អស្សុ ឱទាតវណ្ណា ឱទាតវត្ថា ឱទាតាលង្ការា”តិ។ អថ ខោ តា ទេវតា អាយស្មតោ អនុរុទ្ធស្ស ចិត្តមញ្ញាយ សព្ពាវ ឱទាតា អហេសុំ ឱទាតវណ្ណា ឱទាតវត្ថា ឱទាតាលង្ការា។

អថ ខោ តា ទេវតា ឯកា ច [កោ (សី.), ឯកាវ (ស្យា. បី.)] គាយិ ឯកា ច [ឯកា បន (សី.), ឯកាវ (ស្យា. បី.)] នច្ចិ ឯកា ច [ឯកា (សី.), ឯកាវ (ស្យា. បី.)] អច្ឆរំ វាទេសិ។ សេយ្យថាបិ នាម បញ្ចង្គិកស្ស តូរិយស្ស [តុរិយស្ស (សី. ស្យា. បី.)] សុវិនីតស្ស សុប្បដិបតាឡិតស្ស កុសលេហិ សុសមន្នាហតស្ស សទ្ទោ ហោតិ វគ្គុ ច រជនីយោ ច កមនីយោ ច បេមនីយោ ច មទនីយោ ច; ឯវមេវំ តាសំ ទេវតានំ អលង្ការានំ សទ្ទោ ហោតិ វគ្គុ ច រជនីយោ ច កមនីយោ ច បេមនីយោ ច មទនីយោ ច។ អថ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ឥន្ទ្រិយានិ ឱក្ខិបិ។

អថ ខោ តា ទេវតា “ន ខ្វយ្យោ អនុរុទ្ធោ សាទិយតី”តិ [សាទយតីតិ (សទ្ទនីតិធាតុមាលា)] តត្ថេវន្តរធាយឹសុ។ អថ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ឥធាហំ, ភន្តេ, ទិវាវិហារំ គតោ ហោមិ បដិសល្លីនោ។ អថ ខោ, ភន្តេ, សម្ពហុលា មនាបកាយិកា ទេវតា យេនាហំ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភន្តេ, តា ទេវតា មំ ឯតទវោចុំ – ‘មយំ, ភន្តេ អនុរុទ្ធ, មនាបកាយិកា នាម ទេវតា តីសុ ឋានេសុ ឥស្សរិយំ ការេម វសំ វត្តេម។ មយំ, ភន្តេ អនុរុទ្ធ, យាទិសកំ វណ្ណំ អាកង្ខាម តាទិសកំ វណ្ណំ ឋានសោ បដិលភាម; យាទិសកំ សរំ អាកង្ខាម តាទិសកំ សរំ ឋានសោ បដិលភាម; យាទិសកំ សុខំ អាកង្ខាម តាទិសកំ សុខំ ឋានសោ បដិលភាម។ មយំ, ភន្តេ អនុរុទ្ធ, មនាបកាយិកា នាម ទេវតា ឥមេសុ តីសុ ឋានេសុ ឥស្សរិយំ ការេម វសំ វត្តេមា’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘អហោ វតិមា ទេវតា សព្ពាវ នីលា អស្សុ នីលវណ្ណា នីលវត្ថា នីលាលង្ការា’តិ។ អថ ខោ, ភន្តេ, តា ទេវតា មម ចិត្តមញ្ញាយ សព្ពាវ នីលា អហេសុំ នីលវណ្ណា នីលវត្ថា នីលាលង្ការា។

“តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘អហោ វតិមា ទេវតា សព្ពាវ បីតា អស្សុ…បេ…. សព្ពាវ លោហិតកា អស្សុ…បេ…. សព្ពាវ ឱទាតា អស្សុ ឱទាតវណ្ណា ឱទាតវត្ថា ឱទាតាលង្ការា’តិ ។ អថ ខោ, ភន្តេ, តា ទេវតា មម ចិត្តមញ្ញាយ សព្ពាវ ឱទាតា អហេសុំ ឱទាតវណ្ណា ឱទាតវត្ថា ឱទាតាលង្ការា។

“អថ ខោ, ភន្តេ, តា ទេវតា ឯកា ច គាយិ ឯកា ច នច្ចិ ឯកា ច អច្ឆរំ វាទេសិ។ សេយ្យថាបិ នាម បញ្ចង្គិកស្ស តូរិយស្ស សុវិនីតស្ស សុប្បដិបតាឡិតស្ស កុសលេហិ សុសមន្នាហតស្ស សទ្ទោ ហោតិ វគ្គុ ច រជនីយោ ច កមនីយោ ច បេមនីយោ ច មទនីយោ ច; ឯវមេវ តាសំ ទេវតានំ អលង្ការានំ សទ្ទោ ហោតិ វគ្គុ ច រជនីយោ ច កមនីយោ ច បេមនីយោ ច មទនីយោ ច។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, ឥន្ទ្រិយានិ ឱក្ខិបឹ។

“អថ ខោ, ភន្តេ, តា ទេវតា ‘ន ខ្វយ្យោ អនុរុទ្ធោ សាទិយតី’តិ តត្ថេវន្តរធាយឹសុ។ កតិហិ នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនាបកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី”តិ?

“អដ្ឋហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនាបកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, អនុរុទ្ធ, មាតុគាមោ យស្ស មាតាបិតរោ ភត្តុនោ ទេន្តិ អត្ថកាមា ហិតេសិនោ អនុកម្បកា អនុកម្បំ ឧបាទាយ តស្ស ហោតិ បុព្ពុដ្ឋាយិនី បច្ឆានិបាតិនី កិង្ការបដិស្សាវិនី មនាបចារិនី បិយវាទិនី។

“យេ តេ ភត្តុ គរុនោ [គរុនោ (ក.)] ហោន្តិ – មាតាតិ វា បិតាតិ វា សមណព្រាហ្មណាតិ វា – តេ សក្ករោតិ, គរុំ ករោតិ [គរុករោតិ (សី. ស្យា. បី.)], មានេតិ, បូជេតិ, អព្ភាគតេ ច អាសនោទកេន បដិបូជេតិ។

“យេ តេ ភត្តុ អព្ភន្តរា កម្មន្តា – ឧណ្ណាតិ វា កប្បាសាតិ វា – តត្ថ ទក្ខា ហោតិ អនលសា តត្រុបាយាយ [តត្រូបាយាយ (សី.), អ. និ. ៤.៣៥; ១១.១៤] វីមំសាយ សមន្នាគតា អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។

“យោ សោ ភត្តុ អព្ភន្តរោ អន្តោជនោ – ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា – តេសំ កតញ្ច កតតោ ជានាតិ អកតញ្ច អកតតោ ជានាតិ, គិលានកានញ្ច ពលាពលំ ជានាតិ ខាទនីយំ ភោជនីយញ្ចស្ស បច្ចំសេន [បច្ចយេន (ស្យា.), បច្ចត្តំសេន (ក.) អ. និ. ៥.៣៣] សំវិភជតិ។

“យំ ភត្តុ អាហរតិ ធនំ វា ធញ្ញំ វា ជាតរូបំ វា តំ អារក្ខេន គុត្តិយា សម្បាទេតិ, តត្ថ ច ហោតិ អធុត្តី អថេនី អសោណ្ឌី អវិនាសិកា។

“ឧបាសិកា ខោ បន ហោតិ ពុទ្ធំ សរណំ គតា ធម្មំ សរណំ គតា សង្ឃំ សរណំ គតា។

“សីលវតី ខោ បន ហោតិ – បាណាតិបាតា បដិវិរតា, អទិន្នាទានា បដិវិរតា, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា, មុសាវាទា បដិវិរតា, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតា។

“ចាគវតី ខោ បន ហោតិ។ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ មុត្តចាគា [មុត្តចាគី (ស្យា.)] បយតបាណិនី [បយតបាណិ (សី.), បយតបាណី (ស្យា. បី. ក.)] វោស្សគ្គរតា យាចយោគា ទានសំវិភាគរតា។

“ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនាបកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី”តិ។

“យោ នំ ភរតិ សព្ពទា, និច្ចំ អាតាបិ ឧស្សុកោ;
តំ សព្ពកាមទំ [តំ សព្ពកាមហរំ (សី. ស្យា. បី.) សព្ពកាមហរំ (អ. និ. ៥.៣៣] បោសំ, ភត្តារំ នាតិមញ្ញតិ។

“ន ចាបិ សោត្ថិ ភត្តារំ, ឥស្សាវាទេន រោសយេ;
ភត្តុ ច គរុនោ សព្ពេ, បដិបូជេតិ បណ្ឌិតា។

“ឧដ្ឋាហិកា [ឧដ្ឋាយិកា (ក.)] អនលសា, សង្គហិតបរិជ្ជនា;
ភត្តុ មនាបំ ចរតិ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“យា ឯវំ វត្តតិ នារី, ភត្តុ ឆន្ទវសានុគា;
មនាបា នាម តេ [មនាបកាយិកា (សី. ក.)] ទេវា, យត្ថ សា ឧបបជ្ជតី”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. ទុតិយវិសាខាសុត្តំ

៤៧. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ បុព្ពារាមេ មិគារមាតុបាសាទេ។ អថ ខោ វិសាខា មិគារមាតា…បេ.… ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ វិសាខំ មិគារមាតរំ ភគវា ឯតទវោច –

“អដ្ឋហិ ខោ, វិសាខេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនាបកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ យស្ស មាតាបិតរោ ភត្តុនោ ទេន្តិ អត្ថកាមា ហិតេសិនោ អនុកម្បកា អនុកម្បំ ឧបាទាយ តស្ស ហោតិ បុព្ពុដ្ឋាយិនី បច្ឆានិបាតិនី កិង្ការបដិស្សាវិនី មនាបចារិនី បិយវាទិនី…បេ.…។

“ចាគវតី ខោ បន ហោតិ។ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ មុត្តចាគា បយតបាណិនី វោស្សគ្គរតា យាចយោគា ទានសំវិភាគរតា។ ឥមេហិ ខោ, វិសាខេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនាបកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី”តិ។

“យោ នំ ភរតិ សព្ពទា, និច្ចំ អាតាបិ ឧស្សុកោ;
តំ សព្ពកាមទំ បោសំ, ភត្តារំ នាតិមញ្ញតិ។

“ន ចាបិ សោត្ថិ ភត្តារំ, ឥស្សាវាទេន រោសយេ;
ភត្តុ ច គរុនោ សព្ពេ, បដិបូជេតិ បណ្ឌិតា។

“ឧដ្ឋាហិកា អនលសា, សង្គហិតបរិជ្ជនា;
ភត្តុ មនាបំ ចរតិ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“យា ឯវំ វត្តតិ នារី, ភត្តុ ឆន្ទវសានុគា;
មនាបា នាម តេ [មនាបកាយិកា (សី. ក.)] ទេវា, យត្ថ សា ឧបបជ្ជតី”តិ។ សត្តមំ;

៨. នកុលមាតាសុត្តំ

៤៨. ឯកំ សមយំ ភគវា ភគ្គេសុ វិហរតិ សុំសុមារគិរេ [សុំសុមារគិរេ (សី. ស្យា. បី.)] ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ នកុលមាតា គហបតានី យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា…បេ.…។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ នកុលមាតរំ គហបតានី ភគវា ឯតទវោច –

“អដ្ឋហិ ខោ, នកុលមាតេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនាបកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, នកុលមាតេ, មាតុគាមោ យស្ស មាតាបិតរោ ភត្តុនោ ទេន្តិ អត្ថកាមា ហិតេសិនោ អនុកម្បកា អនុកម្បំ ឧបាទាយ តស្ស ហោតិ បុព្ពុដ្ឋាយិនី បច្ឆានិបាតិនី កិង្ការបដិស្សាវិនី មនាបចារិនី បិយវាទិនី។

“យេ តេ ភត្តុ គរុនោ ហោន្តិ – មាតាតិ វា បិតាតិ វា សមណព្រាហ្មណាតិ វា – តេ សក្ករោតិ គរុំ ករោតិ មានេតិ បូជេតិ, អព្ភាគតេ ច អាសនោទកេន បដិបូជេតិ។

“យេ តេ ភត្តុ អព្ភន្តរា កម្មន្តា – ឧណ្ណាតិ វា កប្បាសាតិ វា – តត្ថ ទក្ខា ហោតិ អនលសា តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតា អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។

“យោ សោ ភត្តុ អព្ភន្តរោ អន្តោជនោ – ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា – តេសំ កតញ្ច កតតោ ជានាតិ អកតញ្ច អកតតោ ជានាតិ, គិលានកានញ្ច ពលាពលំ ជានាតិ ខាទនីយំ ភោជនីយញ្ចស្ស បច្ចំសេន សំវិភជតិ។

“យំ ភត្តា អាហរតិ ធនំ វា ធញ្ញំ វា រជតំ វា ជាតរូបំ វា តំ អារក្ខេន គុត្តិយា សម្បាទេតិ, តត្ថ ច ហោតិ អធុត្តី អថេនី អសោណ្ឌី អវិនាសិកា។

“ឧបាសិកា ខោ បន ហោតិ ពុទ្ធំ សរណំ គតា ធម្មំ សរណំ គតា សង្ឃំ សរណំ គតា។

“សីលវតី ខោ បន ហោតិ – បាណាតិបាតា បដិវិរតា...បេ.... សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតា...បេ....។

“ចាគវតី ខោ បន ហោតិ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ មុត្តចាគា បយតបាណិនី វោស្សគ្គរតា យាចយោគា ទានសំវិភាគរតា។

“ឥមេហិ ខោ, នកុលមាតេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនាបកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី”តិ។

“យោ នំ ភរតិ សព្ពទា, និច្ចំ អាតាបិ ឧស្សុកោ;
តំ សព្ពកាមទំ បោសំ, ភត្តារំ នាតិមញ្ញតិ។

“ន ចាបិ សោត្ថិ ភត្តារំ, ឥស្សាវាទេន រោសយេ;
ភត្តុ ច គរុនោ សព្ពេ, បដិបូជេតិ បណ្ឌិតា។

“ឧដ្ឋាហិកា អនលសា, សង្គហិតបរិជ្ជនា;
ភត្តុ មនាបំ ចរតិ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“យា ឯវំ វត្តតិ នារី, ភត្តុ ឆន្ទវសានុគា;
មនាបា នាម តេ [មនាបកាយិកា (សី.)] ទេវា, យត្ថ សា ឧបបជ្ជតី”តិ។ អដ្ឋមំ;

៩. បឋមឥធលោកិកសុត្តំ

៤៩. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ បុព្ពារាមេ មិគារមាតុបាសាទេ។ អថ ខោ វិសាខា មិគារមាតា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ....។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ វិសាខំ មិគារមាតរំ ភគវា ឯតទវោច –

“ចតូហិ ខោ, វិសាខេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ ឥធលោកវិជយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, អយំស លោកោ អារទ្ធោ ហោតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ សុសំវិហិតកម្មន្តោ ហោតិ, សង្គហិតបរិជនោ, ភត្តុ មនាបំ ចរតិ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“កថញ្ច , វិសាខេ, មាតុគាមោ សុសំវិហិតកម្មន្តោ ហោតិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ យេ តេ ភត្តុ អព្ភន្តរា កម្មន្តា – ឧណ្ណាតិ វា កប្បាសាតិ វា – តត្ថ ទក្ខា ហោតិ អនលសា តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតា អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។ ឯវំ ខោ, វិសាខេ, មាតុគាមោ សុសំវិហិតកម្មន្តោ ហោតិ។

“កថញ្ច, វិសាខេ, មាតុគាមោ សង្គហិតបរិជនោ ហោតិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ យោ សោ ភត្តុ អព្ភន្តរោ អន្តោជនោ – ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា – តេសំ កតញ្ច កតតោ ជានាតិ អកតញ្ច អកតតោ ជានាតិ, គិលានកានញ្ច ពលាពលំ ជានាតិ ខាទនីយំ ភោជនីយញ្ចស្ស បច្ចំសេន សំវិភជតិ។ ឯវំ ខោ, វិសាខេ, មាតុគាមោ សង្គហិតបរិជនោ ហោតិ។

“កថញ្ច, វិសាខេ, មាតុគាមោ ភត្តុ មនាបំ ចរតិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ យំ ភត្តុ អមនាបសង្ខាតំ តំ ជីវិតហេតុបិ ន អជ្ឈាចរតិ។ ឯវំ ខោ, វិសាខេ, មាតុគាមោ ភត្តុ មនាបំ ចរតិ។

“កថញ្ច, វិសាខេ, មាតុគាមោ សម្ភតំ អនុរក្ខតិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ យំ ភត្តា អាហរតិ ធនំ វា ធញ្ញំ វា រជតំ វា ជាតរូបំ វា តំ អារក្ខេន គុត្តិយា សម្បាទេតិ, តត្ថ ច ហោតិ អធុត្តី អថេនី អសោណ្ឌី អវិនាសិកា។ ឯវំ ខោ, វិសាខេ, មាតុគាមោ សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។ ឥមេហិ ខោ, វិសាខេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ ឥធលោកវិជយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, អយំស លោកោ អារទ្ធោ ហោតិ។

“ចតូហិ ខោ , វិសាខេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ បរលោកវិជយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរលោកោ អារទ្ធោ ហោតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ, សីលសម្បន្នោ ហោតិ, ចាគសម្បន្នោ ហោតិ, បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច , វិសាខេ, មាតុគាមោ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ សទ្ធោ ហោតិ, សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធិំ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ឯវំ ខោ, វិសាខេ, មាតុគាមោ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, វិសាខេ, មាតុគាមោ សីលសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ , វិសាខេ, មាតុគាមោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, វិសាខេ, មាតុគាមោ សីលសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច , វិសាខេ, មាតុគាមោ ចាគសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ មុត្តចាគា បយតបាណិនី វោស្សគ្គរតា យាចយោគា ទានសំវិភាគរតា។ ឯវំ ខោ, វិសាខេ, មាតុគាមោ ចាគសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, វិសាខេ, មាតុគាមោ បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, វិសាខេ, មាតុគាមោ បញ្ញវា ហោតិ…បេ… ឯវំ ខោ, វិសាខេ, មាតុគាមោ បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, វិសាខេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ បរលោកវិជយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរលោកោ អារទ្ធោ ហោតី”តិ។

“សុសំវិហិតកម្មន្តា, សង្គហិតបរិជ្ជនា;
ភត្តុ មនាបំ ចរតិ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“សទ្ធា សីលេន សម្បន្នា, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរា;
និច្ចំ មគ្គំ វិសោធេតិ, សោត្ថានំ សម្បរាយិកំ។

“ឥច្ចេតេ អដ្ឋ ធម្មា ច, យស្សា វិជ្ជន្តិ នារិយា;
តម្បិ សីលវតិំ អាហុ, ធម្មដ្ឋំ សច្ចវាទិនិំ។

“សោឡសាការសម្បន្នា, អដ្ឋង្គសុសមាគតា;
តាទិសី សីលវតី ឧបាសិកា;
ឧបបជ្ជតិ ទេវលោកំ មនាប”ន្តិ។ នវមំ;

១០. ទុតិយឥធលោកិកសុត្តំ

៥០. “ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ ឥធលោកវិជយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, អយំស លោកោ អារទ្ធោ ហោតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សុសំវិហិតកម្មន្តោ ហោតិ, សង្គហិតបរិជនោ, ភត្តុ មនាបំ ចរតិ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សុសំវិហិតកម្មន្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ យេ តេ ភត្តុ អព្ភន្តរា កម្មន្តា…បេ… ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សុសំវិហិតកម្មន្តោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សង្គហិតបរិជនោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ យោ សោ ភត្តុ អព្ភន្តរោ អន្តោជនោ…បេ… ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សង្គហិតបរិជនោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ ភត្តុ មនាបំ ចរតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ យំ ភត្តុ អមនាបសង្ខាតំ តំ ជីវិតហេតុបិ ន អជ្ឈាចរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ ភត្តុ មនាបំ ចរតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សម្ភតំ អនុរក្ខតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ យំ ភត្តា អាហរតិ…បេ… ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ ឥធលោកវិជយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, អយំស លោកោ អារទ្ធោ ហោតិ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ បរលោកវិជយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរលោកោ អារទ្ធោ ហោតិ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ, សីលសម្បន្នោ ហោតិ, ចាគសម្បន្នោ ហោតិ, បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សទ្ធោ ហោតិ…បេ… ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សីលសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សីលសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ ចាគសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ…បេ… ឯវំ ខោ , ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ ចាគសម្បន្នោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ បញ្ញវា ហោតិ…បេ… ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ បរលោកវិជយាយ បដិបន្នោ ហោតិ, បរលោកោ អារទ្ធោ ហោតី”តិ។

“សុសំវិហិតកម្មន្តា, សង្គហិតបរិជ្ជនា;
ភត្តុ មនាបំ ចរតិ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“សទ្ធា សីលេន សម្បន្នា, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរា;
និច្ចំ មគ្គំ វិសោធេតិ, សោត្ថានំ សម្បរាយិកំ។

“ឥច្ចេតេ អដ្ឋ ធម្មា ច, យស្សា វិជ្ជន្តិ នារិយា;
តម្បិ សីលវតឹ អាហុ, ធម្មដ្ឋំ សច្ចវាទិនឹ។

“សោឡសាការសម្បន្នា, អដ្ឋង្គសុសមាគតា;
តាទិសី សីលវតី ឧបាសិកា, ឧបបជ្ជតិ ទេវលោកំ មនាប”ន្តិ។ ទសមំ;

ឧបោសថវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សំខិត្តេ វិត្ថតេ វិសាខេ, វាសេដ្ឋោ ពោជ្ឈាយ បញ្ចមំ;
អនុរុទ្ធំ បុន វិសាខេ, នកុលា ឥធលោកិកា ទ្វេតិ។

បឋមបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

២. ទុតិយបណ្ណាសកំ

(៦) ១. គោតមីវគ្គោ

១. គោតមីសុត្តំ

៥១. ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មិំ និគ្រោធារាមេ។ អថ ខោ មហាបជាបតី [មហាបជាបតិ (ស្យា.) ចូឡវ. ៤០២] គោតមី យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ មហាបជាបតី គោតមី ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ, ភន្តេ, លភេយ្យ មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ។ “អលំ, គោតមិ! មា តេ រុច្ចិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជា”តិ។

ទុតិយម្បិ ខោ មហាបជាបតី គោតមី ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ, ភន្តេ, លភេយ្យ មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ។ “អលំ, គោតមិ! មា តេ រុច្ចិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជា”តិ។ “តតិយម្បិ ខោ មហាបជាបតី គោតមី ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ ភន្តេ, លភេយ្យ មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ។ “អលំ, គោតមិ! មា តេ រុច្ចិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជា”តិ។

អថ ខោ មហាបជាបតី គោតមី “ន ភគវា អនុជានាតិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ ទុក្ខី ទុម្មនា អស្សុមុខី រុទមានា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។

អថ ខោ ភគវា កបិលវត្ថុស្មិំ យថាភិរន្តំ វិហរិត្វា យេន វេសាលី តេន ចារិកំ បក្កាមិ ។ អនុបុព្ពេន ចារិកំ ចរមានោ យេន វេសាលី តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ ។ អថ ខោ មហាបជាបតី គោតមី កេសេ ឆេទាបេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា សម្ពហុលាហិ សាកិយានីហិ សទ្ធិំ យេន វេសាលី តេន បក្កាមិ។ អនុបុព្ពេន យេន វេសាលី មហាវនំ កូដាគារសាលា តេនុបសង្កមិ។ អថ ខោ មហាបជាបតី គោតមី សូនេហិ បាទេហិ រជោកិណ្ណេន គត្តេន ទុក្ខី ទុម្មនា អស្សុមុខី រុទមានា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ អដ្ឋាសិ។

អទ្ទសា ខោ អាយស្មា អានន្ទោ មហាបជាបតី គោតមី សូនេហិ បាទេហិ រជោកិណ្ណេន គត្តេន ទុក្ខី ទុម្មនំ អស្សុមុខី រុទមានំ ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ ឋិតំ។ ទិស្វាន មហាបជាបតី គោតមី ឯតទវោច – “កឹ នុ ត្វំ, គោតមិ, សូនេហិ បាទេហិ រជោកិណ្ណេន គត្តេន ទុក្ខី ទុម្មនា អស្សុមុខី រុទមានា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ ឋិតា”តិ? “តថា ហិ បន, ភន្តេ អានន្ទ, ន ភគវា អនុជានាតិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ។ “តេន ហិ ត្វំ, គោតមិ, មុហុត្តំ ឥធេវ តាវ ហោហិ, យាវាហំ ភគវន្តំ យាចាមិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឯសា, ភន្តេ, មហាបជាបតី គោតមី សូនេហិ បាទេហិ រជោកិណ្ណេន គត្តេន ទុក្ខី ទុម្មនា អស្សុមុខី រុទមានា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ ឋិតា – ‘ន ភគវា អនុជានាតិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ’ន្តិ។ សាធុ, ភន្តេ, លភេយ្យ មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ។ “អលំ, អានន្ទ! មា តេ រុច្ចិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជា”តិ។

ទុតិយម្បិ ខោ...បេ.... តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ, ភន្តេ, លភេយ្យ មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ។ “អលំ, អានន្ទ! មា តេ រុច្ចិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស ឯតទហោសិ – “ន ភគវា អនុជានាតិ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជំ។ យំនូនាហំ អញ្ញេនបិ បរិយាយេន ភគវន្តំ យាចេយ្យំ មាតុគាមស្ស តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ”ន្តិ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ភព្ពោ នុ ខោ, ភន្តេ, មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិត្វា សោតា

បត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តផលំ វា សច្ឆិកាតុ’’ន្តិ? ‘‘ភព្ពោ, អានន្ទ, មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិត្វា សោតាបត្តិផលម្បិ សកទាគាមិផលម្បិ អនាគាមិផលម្បិ អរហត្តផលម្បិ សច្ឆិកាតុ’’ន្តិ។ ‘‘សចេ, ភន្តេ, ភព្ពោ មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិត្វា សោតាបត្តិផលម្បិ...បេ.... អរហត្តផលម្បិ សច្ឆិកាតុំ, ពហុការា, ភន្តេ, មហាបជាបតី គោតមី ភគវតោ មាតុច្ឆា អាបាទិកា បោសិកា ខីរស្ស ទាយិកា; ភគវន្តំ ជនេត្តិយា កាលង្កតាយ ថញ្ញំ បាយេសិ។ សាធុ, ភន្តេ, លភេយ្យ មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជ’’ន្តិ។

‘‘សចេ, អានន្ទ, មហាបជាបតី គោតមី អដ្ឋ គរុធម្មេ បដិគ្គណ្ហាតិ, សាវស្សា ហោតុ ឧបសម្បទា –

[បាចិ. ១៤៩; ចូឡវ. ៤០៣] ‘‘វស្សសតូបសម្បន្នាយ ភិក្ខុនិយា តទហុបសម្បន្នស្ស ភិក្ខុនោ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ជលិកម្មំ សាមីចិកម្មំ កត្តព្ពំ។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា [គរុកត្វា (សី. ស្យា. បី.)] មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។

‘‘ន ភិក្ខុនិយា អភិក្ខុកេ អាវាសេ វស្សំ ឧបគន្តព្ពំ។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។

‘‘អន្វឌ្ឍមាសំ ភិក្ខុនិយា ភិក្ខុសង្ឃតោ ទ្វេ ធម្មា បច្ចាសីសិតព្ពា [បច្ចាសីសិតព្ពា (សី. ស្យា. បី.)] – ឧបោសថបុច្ឆកញ្ច, ឱវាទូបសង្កមនញ្ច ។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។

‘‘វស្សំវុដ្ឋាយ ភិក្ខុនិយា ឧភតោសង្ឃេ តីហិ ឋានេហិ បវារេតព្ពំ – ទិដ្ឋេន វា សុតេន វា បរិសង្កាយ វា។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។

‘‘គរុធម្មំ អជ្ឈាបន្នាយ ភិក្ខុនិយា ឧភតោសង្ឃេ បក្ខមានត្តំ ចរិតព្ពំ។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។

‘‘ទ្វេ វស្សានិ ឆសុ ធម្មេសុ សិក្ខិតសិក្ខាយ សិក្ខមានាយ ឧភតោសង្ឃេ ឧបសម្បទា បរិយេសិតព្ពា។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។

‘‘ន កេនចិ បរិយាយេន ភិក្ខុនិយា ភិក្ខុ អក្កោសិតព្ពោ បរិភាសិតព្ពោ។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។

‘‘អជ្ជតគ្គេ ឱវដោ ភិក្ខុនីនំ ភិក្ខូសុ វចនបថោ, អនោវដោ ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីសុ វចនបថោ។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។

‘‘សចេ, អានន្ទ, មហាបជាបតី គោតមី ឥមេ អដ្ឋ គរុធម្មេ បដិគ្គណ្ហាតិ, សាវស្សា ហោតុ ឧបសម្បទា’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ សន្តិកេ ឥមេ អដ្ឋ គរុធម្មេ ឧគ្គហេត្វា យេន មហាបជាបតី គោតមី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មហាបជាបតី គោតមី ឯតទវោច –

‘‘សចេ ខោ ត្វំ, គោតមិ, អដ្ឋ គរុធម្មេ បដិគ្គណ្ហេយ្យាសិ, សាវ តេ ភវិស្សតិ ឧបសម្បទា –

‘‘វស្សសតូបសម្បន្នាយ ភិក្ខុនិយា តទហុបសម្បន្នស្ស ភិក្ខុនោ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ជលិកម្មំ សាមីចិកម្មំ កត្តព្ពំ។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ...បេ....។

‘‘អជ្ជតគ្គេ ឱវដោ ភិក្ខុនីនំ ភិក្ខូសុ វចនបថោ, អនោវដោ ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីសុ វចនបថោ។ អយម្បិ ធម្មោ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយោ។ សចេ ខោ ត្វំ, គោតមិ, ឥមេ អដ្ឋ គរុធម្មេ បដិគ្គណ្ហេយ្យាសិ, សាវ តេ ភវិស្សតិ ឧបសម្បទា’’តិ។

‘‘សេយ្យថាបិ , ភន្តេ អានន្ទ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ [មណ្ឌនកជាតិយោ (សី. បី.)] សីសំន្ហាតោ [សីសំនហាតោ (សី. បី.), សីសនហាតោ (ស្យា.)] ឧប្បលមាលំ វា វស្សិកមាលំ វា អធិមុត្តកមាលំ

[អតិមុត្តកមាលំ (សី.)] វា លភិត្វា ឧភោហិ ហត្ថេហិ បដិគ្គហេត្វា ឧត្តមង្គេ សិរស្មិំ បតិដ្ឋាបេយ្យ; ឯវមេវ ខោ អហំ, ភន្តេ អានន្ទ, ឥមេ អដ្ឋ គរុធម្មេ បដិគ្គណ្ហាមិ យាវជីវំ អនតិក្កមនីយេ’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘បដិគ្គហិតា, ភន្តេ, មហាបជាបតិយា គោតមិយា អដ្ឋ គរុធម្មា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយា’’តិ។

‘‘សចេ, អានន្ទ, នាលភិស្ស មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជំ, ចិរដ្ឋិតិកំ, អានន្ទ, ព្រហ្មចរិយំ អភវិស្ស, វស្សសហស្សមេវ សទ្ធម្មោ តិដ្ឋេយ្យ។ យតោ ច ខោ, អានន្ទ, មាតុគាមោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ, ន ទានិ, អានន្ទ, ព្រហ្មចរិយំ ចិរដ្ឋិតិកំ ភវិស្សតិ។ បញ្ចេវ ទានិ, អានន្ទ, វស្សសតានិ សទ្ធម្មោ ឋស្សតិ។

‘‘សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, យានិ កានិចិ កុលានិ ពហុត្ថិកានិ [ពហុកិត្ថិកានិ (សី. បី.), ពហុឥត្ថិកានិ (ស្យា.)] អប្បបុរិសកានិ, តានិ សុប្បធំសិយានិ ហោន្តិ ចោរេហិ កុម្ភត្ថេនកេហិ; ឯវមេវ ខោ, អានន្ទ, យស្មិំ ធម្មវិនយេ លភតិ មាតុគាមោ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជំ, ន តំ ព្រហ្មចរិយំ ចិរដ្ឋិតិកំ ហោតិ។

‘‘សេយ្យថាបិ , អានន្ទ, សម្បន្នេ សាលិក្ខេត្តេ សេតដ្ឋិកា នាម រោគជាតិ និបតតិ, ឯវំ តំ សាលិក្ខេត្តំ ន ចិរដ្ឋិតិកំ ហោតិ; ឯវមេវ ខោ, អានន្ទ, យស្មិំ ធម្មវិនយេ លភតិ មាតុគាមោ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជំ, ន តំ ព្រហ្មចរិយំ ចិរដ្ឋិតិកំ ហោតិ។

‘‘សេយ្យថាបិ , អានន្ទ, សម្បន្នេ ឧច្ឆុក្ខេត្តេ មញ្ជិដ្ឋិកា [មញ្ចេដ្ឋិកា (សី. ស្យា.)] នាម រោគជាតិ និបតតិ, ឯវំ តំ ឧច្ឆុក្ខេត្តំ ន ចិរដ្ឋិតិកំ ហោតិ; ឯវមេវ ខោ, អានន្ទ, យស្មិំ ធម្មវិនយេ លភតិ មាតុគាមោ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជំ, ន តំ ព្រហ្មចរិយំ ចិរដ្ឋិតិកំ ហោតិ។

‘‘សេយ្យថាបិ , អានន្ទ, បុរិសោ មហតោ តឡាកស្ស បដិកច្ចេវ [បដិកច្ចេវ (សី. បី.)] អាឡិំ ពន្ធេយ្យ យាវទេវ ឧទកស្ស អនតិក្កមនាយ; ឯវមេវ ខោ, អានន្ទ, មយា បដិកច្ចេវ ភិក្ខុនីនំ អដ្ឋ គរុធម្មា បញ្ញត្តា យាវជីវំ អនតិក្កមនីយា’’តិ។ បឋមំ។

២. ឱវាទសុត្តំ

៥២. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘កតិហិ នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មន្និតព្ពោ’’តិ?

[បាចិ. ១៤៧] ‘‘អដ្ឋហិ ខោ, អានន្ទ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មន្និតព្ពោ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ…បេ.… សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ; ពហុស្សុតោ ហោតិ…បេ.… ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា; ឧភយានិ ខោ បនស្ស បាតិមោក្ខានិ វិត្ថារេន ស្វាគតានិ ហោន្តិ សុវិភត្តានិ សុប្បវត្តីនិ សុវិនិច្ឆិតានិ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ; កល្យាណវាចោ ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ, បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ [វិសដ្ឋាយ (ក.)] អនេលគឡាយ [អនេឡគឡាយ (សី. ក.)] អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; បដិពលោ ហោតិ ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតុំ សមាទបេតុំ សមុត្តេជេតុំ សម្បហំសេតុំ; យេភុយ្យេន ភិក្ខុនីនំ បិយោ ហោតិ មនាបោ; ន ខោ បនេតំ ភគវន្តំ ឧទ្ទិស្ស បព្ពជិតាយ កាសាយវត្ថនិវសនាយ គរុធម្មំ អជ្ឈាបន្នបុព្ពោ ហោតិ; វីសតិវស្សោ វា ហោតិ អតិរេកវីសតិវស្សោ វា។ ឥមេហិ ខោ, អានន្ទ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោវាទកោ សម្មន្និតព្ពោ’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. សំខិត្តសុត្តំ

៥៣. [ចូឡវ. ៤០៦] ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ មហាបជាបតី គោតមី យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ សា មហាបជាបតី គោតមី ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកា វូបកដ្ឋា អប្បមត្តា អាតាបិនី បហិតត្តា វិហរេយ្យ”ន្តិ។ “យេ ខោ ត្វំ, គោតមិ, ធម្មេ ជានេយ្យាសិ – ‘ឥមេ ធម្មា សរាគាយ សំវត្តន្តិ, នោ វិរាគាយ; សំយោគាយ សំវត្តន្តិ, នោ វិសំយោគាយ; អាចយាយ សំវត្តន្តិ, នោ អបចយាយ; មហិច្ឆតាយ សំវត្តន្តិ, នោ អប្បិច្ឆតាយ; អសន្តុដ្ឋិយា សំវត្តន្តិ, នោ សន្តុដ្ឋិយា; សង្គណិកាយ សំវត្តន្តិ, នោ បវិវេកាយ; កោសជ្ជាយ សំវត្តន្តិ, នោ វីរិយារម្ភាយ; ទុព្ភរតាយ សំវត្តន្តិ, នោ សុភរតាយា’តិ, ឯកំសេន, គោតមិ, ធារេយ្យាសិ – ‘នេសោ ធម្មោ, នេសោ វិនយោ, នេតំ សត្ថុសាសន’”ន្តិ ។

“យេ ច ខោ ត្វំ, គោតមិ, ធម្មេ ជានេយ្យាសិ – ‘ឥមេ ធម្មា វិរាគាយ សំវត្តន្តិ, នោ សរាគាយ; វិសំយោគាយ សំវត្តន្តិ, នោ សំយោគាយ; អបចយាយ សំវត្តន្តិ, នោ អាចយាយ; អប្បិច្ឆតាយ សំវត្តន្តិ, នោ មហិច្ឆតាយ; សន្តុដ្ឋិយា សំវត្តន្តិ, នោ អសន្តុដ្ឋិយា; បវិវេកាយ សំវត្តន្តិ, នោ សង្គណិកាយ ; វីរិយារម្ភាយ សំវត្តន្តិ, នោ កោសជ្ជាយ; សុភរតាយ សំវត្តន្តិ, នោ ទុព្ភរតាយា’តិ, ឯកំសេន, គោតមិ, ធារេយ្យាសិ – ‘ឯសោ ធម្មោ, ឯសោ វិនយោ, ឯតំ សត្ថុសាសន’”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ទីឃជាណុសុត្តំ

៥៤. ឯកំ សមយំ ភគវា កោលិយេសុ វិហរតិ កក្ករបត្តំ នាម កោលិយានំ និគមោ។ អថ ខោ ទីឃជាណុ កោលិយបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ទីឃជាណុ កោលិយបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “មយំ, ភន្តេ, គិហី កាមភោគិនោ [កាមភោគី (សី. ស្យា. បី.)] បុត្តសម្ពាធសយនំ អជ្ឈាវសាម, កាសិកចន្ទនំ បច្ចនុភោម , មាលាគន្ធវិលេបនំ ធារយាម, ជាតរូបរជតំ សាទិយាម។ តេសំ នោ, ភន្តេ, ភគវា អម្ហាកំ តថា ធម្មំ ទេសេតុ យេ អម្ហាកំ អស្សុ ធម្មា ទិដ្ឋធម្មហិតាយ ទិដ្ឋធម្មសុខាយ, សម្បរាយហិតាយ សម្បរាយសុខាយា”តិ។

“ចត្តារោមេ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ធម្មា កុលបុត្តស្ស ទិដ្ឋធម្មហិតាយ សំវត្តន្តិ ទិដ្ឋធម្មសុខាយ។ កតមេ ចត្តារោ? ឧដ្ឋានសម្បទា, អារក្ខសម្បទា, កល្យាណមិត្តតា, សមជីវិតា [សមជីវិកតា (សី.) អ. និ. ៨.៧៥]។ កតមា ច, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ឧដ្ឋានសម្បទា? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ យេន កម្មដ្ឋានេន ជីវិកំ [ជីវិតំ (ក.)] កប្បេតិ – យទិ កសិយា, យទិ វណិជ្ជាយ, យទិ គោរក្ខេន, យទិ ឥស្សត្តេន [ឥស្សត្ថេន (សី. ស្យា. បី.)], យទិ រាជបោរិសេន, យទិ សិប្បញ្ញតរេន – តត្ថ ទក្ខោ ហោតិ អនលសោ, តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ, អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ឧដ្ឋានសម្បទា។

“កតមា ច, ព្យគ្ឃបជ្ជ, អារក្ខសម្បទា? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តស្ស ភោគា ហោន្តិ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតា ពាហាពលបរិចិតា, សេទាវក្ខិត្តា, ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា។ តេ អារក្ខេន គុត្តិយា សម្បាទេតិ – ‘កិន្តិ មេ ឥមេ ភោគេ នេវ រាជានោ ហរេយ្យុំ, ន ចោរា ហរេយ្យុំ, ន អគ្គិ ឌហេយ្យ, ន ឧទកំ វហេយ្យ, ន អប្បិយា ទាយាទា ហរេយ្យុ’ន្តិ! អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, អារក្ខសម្បទា។

“កតមា ច, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កល្យាណមិត្តតា? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ យស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា បដិវសតិ, តត្ថ យេ តេ ហោន្តិ – គហបតី វា គហបតិបុត្តា វា ទហរា វា វុទ្ធសីលិនោ, វុទ្ធា វា វុទ្ធសីលិនោ, សទ្ធាសម្បន្នា, សីលសម្បន្នា, ចាគសម្បន្នា, បញ្ញាសម្បន្នា – តេហិ សទ្ធិំ សន្តិដ្ឋតិ សល្លបតិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជតិ; យថារូបានំ សទ្ធាសម្បន្នានំ សទ្ធាសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ សីលសម្បន្នានំ សីលសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ ចាគសម្បន្នានំ ចាគសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ បញ្ញាសម្បន្នានំ បញ្ញាសម្បទំ អនុសិក្ខតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កល្យាណមិត្តតា។

“កតមា ច, ព្យគ្ឃបជ្ជ, សមជីវិតា? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា, វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា, សមំ ជីវិកំ [សមជីវិកំ (ស្យា.), សមជីវិតំ (ក.)] កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ , ព្យគ្ឃបជ្ជ, តុលាធារោ វា តុលាធារន្តេវាសី វា តុលំ បគ្គហេត្វា ជានាតិ – ‘ឯត្តកេន វា ឱនតំ [ឱណតំ (ក.)], ឯត្តកេន វា ឧន្នត’ន្តិ [ឧណ្ណតន្តិ (ក.)]; ឯវមេវំ ខោ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា, វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា, សមំ ជីវិកំ កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ , ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ សចាយំ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ អប្បាយោ សមានោ ឧឡារំ ជីវិកំ [ជីវិតំ (ក.)] កប្បេតិ, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘ឧទុម្ពរខាទីវាយំ [ឧទុម្ពរខាទិកំ វាយំ (សី. បី.), ឧទុម្ពរខាទកំ ចាយំ (ស្យា.)] កុលបុត្តោ ភោគេ ខាទតី’តិ។ សចេ បនាយំ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ មហាយោ សមានោ កសិរំ ជីវិកំ [ជីវិតំ (ក.)] កប្បេតិ,

តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘អជេជ្ជមរណំវាយំ [អជទ្ទុមារិកំ វាយំ (សី. បី.), អទ្ទមារកំ ចាយំ (ស្យា.), ឯត្ថ ជទ្ទូតិ អសនំ = ភត្តភុញ្ជនំ, តស្មា អជទ្ទុមារិកន្តិ អនសនមរណន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ ម. និ. ១.៣៧៩ អដោលិបិយា “អជទ្ទុក”ន្តិ បទំ ទស្សិតំ] កុលបុត្តោ មរិស្សតី’តិ។ យតោ ច ខោយំ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា, វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា, សមំ ជីវិកំ កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, សមជីវិតា។

“ឯវំ សមុប្បន្នានំ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ភោគានំ ចត្តារិ អបាយមុខានិ ហោន្តិ – ឥត្ថិធុត្តោ, សុរាធុត្តោ, អក្ខធុត្តោ, បាបមិត្តោ បាបសហាយោ បាបសម្បវង្កោ។ សេយ្យថាបិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, មហតោ តឡាកស្ស ចត្តារិ ចេវ អាយមុខានិ, ចត្តារិ ច អបាយមុខានិ។ តស្ស បុរិសោ យានិ ចេវ អាយមុខានិ តានិ បិទហេយ្យ, យានិ ច អបាយមុខានិ តានិ វិវរេយ្យ; ទេវោ ច ន សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆេយ្យ។ ឯវញ្ហិ តស្ស, ព្យគ្ឃបជ្ជ, មហតោ តឡាកស្ស បរិហានិយេវ បាដិកង្ខា, នោ វុទ្ធិ; ឯវមេវំ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ឯវំ សមុប្បន្នានំ ភោគានំ ចត្តារិ អបាយមុខានិ ហោន្តិ – ឥត្ថិធុត្តោ, សុរាធុត្តោ, អក្ខធុត្តោ, បាបមិត្តោ បាបសហាយោ បាបសម្បវង្កោ។

“ឯវំ សមុប្បន្នានំ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ភោគានំ ចត្តារិ អាយមុខានិ ហោន្តិ – ន ឥត្ថិធុត្តោ, ន សុរាធុត្តោ, ន អក្ខធុត្តោ , កល្យាណមិត្តោ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ។ សេយ្យថាបិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, មហតោ តឡាកស្ស ចត្តារិ ចេវ អាយមុខានិ, ចត្តារិ ច អបាយមុខានិ។ តស្ស បុរិសោ យានិ ចេវ អាយមុខានិ តានិ វិវរេយ្យ, យានិ ច អបាយមុខានិ តានិ បិទហេយ្យ; ទេវោ ច សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆេយ្យ។ ឯវញ្ហិ តស្ស, ព្យគ្ឃបជ្ជ, មហតោ តឡាកស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ; ឯវមេវំ ខោ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ឯវំ សមុប្បន្នានំ ភោគានំ ចត្តារិ អាយមុខានិ ហោន្តិ – ន ឥត្ថិធុត្តោ , ន សុរាធុត្តោ, ន អក្ខធុត្តោ, កល្យាណមិត្តោ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ។ ឥមេ ខោ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ចត្តារោ ធម្មា កុលបុត្តស្ស ទិដ្ឋធម្មហិតាយ សំវត្តន្តិ ទិដ្ឋធម្មសុខាយ។

“ចត្តារោមេ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ធម្មា កុលបុត្តស្ស សម្បរាយហិតាយ សំវត្តន្តិ សម្បរាយសុខាយ។ កតមេ ចត្តារោ? សទ្ធាសម្បទា, សីលសម្បទា , ចាគសម្បទា, បញ្ញាសម្បទា។ កតមា ច, ព្យគ្ឃបជ្ជ, សទ្ធាសម្បទា? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ សទ្ធោ ហោតិ, សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធឹ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ…. សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, សទ្ធាសម្បទា។

“កតមា ច, ព្យគ្ឃបជ្ជ, សីលសម្បទា? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ.… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, សីលសម្បទា។

“កតមា ច, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ចាគសម្បទា? ឥធ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ចាគសម្បទា។

“កតមា ច, ព្យគ្ឃបជ្ជ, បញ្ញាសម្បទា? ឥធ , ព្យគ្ឃបជ្ជ, កុលបុត្តោ បញ្ញវា ហោតិ, ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ អយំ វុច្ចតិ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, បញ្ញាសម្បទា។ ឥមេ ខោ, ព្យគ្ឃបជ្ជ, ចត្តារោ ធម្មា កុលបុត្តស្ស សម្បរាយហិតាយ សំវត្តន្តិ សម្បរាយសុខាយា”តិ។

“ឧដ្ឋាតា កម្មធេយ្យេសុ, អប្បមត្តោ វិធានវា;
សមំ កប្បេតិ ជីវិកំ [ជីវិតំ (ក.)], សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“សទ្ធោ សីលេន សម្បន្នោ, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរោ;
និច្ចំ មគ្គំ វិសោធេតិ, សោត្ថានំ សម្បរាយិកំ។

“ឥច្ចេតេ អដ្ឋ ធម្មា ច, សទ្ធស្ស ឃរមេសិនោ;
អក្ខាតា សច្ចនាមេន, ឧភយត្ថ សុខាវហា។

“ទិដ្ឋធម្មហិតត្ថាយ, សម្បរាយសុខាយ ច;
ឯវមេតំ គហដ្ឋានំ, ចាគោ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតី”តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. ឧជ្ជយសុត្តំ

៥៥. អថ ខោ ឧជ្ជយោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធឹ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧជ្ជយោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “មយំ, ភោ គោតម, បវាសំ គន្តុកាមា។ តេសំ នោ ភវំ គោតមោ អម្ហាកំ តថា ធម្មំ ទេសេតុ – យេ អម្ហាកំ អស្សុ ធម្មា ទិដ្ឋធម្មហិតាយ, ទិដ្ឋធម្មសុខាយ, សម្បរាយហិតាយ, សម្បរាយសុខាយា”តិ។

“ចត្តារោមេ, ព្រាហ្មណ, ធម្មា កុលបុត្តស្ស ទិដ្ឋធម្មហិតាយ សំវត្តន្តិ, ទិដ្ឋធម្មសុខាយ។ កតមេ ចត្តារោ? ឧដ្ឋានសម្បទា , អារក្ខសម្បទា, កល្យាណមិត្តតា, សមជីវិតា។ កតមា ច, ព្រាហ្មណ, ឧដ្ឋានសម្បទា? ឥធ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ យេន កម្មដ្ឋានេន ជីវិកំ កប្បេតិ – យទិ កសិយា, យទិ វណិជ្ជាយ, យទិ គោរក្ខេន, យទិ ឥស្សត្ថេន, យទិ រាជបោរិសេន, យទិ សិប្បញ្ញតរេន – តត្ថ ទក្ខោ ហោតិ អនលសោ, តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ, អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, ឧដ្ឋានសម្បទា។

“កតមា ច, ព្រាហ្មណ, អារក្ខសម្បទា? ឥធ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តស្ស ភោគា ហោន្តិ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតា, ពាហាពលបរិចិតា, សេទាវក្ខិត្តា, ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា។ តេ អារក្ខេន គុត្តិយា សម្បាទេតិ – ‘កិន្តិ មេ ឥមេ ភោគេ នេវ រាជានោ ហរេយ្យុំ, ន ចោរា ហរេយ្យុំ, ន អគ្គិ ឌហេយ្យ, ន ឧទកំ វហេយ្យ, ន អប្បិយា ទាយាទា ហរេយ្យុ’ន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, អារក្ខសម្បទា។

“កតមា ច, ព្រាហ្មណ, កល្យាណមិត្តតា? ឥធ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ យស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា បដិវសតិ តត្រ យេ តេ ហោន្តិ – គហបតី វា គហបតិបុត្តា វា ទហរា វា វុទ្ធសីលិនោ, វុទ្ធា វា វុទ្ធសីលិនោ, សទ្ធាសម្បន្នា, សីលសម្បន្នា, ចាគសម្បន្នា, បញ្ញាសម្បន្នា – តេហិ សទ្ធិំ សន្តិដ្ឋតិ សល្លបតិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជតិ; យថារូបានំ សទ្ធាសម្បន្នានំ សទ្ធាសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ សីលសម្បន្នានំ សីលសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ ចាគសម្បន្នានំ ចាគសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ បញ្ញាសម្បន្នានំ បញ្ញាសម្បទំ អនុសិក្ខតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, កល្យាណមិត្តតា។

“កតមា ច, ព្រាហ្មណ, សមជីវិតា? ឥធ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា សមំ ជីវិកំ កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, តុលាធារោ វា តុលាធារន្តេវាសី វា តុលំ បគ្គហេត្វា ជានាតិ – ‘ឯត្តកេន វា ឱនតំ, ឯត្តកេន វា ឧន្នត’ន្តិ; ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា សមំ ជីវិកំ កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ សចាយំ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ អប្បាយោ សមានោ ឧឡារំ ជីវិកំ កប្បេតិ, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘ឧទុម្ពរខាទីវាយំ កុលបុត្តោ ភោគេ ខាទតី’តិ។ សចេ បនាយំ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ មហាយោ សមានោ កសិរំ ជីវិកំ កប្បេតិ, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘អជេដ្ឋមរណំវាយំ កុលបុត្តោ មរិស្សតី’តិ។ យតោ ច ខោយំ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា សមំ ជីវិកំ កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ, អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, សមជីវិតា។

“ឯវំ សមុប្បន្នានំ, ព្រាហ្មណ, ភោគានំ ចត្តារិ អបាយមុខានិ ហោន្តិ – ឥត្ថិធុត្តោ, សុរាធុត្តោ, អក្ខធុត្តោ, បាបមិត្តោ បាបសហាយោ បាបសម្បវង្កោ។ សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, មហតោ តឡាកស្ស ចត្តារិ ចេវ អាយមុខានិ, ចត្តារិ ច អបាយមុខានិ។ តស្ស បុរិសោ យានិ ចេវ អាយមុខានិ តានិ បិទហេយ្យ, យានិ ច អបាយមុខានិ តានិ វិវរេយ្យ; ទេវោ ច ន សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆេយ្យ។ ឯវញ្ហិ តស្ស ព្រាហ្មណ , មហតោ តឡាកស្ស បរិហានិយេវ បាដិកង្ខា, នោ វុទ្ធិ ; ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯវំ សមុប្បន្នានំ ភោគានំ ចត្តារិ អបាយមុខានិ ហោន្តិ – ឥត្ថិធុត្តោ, សុរាធុត្តោ, អក្ខធុត្តោ, បាបមិត្តោ បាបសហាយោ បាបសម្បវង្កោ។

“ឯវំ សមុប្បន្នានំ, ព្រាហ្មណ, ភោគានំ ចត្តារិ អាយមុខានិ ហោន្តិ – ន ឥត្ថិធុត្តោ, ន សុរាធុត្តោ, ន អក្ខធុត្តោ, កល្យាណមិត្តោ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ។ សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, មហតោ តឡាកស្ស ចត្តារិ ចេវ អាយមុខានិ ចត្តារិ ច អបាយមុខានិ។ តស្ស បុរិសោ យានិ ចេវ អាយមុខានិ តានិ វិវរេយ្យ, យានិ ច អបាយមុខានិ តានិ បិទហេយ្យ; ទេវោ ច សម្មា ធារំ អនុប្បវេច្ឆេយ្យ។ ឯវញ្ហិ តស្ស, ព្រាហ្មណ, មហតោ តឡាកស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ; ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯវំ សមុប្បន្នានំ ភោគានំ ចត្តារិ អាយមុខានិ ហោន្តិ – ន ឥត្ថិធុត្តោ…បេ…. កល្យាណសម្បវង្កោ។ ឥមេ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចត្តារោ ធម្មា កុលបុត្តស្ស ទិដ្ឋធម្មហិតាយ សំវត្តន្តិ ទិដ្ឋធម្មសុខាយ។

“ចត្តារោមេ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តស្ស ធម្មា សម្បរាយហិតាយ សំវត្តន្តិ សម្បរាយសុខាយ។ កតមេ ចត្តារោ? សទ្ធាសម្បទា, សីលសម្បទា, ចាគសម្បទា, បញ្ញាសម្បទា។ កតមា ច, ព្រាហ្មណ, សទ្ធាសម្បទា? ឥធ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ សទ្ធោ ហោតិ, សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធឹ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ… សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, សទ្ធាសម្បទា។

“កតមា ច, ព្រាហ្មណ, សីលសម្បទា? ឥធ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, សីលសម្បទា។

“កតមា ច, ព្រាហ្មណ, ចាគសម្បទា? ឥធ , ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, ចាគសម្បទា។

“កតមា ច, ព្រាហ្មណ, បញ្ញាសម្បទា? ឥធ, ព្រាហ្មណ, កុលបុត្តោ បញ្ញវា ហោតិ…បេ… សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, បញ្ញាសម្បទា។ ឥមេ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចត្តារោ ធម្មា កុលបុត្តស្ស សម្បរាយហិតាយ សំវត្តន្តិ សម្បរាយសុខាយា”តិ។

“ឧដ្ឋាតា កម្មធេយ្យេសុ, អប្បមត្តោ វិធានវា;
សមំ កប្បេតិ ជីវិកំ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“សទ្ធោ សីលេន សម្បន្នោ, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរោ;
និច្ចំ មគ្គំ វិសោធេតិ, សោត្ថានំ សម្បរាយិកំ។

“ឥច្ចេតេ អដ្ឋ ធម្មា ច, សទ្ធស្ស ឃរមេសិនោ;
អក្ខាតា សច្ចនាមេន, ឧភយត្ថ សុខាវហា។

“ទិដ្ឋធម្មហិតត្ថាយ, សម្បរាយសុខាយ ច;
ឯវមេតំ គហដ្ឋានំ, ចាគោ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតី”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. ភយសុត្តំ

៥៦. “‘ភយ’ន្តិ [ចូឡនិ. ខគ្គវិសាណសុត្តនិទ្ទេស ១៣៧], ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។ ‘ទុក្ខ’ន្តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។ ‘រោគោ’តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។ ‘គណ្ឌោ’តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។ ‘សល្ល’ន្តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។ ‘សង្គោ’តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។ ‘បង្កោ’តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ ។ ‘គព្ភោ’តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។ កស្មា ច, ភិក្ខវេ, ‘ភយ’ន្តិ កាមានមេតំ អធិវចនំ? យស្មា ច កាមរាគរត្តាយំ, ភិក្ខវេ, ឆន្ទរាគវិនិពទ្ធោ ទិដ្ឋធម្មិកាបិ ភយា ន បរិមុច្ចតិ, សម្បរាយិកាបិ ភយា ន បរិមុច្ចតិ, តស្មា ‘ភយ’ន្តិ កាមានមេតំ អធិវចនំ។ កស្មា ច, ភិក្ខវេ, ‘ទុក្ខ’ន្តិ…បេ… ‘រោគោ’តិ… ‘គណ្ឌោ’តិ… ‘សល្ល’ន្តិ… ‘សង្គោ’តិ… ‘បង្កោ’តិ… ‘គព្ភោ’តិ កាមានមេតំ អធិវចនំ? យស្មា ច កាមរាគរត្តាយំ, ភិក្ខវេ, ឆន្ទរាគវិនិពទ្ធោ ទិដ្ឋធម្មិកាបិ គព្ភា ន បរិមុច្ចតិ, សម្បរាយិកាបិ គព្ភា ន បរិមុច្ចតិ, តស្មា ‘គព្ភោ’តិ កាមានមេតំ អធិវចនំ”។

“ភយំ ទុក្ខញ្ច រោគោ ច, គណ្ឌោ សល្លញ្ច សង្គោ ច;
បង្កោ គព្ភោ ច ឧភយំ, ឯតេ កាមា បវុច្ចន្តិ;
យត្ថ សត្តោ បុថុជ្ជនោ។

“ឱតិណ្ណោ សាតរូបេន, បុន គព្ភាយ គច្ឆតិ;
យតោ ច ភិក្ខុ អាតាបី, សម្បជញ្ញំ [សម្បជញ្ញោ (ស្យា. ក.) សំ. និ. ៤.២៥១ បស្សិតព្ពំ] ន រិច្ចតិ។

“សោ ឥមំ បលិបថំ ទុគ្គំ, អតិក្កម្ម តថាវិធោ;
បជំ ជាតិជរូបេតំ, ផន្ទមានំ អវេក្ខតី”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. បឋមអាហុនេយ្យសុត្តំ

៥៧. “អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ …បេ… សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ; ពហុស្សុតោ ហោតិ…បេ… ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា; កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ ; សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, សម្មាទស្សនេន សមន្នាគតោ; ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី; អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ… ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ; ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន…បេ… យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ; អាសវានំ ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយអាហុនេយ្យសុត្តំ

៥៨. “អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ …បេ… សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ; ពហុស្សុតោ ហោតិ…បេ… ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា; អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ; អារញ្ញិកោ ហោតិ បន្តសេនាសនោ; អរតិរតិសហោ ហោតិ, ឧប្បន្នំ អរតឹ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរតិ; ភយភេរវសហោ ហោតិ, ឧប្បន្នំ ភយភេរវំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរតិ ; ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី; អាសវានំ ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមបុគ្គលសុត្តំ

៥៩. “អដ្ឋិមេ ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស? កតមេ អដ្ឋ? សោតាបន្នោ, សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, សកទាគាមី, សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, អនាគាមី, អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, អរហា, អរហត្តាយ បដិបន្នោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ បុគ្គលា អាហុនេយ្យា…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។

“ចត្តារោ ច បដិបន្នា, ចត្តារោ ច ផលេ ឋិតា;
ឯស សង្ឃោ ឧជុភូតោ, បញ្ញាសីលសមាហិតោ។

“យជមានានំ មនុស្សានំ, បុញ្ញបេក្ខាន បាណិនំ;
ករោតំ ឱបធិកំ បុញ្ញំ, សង្ឃេ ទិន្នំ មហប្ផល”ន្តិ។ នវមំ;

១០. ទុតិយបុគ្គលសុត្តំ

៦០. “អដ្ឋិមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេ អដ្ឋ? សោតាបន្នោ , សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ…បេ… អរហា, អរហត្តាយ បដិបន្នោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ បុគ្គលា អាហុនេយ្យា…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។

“ចត្តារោ ច បដិបន្នា, ចត្តារោ ច ផលេ ឋិតា;
ឯស សង្ឃោ សមុក្កដ្ឋោ, សត្តានំ អដ្ឋ បុគ្គលា។

“យជមានានំ មនុស្សានំ, បុញ្ញបេក្ខាន បាណិនំ;
ករោតំ ឱបធិកំ បុញ្ញំ, ឯត្ថ ទិន្នំ មហប្ផល”ន្តិ។ ទសមំ;

គោតមីវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

គោតមី ឱវាទំ សំខិត្តំ, ទីឃជាណុ ច ឧជ្ជយោ;

ភយា ទ្វេ អាហុនេយ្យា ច, ទ្វេ ច អដ្ឋ បុគ្គលាតិ។

(៧) ២. ភូមិចាលវគ្គោ

១. ឥច្ឆាសុត្តំ

៦១. [អ. និ. ៨.៧៧] “អដ្ឋិមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ អដ្ឋ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ លាភាយ លាភោ នុប្បជ្ជតិ។ សោ តេន អលាភេន សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ , ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ, ន ច លាភី, សោចី ច បរិទេវី ច, ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ លាភាយ លាភោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តេន លាភេន មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទមាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ, លាភី ច មទី ច បមាទី ច, ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ន ឧដ្ឋហតិ ន ឃដតិ ន វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស អនុដ្ឋហតោ អឃដតោ អវាយមតោ លាភាយ លាភោ នុប្បជ្ជតិ។ សោ តេន អលាភេន សោចតិ, កិលមតិ, បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ន ឧដ្ឋហតិ ន ឃដតិ ន វាយមតិ លាភាយ, ន ច លាភី, សោចី ច បរិទេវី ច, ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស អនុដ្ឋហតោ, អឃដតោ, អវាយមតោ លាភាយ លាភោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តេន លាភេន មជ្ជតិ, បមជ្ជតិ, បមាទមាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ន ឧដ្ឋហតិ ន ឃដតិ ន វាយមតិ លាភាយ, លាភី ច មទី ច, បមាទី ច, ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ លាភាយ លាភោ នុប្បជ្ជតិ។ សោ តេន អលាភេន ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ, ន ច លាភី, ន ច សោចី ន ច បរិទេវី, អច្ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ លាភាយ លាភោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តេន លាភេន ន មជ្ជតិ, ន បមជ្ជតិ, ន បមាទមាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ, លាភី ច, ន ច មទី ន ច បមាទី, អច្ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស អនុដ្ឋហតោ, អឃដតោ, អវាយមតោ លាភាយ លាភោ នុប្បជ្ជតិ។ សោ តេន អលាភេន ន សោចតិ, ន កិលមតិ, ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ , ន ច លាភី, ន ច សោចី ន ច បរិទេវី, អច្ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស អនុដ្ឋហតោ អឃដតោ អវាយមតោ លាភាយ លាភោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តេន លាភេន ន មជ្ជតិ, ន បមជ្ជតិ, ន បមាទមាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ – ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ, លាភី ច, ន ច មទី ន ច បមាទី, អច្ចុតោ ច សទ្ធម្មា ’។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. អលំសុត្តំ

៦២. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ អលំ បរេសំ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ [ធារកជាតិកោ (សី. ស្យា. បី.) អ. និ. ៨.៧៨] ហោតិ; ធាតានញ្ច [ធតានញ្ច (សី. ស្យា. បី.)] ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា [អត្ថូបវរិក្ខី (សី. ស្យា. បី.)] ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ, បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; សន្ទស្សកោ ច ហោតិ សមាទបកោ [សមាទាបកោ (?)] សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ អលំ បរេសំ។

“បញ្ចហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ អលំ បរេសំ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ…បេ… អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; សន្ទស្សកោ ច ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ អលំ បរេសំ។

“ចតូហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ នាលំ បរេសំ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ, បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ នាលំ បរេសំ។

“ចតូហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ នាលំ អត្តនោ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; ន ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ…បេ… អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; សន្ទស្សកោ ច ហោតិ…បេ… សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។

“តីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ នាលំ បរេសំ។ កតមេហិ តីហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ, បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ។

“តីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។ កតមេហិ តីហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ…បេ… អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; សន្ទស្សកោ ច ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។

“ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ។ កតមេហិ ទ្វីហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; នោ ច សុតានំ ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ…បេ… អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ…បេ… សព្រហ្មចារីនំ ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ។

“ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; នោ ច សុតានំ ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ, បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; សន្ទស្សកោ ច ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ , ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សំខិត្តសុត្តំ

៦៣. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ”ន្តិ។ “ឯវមេវ បនិធេកច្ចេ មោឃបុរិសា មមញ្ញេវ អជ្ឈេសន្តិ។ ធម្មេ ច ភាសិតេ មមញ្ញេវ អនុពន្ធិតព្ពំ មញ្ញន្តី”តិ។ “ទេសេតុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ, ទេសេតុ សុគតោ សំខិត្តេន ធម្មំ។ អប្បេវ នាមាហំ ភគវតោ ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានេយ្យំ, អប្បេវ នាមាហំ ភគវតោ ភាសិតស្ស ទាយាទោ អស្ស”ន្តិ។ “តស្មាតិហ តេ, ភិក្ខុ ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អជ្ឈត្តំ មេ ចិត្តំ ឋិតំ ភវិស្សតិ សុសណ្ឋិតំ, ន ច ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សន្តី’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខុ, សិក្ខិតព្ពំ”។

“យតោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ ឋិតំ ហោតិ សុសណ្ឋិតំ, ន ច ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ, តតោ តេ, ភិក្ខុ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘មេត្តា មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ភវិស្សតិ ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខុ, សិក្ខិតព្ពំ។

“យតោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, អយំ សមាធិ ឯវំ ភាវិតោ ហោតិ ពហុលីកតោ, តតោ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ សមាធឹ សវិតក្កម្បិ សវិចារំ [សវិតក្កសវិចារម្បិ (ក.)] ភាវេយ្យាសិ, អវិតក្កម្បិ វិចារមត្តំ [អវិតក្កវិចារមត្តម្បិ (ក.) វិសុទ្ធិ. ១.២៧១ បស្សិតព្ពំ] ភាវេយ្យាសិ, អវិតក្កម្បិ អវិចារំ [អវិតក្កអវិចារម្បិ (ក.)] ភាវេយ្យាសិ, សប្បីតិកម្បិ ភាវេយ្យាសិ, និប្បីតិកម្បិ ភាវេយ្យាសិ, សាតសហគតម្បិ ភាវេយ្យាសិ, ឧបេក្ខាសហគតម្បិ ភាវេយ្យាសិ។

“យតោ ខោ, តេ ភិក្ខុ, អយំ សមាធិ ឯវំ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ, តតោ តេ, ភិក្ខុ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ករុណា មេ ចេតោវិមុត្តិ... មុទិតា មេ ចេតោវិមុត្តិ... ឧបេក្ខា មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ភវិស្សតិ ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខុ, សិក្ខិតព្ពំ។

“យតោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, អយំ សមាធិ ឯវំ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ, តតោ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ សមាធឹ សវិតក្កសវិចារម្បិ ភាវេយ្យាសិ, អវិតក្កវិចារមត្តម្បិ ភាវេយ្យាសិ, អវិតក្កអវិចារម្បិ ភាវេយ្យាសិ, សប្បីតិកម្បិ ភាវេយ្យាសិ, និប្បីតិកម្បិ ភាវេយ្យាសិ, សាតសហគតម្បិ ភាវេយ្យាសិ, ឧបេក្ខាសហគតម្បិ ភាវេយ្យាសិ។

“យតោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, អយំ សមាធិ ឯវំ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ, តតោ តេ, ភិក្ខុ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘កាយេ កាយានុបស្សី វិហរិស្សាមិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្ស’ន្តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខុ, សិក្ខិតព្ពំ។

“យតោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, អយំ សមាធិ ឯវំ ភាវិតោ ហោតិ ពហុលីកតោ, តតោ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ សមាធឹ សវិតក្កសវិចារម្បិ ភាវេយ្យាសិ, អវិតក្កវិចារមត្តម្បិ ភាវេយ្យាសិ, អវិតក្កអវិចារម្បិ ភាវេយ្យាសិ, សប្បីតិកម្បិ ភាវេយ្យាសិ, និប្បីតិកម្បិ ភាវេយ្យាសិ, សាតសហគតម្បិ ភាវេយ្យាសិ , ឧបេក្ខាសហគតម្បិ ភាវេយ្យាសិ។

“យតោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, អយំ សមាធិ ឯវំ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ, តតោ តេ, ភិក្ខុ , ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរិស្សាមិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្ស’ន្តិ; ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរិស្សាមិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្ស’ន្តិ; ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរិស្សាមិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្ស’ន្តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ភិក្ខុ, សិក្ខិតព្ពំ។

“យតោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, អយំ សមាធិ ឯវំ ភាវិតោ ហោតិ ពហុលីកតោ, តតោ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ សមាធឹ សវិតក្កសវិចារម្បិ ភាវេយ្យាសិ, អវិតក្កវិចារមត្តម្បិ ភាវេយ្យាសិ, អវិតក្កអវិចារម្បិ ភាវេយ្យាសិ, សប្បីតិកម្បិ

ភាវេយ្យាសិ, និប្បីតិកម្បិ ភាវេយ្យាសិ, សាតសហគតម្បិ ភាវេយ្យាសិ, ឧបេក្ខាសហគតម្បិ ភាវេយ្យាសិ។

“យតោ ខោ តេ, ភិក្ខុ, អយំ សមាធិ ឯវំ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ, តតោ ត្វំ, ភិក្ខុ, យេន យេនេវ គគ្ឃសិ ផាសុំយេវ គគ្ឃសិ, យត្ថ យត្ថ ឋស្សសិ ផាសុំយេវ ឋស្សសិ, យត្ថ យត្ថ និសីទិស្សសិ ផាសុំយេវ និសីទិស្សសិ, យត្ថ យត្ថ សេយ្យំ កប្បេស្សសិ ផាសុំយេវ សេយ្យំ កប្បេស្សសី”តិ។

អថ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតា ឥមិនា ឱវាទេន ឱវទិតោ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខុ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ, តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ “ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា”តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បន សោ ភិក្ខុ អរហតំ អហោសីតិ។ តតិយំ។

៤. គយាសីសសុត្តំ

៦៤. ឯកំ សមយំ ភគវា គយាយំ វិហរតិ គយាសីសេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ…បេ…. “បុព្ពាហំ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធោ ពោធិសត្តោវ សមានោ ឱភាសញ្ញេវ ខោ សញ្ជានាមិ, នោ ច រូបានិ បស្សាមិ”។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ ឱភាសញ្ចេវ សញ្ជានេយ្យំ រូបានិ ច បស្សេយ្យំ; ឯវំ មេ ឥទំ ញាណទស្សនំ បរិសុទ្ធតរំ អស្សា’”តិ។

“សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អបរេន សមយេន អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ ឱភាសញ្ចេវ សញ្ជានាមិ, រូបានិ ច បស្សាមិ; នោ ច ខោ តាហិ ទេវតាហិ សទ្ធឹ សន្តិដ្ឋាមិ សល្លបាមិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជាមិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ ឱភាសញ្ចេវ សញ្ជានេយ្យំ, រូបានិ ច បស្សេយ្យំ, តាហិ ច ទេវតាហិ សទ្ធឹ សន្តិដ្ឋេយ្យំ សល្លបេយ្យំ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជេយ្យំ; ឯវំ មេ ឥទំ ញាណទស្សនំ បរិសុទ្ធតរំ អស្សា’”តិ។

“សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អបរេន សមយេន អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ ឱភាសញ្ចេវ សញ្ជានាមិ, រូបានិ ច បស្សាមិ, តាហិ ច ទេវតាហិ សទ្ធឹ សន្តិដ្ឋាមិ សល្លបាមិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជាមិ; នោ ច ខោ តា ទេវតា ជានាមិ – ឥមា ទេវតា អមុកម្ហា វា អមុកម្ហា វា ទេវនិកាយាតិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ ឱភាសញ្ចេវ សញ្ជានេយ្យំ, រូបានិ ច បស្សេយ្យំ, តាហិ ច ទេវតាហិ សទ្ធឹ សន្តិដ្ឋេយ្យំ សល្លបេយ្យំ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជេយ្យំ, តា ច ទេវតា ជានេយ្យំ – ឥមា ទេវតា អមុកម្ហា វា អមុកម្ហា វា ទេវនិកាយា’តិ; ឯវំ មេ ឥទំ ញាណទស្សនំ បរិសុទ្ធតរំ អស្សា’”តិ។

“សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អបរេន សមយេន អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ ឱភាសញ្ចេវ សញ្ជានាមិ, រូបានិ ច បស្សាមិ, តាហិ ច ទេវតាហិ សទ្ធឹ សន្តិដ្ឋាមិ សល្លបាមិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជាមិ, តា ច ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា អមុកម្ហា វា អមុកម្ហា វា ទេវនិកាយា’តិ; នោ ច ខោ តា ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឥមស្ស កម្មស្ស វិបាកេន ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា’តិ…បេ…. តា ច ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឥមស្ស កម្មស្ស វិបាកេន ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា’តិ; នោ ច ខោ តា ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឥមស្ស កម្មស្ស វិបាកេន ឯវមាហារា ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទិនិយោ’តិ …បេ…. តា ច ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឥមស្ស កម្មស្ស វិបាកេន ឯវមាហារា ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទិនិយោ’តិ; នោ ច ខោ តា ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឯវំទីឃាយុកា ឯវំចិរដ្ឋិតិកា’តិ…បេ…. តា ច ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឯវំទីឃាយុកា ឯវំចិរដ្ឋិតិកា’តិ; នោ ច ខោ តា ទេវតា ជានាមិ យទិ វា មេ ឥមាហិ ទេវតាហិ សទ្ធឹ សន្និវុត្ថបុព្ពំ យទិ វា ន សន្និវុត្ថបុព្ពន្តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ ឱភាសញ្ចេវ សញ្ជានេយ្យំ, រូបានិ ច បស្សេយ្យំ, តាហិ ច ទេវតាហិ សទ្ធឹ សន្តិដ្ឋេយ្យំ សល្លបេយ្យំ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជេយ្យំ , តា ច ទេវតា ជានេយ្យំ – ‘ឥមា ទេវតា អមុកម្ហា វា អមុកម្ហា វា ទេវនិកាយា’តិ, តា ច ទេវតា ជានេយ្យំ – ‘ឥមា ទេវតា ឥមស្ស កម្មស្ស វិបាកេន ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា’តិ, តា ច ទេវតា ជានេយ្យំ – ‘ឥមា ទេវតា ឯវមាហារា ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទិនិយោ’តិ, តា ច

ទេវតា ជានេយ្យំ – ‘ឥមា ទេវតា ឯវំទីឃាយុកា ឯវំចិរដ្ឋិតិកា’តិ, តា ច ទេវតា ជានេយ្យំ យទិ វា មេ ឥមាហិ ទេវតាហិ សទ្ធិំ សន្និវុត្ថបុព្ពំ យទិ វា ន សន្និវុត្ថបុព្ពន្តិ; ឯវំ មេ ឥទំ ញាណទស្សនំ បរិសុទ្ធតរំ អស្សា’”តិ។

“សោ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, អបរេន សមយេន អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ ឱភាសញ្ចេវ សញ្ជានាមិ, រូបានិ ច បស្សាមិ, តាហិ ច ទេវតាហិ សទ្ធិំ សន្តិដ្ឋាមិ សល្លបាមិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជាមិ, តា ច ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា អមុកម្ហា វា អមុកម្ហា វា ទេវនិកាយា’តិ, តា ច ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឥមស្ស កម្មស្ស វិបាកេន ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា’តិ, តា ច ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឯវមាហារា ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទិនិយោ’តិ , តា ច ទេវតា ជានាមិ – ‘ឥមា ទេវតា ឯវំទីឃាយុកា ឯវំចិរដ្ឋិតិកា’តិ, តា ច ទេវតា ជានាមិ យទិ វា មេ ទេវតាហិ សទ្ធិំ សន្និវុត្ថបុព្ពំ យទិ វា ន សន្និវុត្ថបុព្ពន្តិ។

“យាវកីវញ្ច មេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ អដ្ឋបរិវដ្ដំ អធិទេវញាណទស្សនំ ន សុវិសុទ្ធំ អហោសិ, នេវ តាវាហំ, ភិក្ខវេ, ‘សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ [អភិសម្ពុទ្ធោ (សី. ស្យា. បី.)] បច្ចញ្ញាសិំ។ យតោ ច ខោ មេ , ភិក្ខវេ, ឯវំ អដ្ឋបរិវដ្ដំ អធិទេវញាណទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ អហោសិ, អថាហំ, ភិក្ខវេ, ‘សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសិំ; ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ; អកុប្បា មេ ចេតោវិមុត្តិ [វិមុត្តិ (ក. សី. ក.)]; អយមន្តិមា ជាតិ នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អភិភាយតនសុត្តំ

៦៥. [ទី. និ. ៣.៣៣៨, ៣៥៨; អ. និ. ១០.២៩] “អដ្ឋិមានិ, ភិក្ខវេ, អភិភាយតនានិ។ កតមានិ អដ្ឋ? អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ។ ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ បឋមំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ។ ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ ទុតិយំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ។ ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ តតិយំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ។ ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ ចតុត្ថំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ នីលានិ នីលវណ្ណានិ នីលនិទស្សនានិ នីលនិភាសានិ។ ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ បញ្ចមំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បីតានិ បីតវណ្ណានិ បីតនិទស្សនានិ បីតនិភាសានិ។ ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ ឆដ្ឋំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ លោហិតកានិ លោហិតកវណ្ណានិ លោហិតកនិទស្សនានិ លោហិតកនិភាសានិ។ ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ សត្តមំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ ឱទាតានិ ឱទាតវណ្ណានិ ឱទាតនិទស្សនានិ ឱទាតនិភាសានិ។ ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ អដ្ឋមំ អភិភាយតនំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ អភិភាយតនានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. វិមោក្ខសុត្តំ

៦៦. “អដ្ឋិមេ, ភិក្ខវេ, វិមោក្ខា។ កតមេ អដ្ឋ? រូបី រូបានិ បស្សតិ។ អយំ បឋមោ វិមោក្ខោ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី, ពហិទ្ធា [អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា (ស្យា. បី. ក.) ទី. និ. ២.១២៩; ទី. និ. ៣.៣៣៨, ៣៥៨; អ. និ. ៨.១១៩; ម. និ. ២.២៤៨ បស្សិតព្ពំ] រូបានិ បស្សតិ។ អយំ ទុតិយោ វិមោក្ខោ។

“សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតិ។ អយំ តតិយោ វិមោក្ខោ។

“សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ ចតុត្ថោ វិមោក្ខោ។

“សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ បញ្ចមោ វិមោក្ខោ។

“សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ ឆដ្ឋោ វិមោក្ខោ។

“សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ សត្តមោ វិមោក្ខោ។

“សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ អដ្ឋមោ វិមោក្ខោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ វិមោក្ខា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អនរិយវោហារសុត្តំ

៦៧. “អដ្ឋិមេ , ភិក្ខវេ, អនរិយវោហារា។ កតមេ អដ្ឋ? អទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទិតា, អសុតេ សុតវាទិតា, អមុតេ មុតវាទិតា, អវិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទិតា, ទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទិតា, សុតេ អសុតវាទិតា, មុតេ អមុតវាទិតា, វិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ អនរិយវោហារា”តិ។ សត្តមំ។

៨. អរិយវោហារសុត្តំ

៦៨. “អដ្ឋិមេ, ភិក្ខវេ, អរិយវោហារា។ កតមេ អដ្ឋ? អទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទិតា, អសុតេ អសុតវាទិតា, អមុតេ អមុតវាទិតា, អវិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា, ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទិតា, សុតេ សុតវាទិតា, មុតេ មុតវាទិតា, វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទិតា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ អរិយវោហារា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បរិសាសុត្តំ

៦៩. “អដ្ឋិមា, ភិក្ខវេ, បរិសា។ កតមា អដ្ឋ? ខត្តិយបរិសា , ព្រាហ្មណបរិសា, គហបតិបរិសា, សមណបរិសា, ចាតុមហារាជិកបរិសា, តាវតឹសបរិសា, មារបរិសា, ព្រហ្មបរិសា។ អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, អនេកសតំ ខត្តិយបរិសំ ឧបសង្កមិតា។ តត្របិ មយា សន្និសិន្នបុព្ពញ្ចេវ សល្លបិតបុព្ពញ្ច សាកច្ឆា ច សមាបន្នបុព្ពា។ តត្ថ យាទិសកោ តេសំ វណ្ណោ ហោតិ តាទិសកោ មយ្ហំ វណ្ណោ ហោតិ, យាទិសកោ តេសំ សរោ ហោតិ តាទិសកោ មយ្ហំ សរោ ហោតិ។ ធម្មិយា ច កថាយ សន្ទស្សេមិ សមាទបេមិ សមុត្តេជេមិ សម្បហំសេមិ ។ ភាសមានញ្ច មំ ន ជានន្តិ – ‘កោ នុ ខោ អយំ ភាសតិ ទេវោ វា មនុស្សោ វា’តិ។ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា អន្តរធាយាមិ។ អន្តរហិតញ្ច មំ ន ជានន្តិ – ‘កោ នុ ខោ អយំ អន្តរហិតោ ទេវោ វា មនុស្សោ វា’”តិ។

“អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, អនេកសតំ ព្រាហ្មណបរិសំ…បេ.… គហបតិបរិសំ… សមណបរិសំ… ចាតុមហារាជិកបរិសំ… តាវតឹសបរិសំ… មារបរិសំ… ព្រហ្មបរិសំ ឧបសង្កមិតា។ តត្របិ មយា សន្និសិន្នបុព្ពញ្ចេវ សល្លបិតបុព្ពញ្ច សាកច្ឆា ច សមាបន្នបុព្ពា។ តត្ថ យាទិសកោ តេសំ វណ្ណោ ហោតិ តាទិសកោ មយ្ហំ វណ្ណោ ហោតិ, យាទិសកោ តេសំ សរោ ហោតិ តាទិសកោ មយ្ហំ សរោ ហោតិ។ ធម្មិយា ច កថាយ សន្ទស្សេមិ សមាទបេមិ សមុត្តេជេមិ សម្បហំសេមិ។ ភាសមានញ្ច មំ ន ជានន្តិ – ‘កោ នុ ខោ អយំ ភាសតិ ទេវោ វា មនុស្សោ វា’តិ។ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា អន្តរធាយាមិ។ អន្តរហិតញ្ច មំ ន ជានន្តិ – ‘កោ នុ ខោ អយំ អន្តរហិតោ ទេវោ វា មនុស្សោ វា’តិ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ បរិសា”តិ។ នវមំ។

១០. ភូមិចាលសុត្តំ

៧០. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ វេសាលិំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ វេសាលិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “គណ្ហាហិ, អានន្ទ, និសីទនំ។ យេន ចាបាលំ ចេតិយំ [បាវាលចេតិយំ (ស្យា.), ចាបាលចេតិយំ (បី. ក.)] តេនុបសង្កមិស្សាម ទិវាវិហារាយា”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បដិស្សុត្វា និសីទនំ អាទាយ ភគវន្តំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធិ។

អថ ខោ ភគវា យេន ចាបាលំ ចេតិយំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “រមណីយា , អានន្ទ, វេសាលី, រមណីយំ ឧទេនំ ចេតិយំ, រមណីយំ គោតមកំ ចេតិយំ, រមណីយំ សត្តម្ពំ ចេតិយំ, រមណីយំ ពហុបុត្តកំ ចេតិយំ; រមណីយំ សារន្ទទំ ចេតិយំ, រមណីយំ ចាបាលំ ចេតិយំ។ យស្ស កស្សចិ , អានន្ទ, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា, អាកង្ខមានោ សោ, អានន្ទ, កប្បំ វា តិដ្ឋេយ្យ កប្បាវសេសំ វា។ តថាគតស្ស ខោ, អានន្ទ, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា។ អាកង្ខមានោ, អានន្ទ, តថាគតោ កប្បំ វា តិដ្ឋេយ្យ កប្បាវសេសំ វា”តិ។ ឯវម្បិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតា ឱឡារិកេ និមិត្តេ កយិរមានេ ឱឡារិកេ ឱភាសេ កយិរមានេ នាសក្ខិ បដិវិជ្ឈិតុំ; ន ភគវន្តំ យាចិ – “តិដ្ឋតុ, ភន្តេ, ភគវា កប្បំ, តិដ្ឋតុ សុគតោ កប្បំ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន”ន្តិ, យថា តំ មារេន បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ។

ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា…បេ…. តតិយម្បិ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “រមណីយា, អានន្ទ, វេសាលី, រមណីយំ ឧទេនំ ចេតិយំ, រមណីយំ គោតមកំ ចេតិយំ, រមណីយំ សត្តម្ពំ ចេតិយំ, រមណីយំ ពហុបុត្តកំ ចេតិយំ, រមណីយំ សារន្ទទំ ចេតិយំ, រមណីយំ ចាបាលំ ចេតិយំ។ យស្ស កស្សចិ, អានន្ទ, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា, អាកង្ខមានោ សោ, អានន្ទ, កប្បំ វា តិដ្ឋេយ្យ កប្បាវសេសំ វា។ តថាគតស្ស ខោ, អានន្ទ, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវិតា…បេ…. អាកង្ខមានោ, អានន្ទ, តថាគតោ កប្បំ វា តិដ្ឋេយ្យ កប្បាវសេសំ វា”តិ។ ឯវម្បិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតា ឱឡារិកេ និមិត្តេ កយិរមានេ ឱឡារិកេ ឱភាសេ កយិរមានេ នាសក្ខិ បដិវិជ្ឈិតុំ; ន ភគវន្តំ យាចិ – “តិដ្ឋតុ, ភន្តេ, ភគវា កប្បំ, តិដ្ឋតុ សុគតោ កប្បំ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន”ន្តិ, យថា តំ មារេន បរិយុដ្ឋិតចិត្តោ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “គច្ឆ ត្វំ [គច្ឆ ខោ ត្វំ (សំ. និ. ៥.៨២២) ឧទា. ៥១ បស្សិតព្ពំ], អានន្ទ, យស្ស ទានិ កាលំ មញ្ញសី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា ភគវតោ អវិទូរេ អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ និសីទិ។ អថ ខោ មារោ បាបិមា អចិរបក្កន្តេ អាយស្មន្តេ អានន្ទេ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“បរិនិព្ពាតុ ទានិ, ភន្តេ, ភគវា, បរិនិព្ពាតុ សុគតោ។ បរិនិព្ពានកាលោ ទានិ, ភន្តេ , ភគវតោ។ ភាសិតា ខោ បនេសា, ភន្តេ, ភគវតា វាចា – ‘ន តាវាហំ, បាបិម, បរិនិព្ពាយិស្សាមិ យាវ មេ ភិក្ខូ ន សាវកា ភវិស្សន្តិ វិយត្តា វិនីតា វិសារទា បត្តយោគក្ខេមា [ឥទំ បទំ ទី. និ. ២.១៦៨ ច សំ. និ. ៥.៨២២ ច ន ទិស្សតិ] ពហុស្សុតា ធម្មធរា ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា សាមីចិប្បដិបន្នា អនុធម្មចារិនោ, សកំ អាចរិយកំ ឧគ្គហេត្វា អាចិក្ខិស្សន្តិ ទេសេស្សន្តិ បញ្ញបេស្សន្តិ បដ្ឋបេស្សន្តិ វិវរិស្សន្តិ វិភជិស្សន្តិ ឧត្តានីករិស្សន្តិ ឧប្បន្នំ បរប្បវាទំ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេត្វា សប្បាដិហារិយំ ធម្មំ ទេសេស្សន្តី’តិ។ ឯតរហិ, ភន្តេ, ភិក្ខូ ភគវតោ សាវកា វិយត្តា វិនីតា វិសារទា បត្តយោគក្ខេមា ពហុស្សុតា ធម្មធរា ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា សាមីចិប្បដិបន្នា អនុធម្មចារិនោ, សកំ អាចរិយកំ ឧគ្គហេត្វា អាចិក្ខន្តិ ទេសេន្តិ បញ្ញបេន្តិ បដ្ឋបេន្តិ វិវរន្តិ វិភជន្តិ ឧត្តានីករោន្តិ ឧប្បន្នំ បរប្បវាទំ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេត្វា សប្បាដិហារិយំ ធម្មំ ទេសេន្តិ។

“បរិនិព្ពាតុ ទានិ, ភន្តេ, ភគវា, បរិនិព្ពាតុ សុគតោ។ បរិនិព្ពានកាលោ ទានិ, ភន្តេ, ភគវតោ។ ភាសិតា ខោ បនេសា, ភន្តេ, ភគវតា វាចា – ‘ន តាវាហំ, បាបិម, បរិនិព្ពាយិស្សាមិ យាវ មេ ភិក្ខុនិយោ ន សាវិកា ភវិស្សន្តិ…បេ…. យាវ មេ ឧបាសកា ន សាវកា ភវិស្សន្តិ…បេ…. យាវ មេ ឧបាសិកា ន សាវិកា ភវិស្សន្តិ វិយត្តា វិនីតា វិសារទា បត្តយោគក្ខេមា ពហុស្សុតា ធម្មធរា ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា សាមីចិប្បដិបន្នា អនុធម្មចារិនិយោ, សកំ អាចរិយកំ ឧគ្គហេត្វា អាចិក្ខិស្សន្តិ ទេសេស្សន្តិ បញ្ញបេស្សន្តិ បដ្ឋបេស្សន្តិ វិវរិស្សន្តិ វិភជិស្សន្តិ ឧត្តានីករិស្សន្តិ, ឧប្បន្នំ បរប្បវាទំ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេត្វា សប្បាដិហារិយំ ធម្មំ

ទេសេស្សន្តី’តិ។ ឯតរហិ, ភន្តេ, ឧបាសិកា ភគវតោ សាវិកា វិយត្តា វិនីតា វិសារទា បត្តយោគក្ខេមា ពហុស្សុតា ធម្មធរា ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា សាមីចិប្បដិបន្នា អនុធម្មចារិនិយោ, សកំ អាចរិយកំ ឧគ្គហេត្វា អាចិក្ខន្តិ ទេសេន្តិ បញ្ញបេន្តិ បដ្ឋបេន្តិ វិវរន្តិ វិភជន្តិ ឧត្តានីករោន្តិ, ឧប្បន្នំ បរប្បវាទំ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេត្វា សប្បាដិហារិយំ ធម្មំ ទេសេន្តិ។

“បរិនិព្ពាតុ ទានិ, ភន្តេ, ភគវា, បរិនិព្ពាតុ សុគតោ។ បរិនិព្ពានកាលោ ទានិ, ភន្តេ, ភគវតោ។ ភាសិតា ខោ បនេសា, ភន្តេ, ភគវតា វាចា – ‘ន តាវាហំ, បាបិម, បរិនិព្ពាយិស្សាមិ យាវ មេ ឥទំ ព្រហ្មចរិយំ ន ឥទ្ធញ្ចេវ ភវិស្សតិ ផីតញ្ច វិត្ថារិកំ ពាហុជញ្ញំ បុថុភូតំ, យាវ ទេវមនុស្សេហិ សុប្បកាសិត’ន្តិ។ ឯតរហិ, ភន្តេ, ភគវតោ ព្រហ្មចរិយំ ឥទ្ធញ្ចេវ ផីតញ្ច វិត្ថារិកំ ពាហុជញ្ញំ បុថុភូតំ, យាវ ទេវមនុស្សេហិ សុប្បកាសិតំ។

“បរិនិព្ពាតុ ទានិ, ភន្តេ, ភគវា, បរិនិព្ពាតុ សុគតោ។ បរិនិព្ពានកាលោ ទានិ, ភន្តេ, ភគវតោ”តិ។ “អប្បោស្សុក្កោ ត្វំ, បាបិម, ហោហិ។ នចិរំ តថាគតស្ស បរិនិព្ពានំ ភវិស្សតិ។ ឥតោ តិណ្ណំ មាសានំ អច្ចយេន តថាគតោ បរិនិព្ពាយិស្សតី”តិ។

អថ ខោ ភគវា ចាបាលេ ចេតិយេ សតោ សម្បជានោ អាយុសង្ខារំ ឱស្សជិ។ ឱស្សដ្ឋេ ច ភគវតា អាយុសង្ខារេ មហាភូមិចាលោ អហោសិ ភឹសនកោ សលោមហំសោ, ទេវទុន្ទុភិយោ ច ផលិំសុ។ អថ ខោ ភគវា ឯតមត្ថំ វិទិត្វា តាយំ វេលាយំ ឥមំ ឧទានំ ឧទានេសិ –

“តុលមតុលញ្ច សម្ភវំ, ភវសង្ខារមវស្សជិ មុនិ;
អជ្ឈត្តរតោ សមាហិតោ, អភិន្ទិ កវចមិវត្តសម្ភវ”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស ឯតទហោសិ – “មហា វតាយំ ភូមិចាលោ; សុមហា វតាយំ ភូមិចាលោ ភឹសនកោ សលោមហំសោ, ទេវទុន្ទុភិយោ ច ផលិំសុ។ កោ នុ ខោ ហេតុ, កោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយា”តិ?

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “មហា វតាយំ, ភន្តេ, ភូមិចាលោ ; សុមហា វតាយំ, ភន្តេ, ភូមិចាលោ ភឹសនកោ សលោមហំសោ, ទេវទុន្ទុភិយោ ច ផលិំសុ។ កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយា”តិ?

“អដ្ឋិមេ, អានន្ទ, ហេតូ, អដ្ឋ បច្ចយា មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយ។ កតមេ អដ្ឋ? អយំ, អានន្ទ, មហាបថវី ឧទកេ បតិដ្ឋិតា; ឧទកំ វាតេ បតិដ្ឋិតំ; វាតោ អាកាសដ្ឋោ ហោតិ។ សោ, អានន្ទ, សមយោ យំ មហាវាតា វាយន្តិ; មហាវាតា វាយន្តា ឧទកំ កម្បេន្តិ; ឧទកំ កម្បិតំ បថវី កម្បេតិ។ អយំ, អានន្ទ, បឋមោ ហេតុ, បឋមោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទេវតា វា មហិទ្ធិកា មហានុភាវា។ តស្ស បរិត្តា បថវីសញ្ញា ភាវិតា ហោតិ, អប្បមាណា អាបោសញ្ញា។ សោ ឥមំ បថវី កម្បេតិ សង្កម្បេតិ សម្បកម្បេតិ សម្បវេធេតិ។ អយំ, អានន្ទ, ទុតិយោ ហេតុ, ទុតិយោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, យទា ពោធិសត្តោ តុសិតា កាយា ចវិត្វា សតោ សម្បជានោ មាតុកុច្ឆិំ ឱក្កមតិ, តទាយំ បថវី កម្បតិ សង្កម្បតិ សម្បកម្បតិ សម្បវេធតិ។ អយំ, អានន្ទ, តតិយោ ហេតុ; តតិយោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, យទា ពោធិសត្តោ សតោ សម្បជានោ មាតុកុច្ឆិស្មា និក្ខមតិ, តទាយំ បថវី កម្បតិ សង្កម្បតិ សម្បកម្បតិ សម្បវេធតិ។ អយំ, អានន្ទ, ចតុត្ថោ ហេតុ, ចតុត្ថោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, យទា តថាគតោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុជ្ឈតិ, តទាយំ បថវី កម្បតិ សង្កម្បតិ សម្បកម្បតិ សម្បវេធតិ។ អយំ, អានន្ទ, បញ្ចមោ ហេតុ, បញ្ចមោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស

បាតុភាវាយ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, យទា តថាគតោ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តេតិ, តទាយំ បថវី កម្បតិ សង្កម្បតិ សម្បកម្បតិ សម្បវេធតិ។ អយំ, អានន្ទ, ឆដ្ឋោ ហេតុ, ឆដ្ឋោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, យទា តថាគតោ សតោ សម្បជានោ អាយុសង្ខារំ ឱស្សជ្ជតិ, តទាយំ បថវី កម្បតិ សង្កម្បតិ សម្បកម្បតិ សម្បវេធតិ។ អយំ, អានន្ទ, សត្តមោ ហេតុ, សត្តមោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, យទា តថាគតោ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយតិ, តទាយំ បថវី កម្បតិ សង្កម្បតិ សម្បកម្បតិ សម្បវេធតិ។ អយំ, អានន្ទ, អដ្ឋមោ ហេតុ, អដ្ឋមោ បច្ចយោ មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយ។ ឥមេ ខោ, អានន្ទ, អដ្ឋ ហេតូ, អដ្ឋ បច្ចយា មហតោ ភូមិចាលស្ស បាតុភាវាយា”តិ។ ទសមំ។

ភូមិចាលវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ឥច្ឆា អលញ្ច សំខិត្តំ, គយា អភិភុនា សហ;
វិមោក្ខោ ទ្វេ ច វោហារា, បរិសា ភូមិចាលេនាតិ។

(៨) ៣. យមកវគ្គោ

១. បឋមសទ្ធាសុត្តំ

៧១. “សទ្ធោ ច [សទ្ធោ (ស្យា.) ឯវមុបរិបិ “នោ”ត្ថេវ ទិស្សតិ] សីលវា។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ សីលវា ចា’តិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។

“សទ្ធោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ សីលវា ច, នោ ច ពហុស្សុតោ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ចា’តិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច ពហុស្សុតោ ច, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។

“សទ្ធោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ សីលវា ច ពហុស្សុតោ ច, នោ ច ធម្មកថិកោ…បេ… ធម្មកថិកោ ច, នោ ច បរិសាវចរោ…បេ… បរិសាវចរោ ច, នោ ច វិសារទោ បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ…បេ… វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, នោ ច ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី…បេ… ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, នោ ច អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេយ្យំ, ចតុន្នញ្ច ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អស្សំ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’’’ន្តិ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ចតុន្នញ្ច ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ ឥមេហិ, ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សមន្តបាសាទិកោ ច ហោតិ សព្ពាការបរិបូរោ ចា”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសទ្ធាសុត្តំ

៧២. “សទ្ធោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ, នោ ច សីលវា។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ សីលវា ចា’តិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។

“សទ្ធោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ សីលវា ច, នោ ច ពហុស្សុតោ…បេ… ពហុស្សុតោ ច, នោ ច ធម្មកថិកោ…បេ… ធម្មកថិកោ ច, នោ ច បរិសាវចរោ…បេ… បរិសាវចរោ ច, នោ ច វិសារទោ បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ …បេ… វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, នោ ច យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ…បេ… យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ, នោ ច អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេយ្យំ, យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរេយ្យំ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’’’ន្តិ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ។ យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ ច កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ, អាសវានញ្ច ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សមន្តបាសាទិកោ ច ហោតិ សព្ពាការបរិបូរោ ចា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមមរណស្សតិសុត្តំ

៧៣. ឯកំ សមយំ ភគវា នាតិកេ [នាទិកេ (សី. ស្យា.), នាដិកេ (បី.) អ. និ. ៦.១៩] វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “មរណស្សតិ, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។ ភាវេថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, មរណស្សតិ”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហំ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ”ន្តិ? “ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ រត្តិន្ទិវំ ជីវេយ្យំ , ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ [ពហុំ (សី. បី.)] វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ”ន្តិ? “ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ ទិវសំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ”ន្តិ? “ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ ឧបឌ្ឍទិវសំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ”ន្តិ? “ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឯក បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ”ន្តិ? “ឥធ មយ្ហំ , ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឧបឌ្ឍ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ”ន្តិ? “ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ចត្តារោ បញ្ច អាលោបេ សង្ខាទិត្វា [សង្ខរិត្វា (ក.)] អជ្ឈោហរាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ”ន្តិ? “ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឯកំ អាលោបំ សង្ខាទិត្វា [សង្ខរិត្វា (ក.)] អជ្ឈោហរាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។ “យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ”ន្តិ? “ឥធ មយ្ហំ ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ អស្សសិត្វា វា បស្សសាមិ, បស្សសិត្វា វា អស្សសាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ ភាវេមិ មរណស្សតិ”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ ភគវា តេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “យ្វាយំ [យោ ចាយំ (ក. សី.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ រត្តិន្ទិវំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ យោ ចាយំ [យោ បាយំ (ក.) អ. និ. ៦.១៩ បស្សិតព្ពំ], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ ទិវសំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ; យោ ចាយំ [យោ បាយំ (ក.) អ. និ. ៦.១៩ បស្សិតព្ពំ], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ ឧបឌ្ឍទិវសំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ

វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ យោ ចាយំ [យោ បាយំ (ក.) អ. និ. ៦.១៩ បស្សិតព្ពំ], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឯកបិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ; យោ ចាយំ [យោ បាយំ (ក.) អ. និ. ៦.១៩ បស្សិតព្ពំ], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឧបឌ្ឍបិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ យោ ចាយំ [យោ បាយំ (ក.) អ. និ. ៦.១៩ បស្សិតព្ពំ], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ចត្តារោ បញ្ច អាលោបេ សង្ខាទិត្វា អជ្ឈោហរាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ – ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ‘ភិក្ខូ បមត្តា វិហរន្តិ, ទន្ធំ មរណស្សតឹ ភាវេន្តិ អាសវានំ ខយាយ’’’។

“យោ ច ខ្វាយំ [យោ ចាយំ (ស្យា.), យោ ច ខោ យំ (ក.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឯកំ អាលោបំ សង្ខាទិត្វា អជ្ឈោហរាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ យោ ចាយំ [យោ បាយំ (ក.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ អស្សសិត្វា វា បស្សសាមិ, បស្សសិត្វា វា អស្សសាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ – ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ‘ភិក្ខូ អប្បមត្តា វិហរន្តិ, តិក្ខំ មរណស្សតឹ ភាវេន្តិ អាសវានំ ខយាយ’’’។

“តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អប្បមត្តា វិហរិស្សាម, តិក្ខំ មរណស្សតឹ ភាវយិស្សាម អាសវានំ ខយាយា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយមរណស្សតិសុត្តំ

៧៤. ឯកំ សមយំ ភគវា នាតិកេ វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ …បេ.… មរណស្សតិ, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។

“កថំ ភាវិតា ច, ភិក្ខវេ, មរណស្សតិ កថំ ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទិវសេ និក្ខន្តេ រត្តិយា បតិហិតាយ [បដិហិតាយ (បី.), (អ. និ. ៦.២០ បស្សិតព្ពំ)] ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ពហុកា ខោ មេ បច្ចយា មរណស្ស – អហិ វា មំ ឌំសេយ្យ, វិច្ឆិកោ វា មំ ឌំសេយ្យ, សតបទី វា មំ ឌំសេយ្យ; តេន មេ អស្ស កាលកិរិយា។ សោ មម អស្ស [មមស្ស (អ. និ. ៦.២០)] អន្តរាយោ។ ឧបក្ខលិត្វា វា បបតេយ្យំ, ភត្តំ វា មេ ភុត្តំ ព្យាបជ្ជេយ្យ, បិត្តំ វា មេ កុប្បេយ្យ, សេម្ហំ វា មេ កុប្បេយ្យ, សត្ថកា វា មេ វាតា កុប្បេយ្យុំ , មនុស្សា វា មំ ឧបក្កមេយ្យុំ, អមនុស្សា វា មំ ឧបក្កមេយ្យុំ; តេន មេ អស្ស កាលកិរិយា។ សោ មម អស្ស អន្តរាយោ’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អត្ថិ នុ ខោ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា យេ មេ អស្សុ រត្តឹ កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’’’តិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អត្ថិ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា យេ មេ អស្សុ រត្តឹ កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តេន ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘នត្ថិ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា យេ មេ អស្សុ រត្តឹ កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’តិ , តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រត្តិយា និក្ខន្តាយ ទិវសេ បតិហិតេ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ពហុកា ខោ មេ បច្ចយា មរណស្ស – អហិ វា មំ ឌំសេយ្យ, វិច្ឆិកោ វា មំ ឌំសេយ្យ, សតបទី វា មំ ឌំសេយ្យ; តេន មេ អស្ស កាលកិរិយា។ សោ មម អស្ស អន្តរាយោ។ ឧបក្ខលិត្វា វា បបតេយ្យំ, ភត្តំ វា មេ ភុត្តំ ព្យាបជ្ជេយ្យ, បិត្តំ វា មេ កុប្បេយ្យ, សេម្ហំ

វា មេ កុប្បេយ្យ, សត្ថកា វា មេ វាតា កុប្បេយ្យុំ, មនុស្សា វា មំ ឧបក្កមេយ្យុំ, អមនុស្សា វា មំ ឧបក្កមេយ្យុំ; តេន មេ អស្ស កាលកិរិយា។ សោ មម អស្ស អន្តរាយោ’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អត្ថិ នុ ខោ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា យេ មេ អស្សុ ទិវា កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’’’តិ។

“សចេ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អត្ថិ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា យេ មេ អស្សុ ទិវា កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តេន ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘នត្ថិ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា យេ មេ អស្សុ ទិវា កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។ ឯវំ ភាវិតា ខោ, ភិក្ខវេ, មរណស្សតិ ឯវំ ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមសម្បទាសុត្តំ

៧៥. “អដ្ឋិមា , ភិក្ខវេ, សម្បទា។ កតមា អដ្ឋ? [អ. និ. ៨.៥៤] ឧដ្ឋានសម្បទា, អារក្ខសម្បទា, កល្យាណមិត្តតា, សមជីវិតា, សទ្ធាសម្បទា, សីលសម្បទា, ចាគសម្បទា, បញ្ញាសម្បទា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ សម្បទា’’តិ។

“ឧដ្ឋាតា កម្មធេយ្យេសុ, អប្បមត្តោ វិធានវា;
សមំ កប្បេតិ ជីវិកំ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។

“សទ្ធោ សីលេន សម្បន្នោ, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរោ;
និច្ចំ មគ្គំ វិសោធេតិ, សោត្ថានំ សម្បរាយិកំ។

“ឥច្ចេតេ អដ្ឋ ធម្មា ច, សទ្ធស្ស ឃរមេសិនោ;
អក្ខាតា សច្ចនាមេន, ឧភយត្ថ សុខាវហា។

“ទិដ្ឋធម្មហិតត្ថាយ, សម្បរាយសុខាយ ច;
ឯវមេតំ គហដ្ឋានំ, ចាគោ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតី’’តិ។ បញ្ចមំ;

៦. ទុតិយសម្បទាសុត្តំ

៧៦. “អដ្ឋិមា , ភិក្ខវេ, សម្បទា។ កតមា អដ្ឋ? ឧដ្ឋានសម្បទា, អារក្ខសម្បទា, កល្យាណមិត្តតា, សមជីវិតា, សទ្ធាសម្បទា, សីលសម្បទា, ចាគសម្បទា, បញ្ញាសម្បទា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, ឧដ្ឋានសម្បទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ យេន កម្មដ្ឋានេន ជីវិតំ កប្បេតិ – យទិ កសិយា យទិ វណិជ្ជាយ យទិ គោរក្ខេន យទិ ឥស្សត្ថេន យទិ រាជបោរិសេន យទិ សិប្បញ្ញតរេន – តត្ថ ទក្ខោ ហោតិ អនលសោ, តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ, អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឧដ្ឋានសម្បទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, អារក្ខសម្បទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តស្ស ភោគា ហោន្តិ ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតា ពាហាពលបរិចិតា សេទាវក្ខិត្តា ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា តេ អារក្ខេន គុត្តិយា សម្បាទេតិ – ‘កិន្តិ មេ ភោគេ នេវ រាជានោ ហរេយ្យុំ, ន ចោរា ហរេយ្យុំ, ន អគ្គិ ឌហេយ្យ, ន ឧទកំ វហេយ្យ, ន អប្បិយា ទាយាទា ហរេយ្យុ’ន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អារក្ខសម្បទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, កល្យាណមិត្តតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ យស្មិំ គាមេ វា និគមេ វា បដិវសតិ, តត្ថ យេ តេ ហោន្តិ គហបតី វា គហបតិបុត្តា វា ទហរា វា វុទ្ធសីលិនោ វុទ្ធា វា វុទ្ធសីលិនោ សទ្ធាសម្បន្នា សីលសម្បន្នា ចាគសម្បន្នា បញ្ញាសម្បន្នា, តេហិ សទ្ធិំ សន្តិដ្ឋតិ សល្លបតិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជតិ; យថារូបានំ សទ្ធាសម្បន្នានំ សទ្ធាសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ សីលសម្បន្នានំ សីលសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ ចាគសម្បន្នានំ ចាគសម្បទំ អនុសិក្ខតិ, យថារូបានំ បញ្ញាសម្បន្នានំ បញ្ញាសម្បទំ អនុសិក្ខតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កល្យាណមិត្តតា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សមជីវិតា? ឥធ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា សមំ ជីវិកំ កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, តុលាធារោ វា តុលាធារន្តេវាសី វា តុលំ បគ្គហេត្វា ជានាតិ – ‘ឯត្តកេន វា ឱនតំ, ឯត្តកេន វា ឧន្នត’ន្តិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា សមំ ជីវិកំ កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ សចាយំ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ អប្បាយោ សមានោ ឧឡារំ ជីវិកំ កប្បេតិ, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ ‘ឧទុម្ពរខាទី វាយំ កុលបុត្តោ ភោគេ ខាទតី’តិ។ សចេ បនាយំ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ មហាយោ សមានោ កសិរំ ជីវិកំ កប្បេតិ, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘អជេដ្ឋមរណំ វាយំ កុលបុត្តោ មរិស្សតី’តិ។ យតោ ច ខោយំ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ អាយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា វយញ្ច ភោគានំ វិទិត្វា សមំ ជីវិកំ កប្បេតិ នាច្ចោគាឡ្ហំ នាតិហីនំ – ‘ឯវំ មេ អាយោ វយំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, ន ច មេ វយោ អាយំ បរិយាទាយ ឋស្សតី’តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សមជីវិតា។

“កតមា ច ភិក្ខវេ, សទ្ធាសម្បទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ សទ្ធោ ហោតិ, សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធិំ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ…. សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធាសម្បទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សីលសម្បទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ…. សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សីលសម្បទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ចាគសម្បទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ…បេ…. យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ចាគសម្បទា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, បញ្ញាសម្បទា? ឥធ , ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ បញ្ញវា ហោតិ…បេ…. សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បញ្ញាសម្បទា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ សម្បទា”តិ។

> “ឧដ្ឋាតា កម្មធេយ្យេសុ, អប្បមត្តោ វិធានវា;
> សមំ កប្បេតិ ជីវិកំ, សម្ភតំ អនុរក្ខតិ។
>
> “សទ្ធោ សីលេន សម្បន្នោ, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរោ;
> និច្ចំ មគ្គំ វិសោធេតិ, សោត្ថានំ សម្បរាយិកំ។
>
> “ឥច្ចេតេ អដ្ឋ ធម្មា ច, សទ្ធស្ស ឃរមេសិនោ;
> អក្ខាតា សច្ចនាមេន, ឧភយត្ថ សុខាវហា។
>
> “ទិដ្ឋធម្មហិតត្ថាយ, សម្បរាយសុខាយ ច;
> ឯវមេតំ គហដ្ឋានំ, ចាគោ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតី”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. ឥច្ឆាសុត្តំ

៧៧. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវោ”តិ! “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

[អ. និ. ៨.៦១] “អដ្ឋិមេ, អាវុសោ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ អដ្ឋ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ, ឃដតិ, វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស ឧដ្ឋហតោ, ឃដតោ, វាយមតោ លាភាយ លាភោ នុប្បជ្ជតិ។ សោ តេន អលាភេន សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ,

ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ឧដ្ឋហតិ, ឃដតិ , វាយមតិ លាភាយ, ន ច លាភី, សោចី ច បរិទេវី ច, ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បនាវុសោ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ, ឃដតិ, វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ លាភាយ លាភោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តេន លាភេន មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទមាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ, លាភី ច, មទី ច បមាទី ច, ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បនាវុសោ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស អនុដ្ឋហតោ, អឃដតោ, អវាយមតោ លាភាយ លាភោ នុប្បជ្ជតិ។ សោ តេន អលាភេន សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ, ន ច លាភី, សោចី ច បរិទេវី ច, ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បនាវុសោ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស អនុដ្ឋហតោ, អឃដតោ, អវាយមតោ លាភាយ លាភោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តេន លាភេន មជ្ជតិ បមជ្ជតិ បមាទមាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ន ឧដ្ឋហតិ ន ឃដតិ ន វាយមតិ លាភាយ, លាភី ច, មទី ច បមាទី ច, ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បនាវុសោ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ, ឃដតិ, វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស ឧដ្ឋហតោ, ឃដតោ, វាយមតោ លាភាយ, លាភោ នុប្បជ្ជតិ។ សោ តេន អលាភេន ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ឧដ្ឋហតិ ឃដតិ វាយមតិ លាភាយ, ន ច លាភី, ន ច សោចី ន ច បរិទេវី, អច្ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បនាវុសោ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ឧដ្ឋហតិ, ឃដតិ, វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស ឧដ្ឋហតោ, ឃដតោ, វាយមតោ លាភាយ, លាភោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តេន លាភេន ន មជ្ជតិ ន បមជ្ជតិ ន បមាទមាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ឧដ្ឋហតិ, ឃដតិ, វាយមតិ លាភាយ, លាភី ច, ន ច មទី ន ច បមាទី, អច្ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បនាវុសោ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស អនុដ្ឋហតោ, អឃដតោ, អវាយមតោ លាភាយ, លាភោ នុប្បជ្ជតិ។ សោ តេន អលាភេន ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ, ន ច លាភី, ន ច សោចី ន ច បរិទេវី, អច្ចុតោ ច សទ្ធម្មា’”។

“ឥធ បនាវុសោ, ភិក្ខុនោ បវិវិត្តស្ស វិហរតោ និរាយត្តវុត្តិនោ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ លាភាយ។ សោ ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ, ន វាយមតិ លាភាយ។ តស្ស អនុដ្ឋហតោ, អឃដតោ, អវាយមតោ លាភាយ, លាភោ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តេន លាភេន ន មជ្ជតិ ន បមជ្ជតិ ន បមាទមាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ , ‘ភិក្ខុ ឥច្ឆោ វិហរតិ លាភាយ, ន ឧដ្ឋហតិ, ន ឃដតិ , ន វាយមតិ លាភាយ, លាភី ច, ន ច មទី ន ច បមាទី, អច្ចុតោ ច សទ្ធម្មា’។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, អដ្ឋ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. អលំសុត្តំ

៧៨. [អ. និ. ៨.៦២] តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ…បេ…. ឆហាវុសោ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, អលំ បរេសំ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ, បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; សន្ទស្សកោ ច ហោតិ

សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, អលំ បរេសំ។

“បញ្ចហាវុសោ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, អលំ បរេសំ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ…បេ… សន្ទស្សកោ ច ហោតិ…បេ… សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, អលំ បរេសំ។

“ចតូហាវុសោ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ…បេ… នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ…បេ… សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ។

“ចតូហាវុសោ , ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។ កតមេហិ ចតូហិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ…បេ… សន្ទស្សកោ ច ហោតិ…បេ… សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, ចតូហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។

“តីហាវុសោ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ។ កតមេហិ តីហិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ…បេ… នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ…បេ… សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ។

“តីហាវុសោ , ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។ កតមេហិ តីហិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; សុតានញ្ច ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ…បេ… អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា, សន្ទស្សកោ ច ហោតិ…បេ… សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។

“ទ្វីហាវុសោ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ។ កតមេហិ ទ្វីហិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; នោ ច សុតានំ ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ…បេ… នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ…បេ… សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ អត្តនោ, នាលំ បរេសំ។

“ទ្វីហាវុសោ , ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ន ហេវ ខោ ខិប្បនិសន្តិ ច ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ; នោ ច សុតានំ ធម្មានំ ធារណជាតិកោ ហោតិ; នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថូបបរិក្ខិតា ហោតិ; នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ; កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ , បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា; សន្ទស្សកោ ច ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ។ ឥមេហិ ខោ, អាវុសោ, ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អលំ បរេសំ, នាលំ អត្តនោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បរិហានសុត្តំ

៧៩. “អដ្ឋិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ អដ្ឋ? កម្មារាមតា, ភស្សារាមតា, និទ្ទារាមតា, សង្គណិការាមតា, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា, ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា, សំសគ្គារាមតា,

បបញ្ចារាមតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។

“អដ្ឋិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ អដ្ឋ? ន កម្មារាមតា, ន ភស្សារាមតា, ន និទ្ទារាមតា, ន សង្គណិការាមតា, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា, ភោជនេ មត្តញ្ញុតា, អសំសគ្គារាមតា, និប្បបញ្ចារាមតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ នវមំ។

១០. កុសីតារម្ភវត្ថុសុត្តំ

៨០. [ទិ. និ. ៣.៣៣៤, ៣៥៨] “អដ្ឋិមានិ , ភិក្ខវេ, កុសីតវត្ថូនិ។ កតមានិ អដ្ឋ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា កម្មំ កត្តព្ពំ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កម្មំ ខោ មេ កត្តព្ពំ ភវិស្សតិ។ កម្មំ ខោ បន មេ ករោន្តស្ស កាយោ កិលមិស្សតិ។ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមី’តិ។ សោ និបជ្ជតិ, ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ កុសីតវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា កម្មំ កតំ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ កម្មំ អកាសឹ។ កម្មំ ខោ បន មេ ករោន្តស្ស កាយោ កិលន្តោ។ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមី’តិ។ សោ និបជ្ជតិ, ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ កុសីតវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា មគ្គោ គន្តព្ពោ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘មគ្គោ មេ គន្តព្ពោ ភវិស្សតិ។ មគ្គំ ខោ បន មេ គច្ឆន្តស្ស កាយោ កិលមិស្សតិ។ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមី’តិ។ សោ និបជ្ជតិ, ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយំ កុសីតវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា មគ្គោ គតោ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ មគ្គំ អគមាសឹ។ មគ្គំ ខោ បន មេ គច្ឆន្តស្ស កាយោ កិលន្តោ។ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមី’តិ។ សោ និបជ្ជតិ, ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ ឥទំ ភិក្ខវេ, ចតុត្ថំ កុសីតវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ន លភតិ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរឹ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ នាលត្ថំ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរឹ។ តស្ស មេ កាយោ កិលន្តោ អកម្មញ្ញោ។ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមី’តិ។ សោ និបជ្ជតិ, ន វីរិយំ អារភតិ...បេ.... ឥទំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមំ កុសីតវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ លភតិ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរឹ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ អលត្ថំ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរឹ។ តស្ស មេ កាយោ គរុកោ អកម្មញ្ញោ មាសាចិតំ មញ្ញេ។ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមី’តិ។ សោ និបជ្ជតិ, ន វីរិយំ អារភតិ...បេ.... ឥទំ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋំ កុសីតវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បន្នោ ហោតិ អប្បមត្តកោ អាពាធោ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ អប្បមត្តកោ អាពាធោ អត្ថិ កប្បោ និបជ្ជិតុំ។ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមី’តិ។ សោ និបជ្ជតិ, ន វីរិយំ អារភតិ...បេ.... ឥទំ, ភិក្ខវេ, សត្តមំ កុសីតវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គិលានា វុដ្ឋិតោ [អ. និ. ៦.១៦ សុត្តវណ្ណនា ដីកា ឱលោកេតព្ពា] ហោតិ អចិរវុដ្ឋិតោ គេលញ្ញា។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ គិលានា វុដ្ឋិតោ អចិរវុដ្ឋិតោ គេលញ្ញា។ តស្ស មេ កាយោ ទុព្ពលោ អកម្មញ្ញោ។ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមី’តិ ។ សោ និបជ្ជតិ, ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋមំ កុសីតវត្ថុ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ កុសីតវត្ថូនិ។

[ទី. និ. ៣.៣៣៥, ៣៥៨] “អដ្ឋិមានិ , ភិក្ខវេ, អារម្ភវត្ថូនិ។ កតមានិ អដ្ឋ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា កម្មំ កត្តព្ពំ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កម្មំ ខោ មេ កត្តព្ពំ ភវិស្សតិ។ កម្មំ ខោ មយា ករោន្តេន ន សុករំ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិ កាតុំ។ ហន្ទាហំ បដិកច្ចេវ វីរិយំ អារភាមិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ

អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយា’តិ។ សោ វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ អារម្ភវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា កម្មំ កតំ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ កម្មំ អកាសឹ។ កម្មំ ខោ បនាហំ ករោន្តោ នាសក្ខឹ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិ កាតុំ។ ហន្ទាហំ វីរិយំ អារភាមិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយា’តិ។ សោ វីរិយំ អារភតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ អារម្ភវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា មគ្គោ គន្តព្ពោ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – មគ្គោ ខោ មេ គន្តព្ពោ ភវិស្សតិ។ មគ្គំ ខោ បន មេ គច្ឆន្តេន ន សុករំ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិ កាតុំ។ ហន្ទាហំ វីរិយំ…បេ…. ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយំ អារម្ភវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា មគ្គោ គតោ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – អហំ ខោ មគ្គំ អគមាសឹ។ មគ្គំ ខោ បនាហំ គច្ឆន្តោ នាសក្ខឹ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិ កាតុំ។ ហន្ទាហំ វីរិយំ អារភាមិ…បេ…. ឥទំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថំ អារម្ភវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ន លភតិ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរិំ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – អហំ ខោ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ នាលត្ថំ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរិំ។ តស្ស មេ កាយោ លហុកោ កម្មញ្ញោ។ ហន្ទាហំ វីរិយំ អារភាមិ…បេ…. ឥទំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមំ អារម្ភវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ លភតិ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរិំ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – អហំ ខោ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ អលត្ថំ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរិំ។ តស្ស មេ កាយោ ពលវា កម្មញ្ញោ។ ហន្ទាហំ វីរិយំ អារភាមិ…បេ…. ឥទំ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋំ អារម្ភវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បន្នោ ហោតិ អប្បមត្តកោ អាពាធោ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ អប្បមត្តកោ អាពាធោ។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ អាពាធោ បវឌ្ឍេយ្យ។ ហន្ទាហំ បដិកច្ចេវ វីរិយំ អារភាមិ…បេ…. ឥទំ, ភិក្ខវេ, សត្តមំ អារម្ភវត្ថុ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គិលានា វុដ្ឋិតោ ហោតិ អចិរវុដ្ឋិតោ គេលញ្ញា។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ ខោ គិលានា វុដ្ឋិតោ អចិរវុដ្ឋិតោ គេលញ្ញា។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ អាពាធោ បច្ចុទាវត្តេយ្យ។ ហន្ទាហំ បដិកច្ចេវ វីរិយំ អារភាមិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយា’តិ។ សោ វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋមំ អារម្ភវត្ថុ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ អារម្ភវត្ថូនី”តិ។ ទសមំ។

យមកវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ សទ្ធា ទ្វេ មរណស្សតី, ទ្វេ សម្បទា អថាបរេ;
ឥច្ឆា អលំ បរិហានំ, កុសីតារម្ភវត្ថូនីតិ។

(៩) ៤. សតិវគ្គោ

១. សតិសម្បជញ្ញសុត្តំ

៨១. “សតិសម្បជញ្ញេ , ភិក្ខវេ, អសតិ សតិសម្បជញ្ញវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ ហិរោត្តប្បំ។ ហិរោត្តប្បេ អសតិ ហិរោត្តប្បវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ ឥន្ទ្រិយសំវរោ។ ឥន្ទ្រិយសំវរេ អសតិ ឥន្ទ្រិយសំវរវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ សីលំ។ សីលេ អសតិ សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ សម្មាសមាធិ។ សម្មាសមាធិម្ហិ អសតិ សម្មាសមាធិវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ។ យថាភូតញាណទស្សនេ អសតិ យថាភូតញាណទស្សនវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ។ និព្ពិទាវិរាគេ អសតិ និព្ពិទាវិរាគវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សាខាបលាសវិបន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ... ផេគ្គុបិ... សារោបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សតិសម្បជញ្ញេ អសតិ សតិសម្បជញ្ញវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ ហិរោត្តប្បំ; ហិរោត្តប្បេ អសតិ ហិរោត្តប្បវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ...បេ.... វិមុត្តិញាណទស្សនំ។

“សតិសម្បជញ្ញេ, ភិក្ខវេ, សតិ សតិសម្បជញ្ញសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ ហិរោត្តប្បំ។ ហិរោត្តប្បេ សតិ ហិរោត្តប្បសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ ឥន្ទ្រិយសំវរោ។ ឥន្ទ្រិយសំវរេ សតិ ឥន្ទ្រិយសំវរសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ សីលំ។ សីលេ សតិ សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ សម្មាសមាធិ។ សម្មាសមាធិម្ហិ សតិ សម្មាសមាធិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ។ យថាភូតញាណទស្សនេ សតិ យថាភូតញាណទស្សនសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ ។ និព្ពិទាវិរាគេ សតិ និព្ពិទាវិរាគសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សាខាបលាសសម្បន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ... ផេគ្គុបិ... សារោបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សតិសម្បជញ្ញេ សតិ សតិសម្បជញ្ញសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ ហិរោត្តប្បំ; ហិរោត្តប្បេ សតិ ហិរោត្តប្បសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ...បេ.... វិមុត្តិញាណទស្សន”ន្តិ។ បឋមំ។

២. បុណ្ណិយសុត្តំ

៨២. អថ ខោ អាយស្មា បុណ្ណិយោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា បុណ្ណិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន អប្បេកទា តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ, អប្បេកទា ន បដិភាតី”តិ? “សទ្ធោ ច, បុណ្ណិយ, ភិក្ខុ ហោតិ, នោ ចុបសង្កមិតា; នេវ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ។ យតោ ច ខោ , បុណ្ណិយ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, ឧបសង្កមិតា ច; ឯវំ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ។ សទ្ធោ ច, បុណ្ណិយ, ភិក្ខុ ហោតិ, ឧបសង្កមិតា ច, នោ ច បយិរុបាសិតា...បេ.... បយិរុបាសិតា ច, នោ ច បរិបុច្ឆិតា... បរិបុច្ឆិតា ច, នោ ច ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ... ឱហិតសោតោ ច ធម្មំ សុណាតិ, នោ ច សុត្វា ធម្មំ ធារេតិ... សុត្វា ច ធម្មំ ធារេតិ, នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ... ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ, នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ។ នេវ តាវ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ។

“យតោ ច ខោ, បុណ្ណិយ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, ឧបសង្កមិតា ច, បយិរុបាសិតា ច, បរិបុច្ឆិតា ច, ឱហិតសោតោ ច ធម្មំ សុណាតិ, សុត្វា ច ធម្មំ ធារេតិ, ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ, អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ; ឯវំ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ។ ឥមេហិ ខោ, បុណ្ណិយ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា [សមន្នាគតោ (សី. បី.), សមន្នាគតំ (ស្យា. ក.)] ឯកន្តបដិភានា [ឯកន្តបដិភានំ (សព្ពត្ថ) អ. និ. ១០.៨៣ បន បស្សិតព្ពំ] តថាគតំ ធម្មទេសនា ហោតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. មូលកសុត្តំ

៨៣. [អ. និ. ១០.៥៨ បស្សិតព្ពំ] “សចេ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កិំមូលកា, អាវុសោ, សព្ពេ ធម្មា, កិំសម្ភវា សព្ពេ ធម្មា, កិំសមុទយា សព្ពេ ធម្មា, កិំសមោសរណា សព្ពេ ធម្មា, កិំបមុខា សព្ពេ ធម្មា, កិំអធិបតេយ្យា សព្ពេ ធម្មា, កិំឧត្តរា សព្ពេ ធម្មា, កិំសារា សព្ពេ ធម្មា’តិ, ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ កិន្តិ ព្យាករេយ្យាថា”តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា, ភគវំនេត្តិកា

ភគវំបដិសរណា។ សាធុ, ភន្តេ , ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី’’តិ។

‘‘តេន ហិ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី’’តិ ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – ‘‘សចេ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កឹមូលកា, អាវុសោ, សព្ពេ ធម្មា, កឹសម្ភវា សព្ពេ ធម្មា, កឹសមុទយា សព្ពេ ធម្មា, កឹសមោសរណា សព្ពេ ធម្មា, កឹបមុខា សព្ពេ ធម្មា , កឹអធិបតេយ្យា សព្ពេ ធម្មា, កឹឧត្តរា សព្ពេ ធម្មា, កឹសារា សព្ពេ ធម្មា’តិ, ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ – ‘ឆន្ទមូលកា, អាវុសោ, សព្ពេ ធម្មា, មនសិការសម្ភវា សព្ពេ ធម្មា, ផស្សសមុទយា សព្ពេ ធម្មា, វេទនាសមោសរណា សព្ពេ ធម្មា, សមាធិប្បមុខា សព្ពេ ធម្មា, សតាធិបតេយ្យា សព្ពេ ធម្មា, បញ្ញុត្តរា សព្ពេ ធម្មា, វិមុត្តិសារា សព្ពេ ធម្មា’តិ, ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថា’’តិ។ តតិយំ។

៤. ចោរសុត្តំ

៨៤. ‘‘អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ មហាចោរោ ខិប្បំ បរិយាបជ្ជតិ, ន ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? អប្បហរន្តស្ស បហរតិ, អនវសេសំ អាទិយតិ, ឥត្ថិំ ហនតិ, កុមារិំ ទូសេតិ, បព្ពជិតំ វិលុម្បតិ, រាជកោសំ វិលុម្បតិ, អច្ចាសន្នេ កម្មំ ករោតិ, ន ច និធានកុសលោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហង្គេហិ សមន្នាគតោ មហាចោរោ ខិប្បំ បរិយាបជ្ជតិ, ន ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតិ។

‘‘អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ មហាចោរោ ន ខិប្បំ បរិយាបជ្ជតិ, ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតិ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ន អប្បហរន្តស្ស បហរតិ , ន អនវសេសំ អាទិយតិ, ន ឥត្ថិំ ហនតិ, ន កុមារិំ ទូសេតិ, ន បព្ពជិតំ វិលុម្បតិ, ន រាជកោសំ វិលុម្បតិ, ន អច្ចាសន្នេ កម្មំ ករោតិ, និធានកុសលោ ច ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហង្គេហិ សមន្នាគតោ មហាចោរោ ន ខិប្បំ បរិយាបជ្ជតិ, ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតី’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សមណសុត្តំ

៨៥. ‘‘‘សមណោ’តិ , ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ‘ព្រាហ្មណោ’តិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ‘វេទគូ’តិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ‘ភិសក្កោ’តិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ‘និម្មលោ’តិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ‘វិមលោ’តិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ‘ញាណី’តិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ ‘វិមុត្តោ’តិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្សា’’តិ។

‘‘យំ សមណេន បត្តព្ពំ, ព្រាហ្មណេន វុសីមតា;
យំ វេទគុនា បត្តព្ពំ, ភិសក្កេន អនុត្តរំ។

‘‘យំ និម្មលេន បត្តព្ពំ, វិមលេន សុចីមតា;
យំ ញាណិនា ច បត្តព្ពំ, វិមុត្តេន អនុត្តរំ។

‘‘សោហំ វិជិតសង្គាមោ, មុត្តោ មោចេមិ ពន្ធនា;
នាគោម្ហិ បរមទន្តោ, អសេខោ បរិនិព្ពុតោ’’តិ។ បញ្ចមំ;

៦. យសសុត្តំ

៨៦. ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ យេន ឥច្ឆានង្គលំ នាម កោសលានំ ព្រាហ្មណគាមោ តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា ឥច្ឆានង្គលេ វិហរតិ ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌេ។ អស្សោសុំ ខោ ឥច្ឆានង្គលកា ព្រាហ្មណគហបតិកា – ‘‘សមណោ ខលុ ភោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ ឥច្ឆានង្គលំ អនុប្បត្តោ ឥច្ឆានង្គលេ វិហរតិ ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌេ ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ… សាធុ ខោ បន តថារូបានំ អរហតំ ទស្សនំ ហោតី’’’តិ។

អថ ខោ ឥច្ឆានង្គលកា ព្រាហ្មណគហបតិកា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បហុតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ អាទាយ យេន ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ អដ្ឋំសុ ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា នាគិតោ ភគវតោ ឧបដ្ឋាកោ ហោតិ។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ នាគិតំ អាមន្តេសិ – "កេ បន តេ, នាគិត, ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា កេវដ្ដា មញ្ញេ មច្ឆវិលោបេ"តិ? "ឯតេ, ភន្តេ, ឥច្ឆានង្គលកា ព្រាហ្មណគហបតិកា បហុតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ អាទាយ ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ ឋិតា ភគវន្តំយេវ ឧទ្ទិស្ស ភិក្ខុសង្ឃញ្ចា"តិ។ "មាហំ, នាគិត, យសេន សមាគមំ, មា ច មយា យសោ។ យោ ខោ, នាគិត, នយិមស្ស នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អស្ស អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ យស្សាហំ នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី [និកាមលាភី អស្សំ (ពហូសុ) អ. និ. ៥.៣០ បស្សិតព្ពំ។ តត្ថ ហិ អយំ បាឋភេទោ នត្ថិ] អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, សោ តំ មីឡ្ហសុខំ មិទ្ធសុខំ លាភសក្ការសិលោកសុខំ សាទិយេយ្យា"តិ។

"អធិវាសេតុ ទានិ, ភន្តេ, ភគវា។ អធិវាសេតុ សុគតោ។ អធិវាសនកាលោ ទានិ, ភន្តេ, ភគវតោ។ យេន យេនេវ ទានិ, ភន្តេ, ភគវា គមិស្សតិ តន្និន្នាវ ភវិស្សន្តិ ព្រាហ្មណគហបតិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច។ សេយ្យថាបិ , ភន្តេ, ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ យថានិន្នំ ឧទកានិ បវត្តន្តិ; ឯវមេវំ ខោ, ភន្តេ, យេន យេនេវ ទានិ ភគវា គមិស្សតិ តន្និន្នាវ ភវិស្សន្តិ ព្រាហ្មណគហបតិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ, ភន្តេ, ភគវតោ សីលបញ្ញាណ"ន្តិ។

"មាហំ, នាគិត, យសេន សមាគមំ, មា ច មយា យសោ។ យោ ខោ, នាគិត, នយិមស្ស នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អស្ស អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ យស្សាហំ នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, សោ តំ មីឡ្ហសុខំ មិទ្ធសុខំ លាភសក្ការសិលោកសុខំ សាទិយេយ្យ។

"ទេវតាបិ ខោ, នាគិត, ឯកច្ចា នយិមស្ស [ឯកច្ចា ឥមស្ស (?)] នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភិនិយោ អស្សុ [ឥទំ បទំ កត្ថចិ នត្ថិ] អកិច្ឆលាភិនិយោ [និកាមលាភិនិយោ អកិច្ឆលាភិនិយោ (?)] អកសិរលាភិនិយោ, យស្សាហំ នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ តុម្ហាកម្បិ [តាសម្បិ (?)] ខោ, នាគិត, សង្គម្ម សមាគម្ម សង្គណិកវិហារំ អនុយុត្តានំ វិហរតំ [អនុយុត្តេ វិហរន្តេ ទិស្វា (?)] ឯវំ ហោតិ – 'ន ហិ នូនមេ [ន ហនូនមេ (សី. ស្យា. បី.)] អាយស្មន្តោ ឥមស្ស នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភិនោ អស្សុ [ឥទំ បទំ កត្ថចិ នត្ថិ] អកិច្ឆលាភិនោ អកសិរលាភិនោ។ យស្សាហំ នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ តថា ហិ បន មេ អាយស្មន្តោ សង្គម្ម សមាគម្ម សង្គណិកវិហារំ អនុយុត្តា វិហរន្តី'"។

"ឥធាហំ , នាគិត, ភិក្ខូ បស្សាមិ អញ្ញមញ្ញំ អង្គុលិបតោទកេន [អង្គុលិបតោទកេហិ (សី. បី. ក.)] សញ្ជគ្ឃន្តេ សង្កីឡន្តេ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – 'ន ហិ នូនមេ អាយស្មន្តោ ឥមស្ស នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភិនោ អស្សុ អកិច្ឆលាភិនោ អកសិរលាភិនោ។ យស្សាហំ នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ តថា ហិ បន មេ អាយស្មន្តោ អញ្ញមញ្ញំ អង្គុលិបតោទកេន សញ្ជគ្ឃន្តិ សង្កីឡន្តី'"។

"ឥធ បនាហំ [ឥធាហំ (សី. បី. ក.)], នាគិត, ភិក្ខូ បស្សាមិ យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តេ វិហរន្តេ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – 'ន ហិ នូនមេ អាយស្មន្តោ ឥមស្ស នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភិនោ អស្សុ អកិច្ឆលាភិនោ អកសិរលាភិនោ។ យស្សាហំ នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ តថា ហិ បន មេ អាយស្មន្តោ យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តា វិហរន្តី'"។

"ឥធាហំ [ឥធ បនាហំ (?)], នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ គាមន្តវិហារិំ សមាហិតំ និសិន្នំ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – 'ឥទានិ ឥមំ [ឥទានិមំ (កត្ថចិ) អ. និ. ៦.៤២] អាយស្មន្តំ អារាមិកោ វា ឧបដ្ឋហិស្សតិ [បច្ចេស្សតិ (សី. បី.), ឧបដ្ឋហតិ (ក.)] សមណុទ្ទេសោ វា ។ តំ តម្ហា [សោ តម្ហា (ក. សី.), សោ តំ តម្ហា (?)] សមាធិម្ហា ចាវេស្សតី'តិ។ តេនាហំ , នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ ន អត្តមនោ ហោមិ គាមន្តវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ អារញ្ញិកំ អរញ្ញេ បចលាយមានំ និសិន្នំ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – ‘ឥទានិ អយមាយស្មា ឥមំ និទ្ទាកិលមថំ បដិវិនោទេត្វា អរញ្ញសញ្ញំយេវ មនសិ ករិស្សតិ ឯកត្ត’ន្តិ ។ តេនាហំ , នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ អត្តមនោ ហោមិ អរញ្ញវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ អារញ្ញិកំ អរញ្ញេ អសមាហិតំ និសិន្នំ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – ‘ឥទានិ អយមាយស្មា អសមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាទហិស្សតិ [សមាទហេស្សតិ (កត្ថចិ)], សមាហិតំ វា ចិត្តំ អនុរក្ខិស្សតី’តិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ អត្តមនោ ហោមិ អរញ្ញវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ អារញ្ញិកំ អរញ្ញេ សមាហិតំ និសិន្នំ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – ‘ឥទានិ អយមាយស្មា អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតិ, វិមុត្តំ វា ចិត្តំ អនុរក្ខិស្សតី’តិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ អត្តមនោ ហោមិ អរញ្ញវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ គាមន្តវិហារិំ លាភិំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ សោ តំ លាភសក្ការសិលោកំ និកាមយមានោ រិញ្ចតិ បដិសល្លានំ, រិញ្ចតិ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ; គាមនិគមរាជធានិំ ឱសរិត្វា វាសំ កប្បេតិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ ន អត្តមនោ ហោមិ គាមន្តវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ អារញ្ញិកំ លាភិំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ សោ តំ លាភសក្ការសិលោកំ បដិបណាមេត្វា ន រិញ្ចតិ បដិសល្លានំ, ន រិញ្ចតិ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ អត្តមនោ ហោមិ អរញ្ញវិហារេន។ [[ ] ឯត្ថន្តរេ បាឋោ អ. និ. ៦.៤២ ឆក្កនិបាតេយេវ ទិស្សតិ, ន ឯត្ថ អដ្ឋកនិបាតេ]

“យស្មាហំ [យស្មិំហំ (កត្ថចិ)], នាគិត, សមយេ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ ន កញ្ចិ បស្សាមិ បុរតោ វា បច្ឆតោ វា, ផាសុ មេ, នាគិត, តស្មិំ សមយេ ហោតិ អន្តមសោ ឧច្ចារបស្សាវកម្មាយា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បត្តនិកុជ្ជនសុត្តំ

៨៧. [ចូឡវ. ២៦៥] “អដ្ឋហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតស្ស ឧបាសកស្ស អាកង្ខមានោ សង្ឃោ បត្តំ និក្កុជ្ជេយ្យ [និកុជ្ជេយ្យ (ក.)]។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ភិក្ខូនំ អលាភាយ បរិសក្កតិ, ភិក្ខូនំ អនត្ថាយ បរិសក្កតិ, ភិក្ខូនំ អវាសាយ [អនាវាសាយ (សី. ស្យា.)] បរិសក្កតិ, ភិក្ខូ អក្កោសតិ បរិភាសតិ, ភិក្ខូ ភិក្ខូហិ ភេទេតិ [វិភេទេតិ (ពហូសុ)], ពុទ្ធស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហង្គេហិ សមន្នាគតស្ស ឧបាសកស្ស អាកង្ខមានោ សង្ឃោ បត្តំ និក្កុជ្ជេយ្យ។

“អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតស្ស ឧបាសកស្ស អាកង្ខមានោ សង្ឃោ បត្តំ ឧក្កុជ្ជេយ្យ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ន ភិក្ខូនំ អលាភាយ បរិសក្កតិ, ន ភិក្ខូនំ អនត្ថាយ បរិសក្កតិ, ន ភិក្ខូនំ អវាសាយ បរិសក្កតិ, ន ភិក្ខូ អក្កោសតិ បរិភាសតិ, ន ភិក្ខូ ភិក្ខូហិ ភេទេតិ, ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហង្គេហិ សមន្នាគតស្ស ឧបាសកស្ស អាកង្ខមានោ សង្ឃោ បត្តំ ឧក្កុជ្ជេយ្យា”តិ។ សត្តមំ។

៨. អប្បសាទបវេទនីយសុត្តំ

៨៨. “អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ អាកង្ខមានា ឧបាសកា អប្បសាទំ បវេទេយ្យុំ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? គិហីនំ អលាភាយ បរិសក្កតិ, គិហីនំ អនត្ថាយ បរិសក្កតិ, គិហី អក្កោសតិ បរិភាសតិ, គិហី គិហីហិ ភេទេតិ, ពុទ្ធស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, អគោចរេ ច នំ បស្សន្តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ អាកង្ខមានា ឧបាសកា អប្បសាទំ បវេទេយ្យុំ។

“អដ្ឋហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ អាកង្ខមានា ឧបាសកា បសាទំ បវេទេយ្យុំ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ន គិហីនំ អលាភាយ បរិសក្កតិ, ន គិហីនំ អនត្ថាយ បរិសក្កតិ, ន គិហី អក្កោសតិ បរិភាសតិ, ន គិហី គិហីហិ ភេទេតិ, ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, គោចរេ ច នំ បស្សន្តិ។

ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ , អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ អាកង្ខមានា ឧបាសកា បសាទំ បវេទេយ្យុ’’ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បដិសារណីយសុត្តំ

៨៩. [ចូឡវ. ៣៩ ថោកំ វិសទិសំ] ‘‘អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ អាកង្ខមានោ សង្ឃោ បដិសារណីយកម្មំ ករេយ្យ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? គិហីនំ អលាភាយ បរិសក្កតិ, គិហីនំ អនត្ថាយ បរិសក្កតិ, គិហី អក្កោសតិ បរិភាសតិ, គិហី គិហីហិ ភេទេតិ, ពុទ្ធស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស អវណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មិកញ្ច គិហិបដិស្សវំ ន សច្ចាបេតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ អាកង្ខមានោ សង្ឃោ បដិសារណីយំ កម្មំ ករេយ្យ។

‘‘អដ្ឋហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ អាកង្ខមានោ សង្ឃោ បដិសារណីយកម្មំ បដិប្បស្សម្ភេយ្យ។ កតមេហិ អដ្ឋហិ? ន គិហីនំ អលាភាយ បរិសក្កតិ, ន គិហីនំ អនត្ថាយ បរិសក្កតិ, ន គិហី អក្កោសតិ បរិភាសតិ, ន គិហី គិហីហិ ភេទេតិ, ពុទ្ធស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, សង្ឃស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, ធម្មិកញ្ច គិហិបដិស្សវំ សច្ចាបេតិ ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ អាកង្ខមានោ សង្ឃោ បដិសារណីយកម្មំ បដិប្បស្សម្ភេយ្យា’’តិ។ នវមំ។

១០. សម្មាវត្តនសុត្តំ

៩០. [ចូឡវ. ២១១] ‘‘តស្សបាបិយសិកកម្មកតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា អដ្ឋសុ ធម្មេសុ សម្មា វត្តិតព្ពំ – ន ឧបសម្បាទេតព្ពំ, ន និស្សយោ ទាតព្ពោ, ន សាមណេរោ ឧបដ្ឋាបេតព្ពោ, ន ភិក្ខុនោវាទកសម្មុតិ សាទិតព្ពា, សម្មតេនបិ ភិក្ខុនិយោ ន ឱវទិតព្ពា, ន កាចិ សង្ឃសម្មុតិ សាទិតព្ពា, ន កិស្មិញ្ចិ បច្ចេកដ្ឋានេ ឋបេតព្ពោ, ន ច តេន មូលេន វុដ្ឋាបេតព្ពោ។ តស្សបាបិយសិកកម្មកតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥមេសុ អដ្ឋសុ ធម្មេសុ សម្មា វត្តិតព្ព’’ន្តិ។ ទសមំ។

សតិវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សតិបុណ្ណិយមូលេន , ចោរសមណេន បញ្ចមំ;
យសោ បត្តប្បសាទេន, បដិសារណីយញ្ច វត្តនន្តិ។

(១០) ៥. សាមញ្ញវគ្គោ

៨១-១១៦. អថ ខោ [ឯត្ថ “អថ ខោ”តិ ច, “ឧបាសិកា”តិ ច ឥទំ អដ្ឋកថាយមេវ ទិស្សតិ, ន បាឡិបោត្ថកេសុ] ខុជ្ជុត្តរា [ខុជ្ជុត្តរា (ក. សី.)] ឧបាសិកា [ឯត្ថ “អថ ខោ”តិ ច, ឧបាសិកា”តិ ច ឥទំ អដ្ឋកថាយមេវ ទិស្សតិ, ន បាឡិបោត្ថកេសុ], សិរិមា, បទុមា, សុតនា [សុធនា (សី. បី.), សុធម្មា (ស្យា.)], មនុជា, ឧត្តរា, មុត្តា, ខេមា, រុចី [រូបី (សី. បី.)], ចុន្ទី, ពិម្ពី, សុមនា, មល្លិកា , តិស្សា, តិស្សមាតា [តិស្សាយ មាតា (សី. បី.)], សោណា, សោណាយ មាតា [សោណមាតា (ស្យា.)], កាណា, កាណមាតា [កាណាយ មាតា (សី. បី.)], ឧត្តរា នន្ទមាតា, វិសាខា មិគារមាតា, ខុជ្ជុត្តរា ឧបាសិកា, សាមាវតី ឧបាសិកា, សុប្បវាសា កោលិយធីតា [កោឡិយធីតា (ស្យា. បី.)], សុប្បិយា ឧបាសិកា, នកុលមាតា គហបតានី។

សាមញ្ញវគ្គោ បញ្ចមោ។

ទុតិយបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

(១១). រាគបេយ្យាលំ

១១៧. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ អដ្ឋ? សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

១១៨. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ អដ្ឋ? អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ, តានិ អភិភុយ្យ ‘ជានាមិ បស្សាមី’តិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ, តានិ អភិភុយ្យ ‘ជានាមិ បស្សាមី’តិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ, តានិ អភិភុយ្យ ‘ជានាមិ បស្សាមី’តិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ, តានិ អភិភុយ្យ ‘ជានាមិ បស្សាមី’តិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ នីលានិ នីលវណ្ណានិ នីលនិទស្សនានិ នីលនិភាសានិ បីតានិ បីតវណ្ណានិ…បេ… លោហិតកានិ លោហិតកវណ្ណានិ…បេ… ឱទាតានិ ឱទាតវណ្ណានិ…បេ… ឱទាតនិភាសានិ, តានិ អភិភុយ្យ ‘ជានាមិ បស្សាមី’តិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា”។

១១៩. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ អដ្ឋ? រូបី រូបានិ បស្សតិ, អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ, សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតិ, សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា”។

១២០-១៤៦. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, បរិញ្ញាយ…បេ… បរិក្ខយាយ… បហានាយ… ខយាយ… វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ… ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ…បេ… ឥមេ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា”។

១៤៧-៦២៦. “ទោសស្ស…បេ… មោហស្ស… កោធស្ស… ឧបនាហស្ស… មក្ខស្ស… បឡាសស្ស… ឥស្សាយ… មច្ឆរិយស្ស … មាយាយ… សាឋេយ្យស្ស… ថម្ភស្ស… សារម្ភស្ស… មានស្ស… អតិមានស្ស… មទស្ស… បមាទស្ស អភិញ្ញាយ…បេ… បរិញ្ញាយ… បរិក្ខយាយ… បហានាយ… ខយាយ… វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ… ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ…បេ… ឥមេ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

រាគបេយ្យាលំ និដ្ឋិតំ។

អដ្ឋកនិបាតបាឡិ និដ្ឋិតា។